

XXIV ОБИКНОВЕНО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

ПЪРВА РЕДОВНА СЕСИЯ

Стенографски дневникъ

НА

37. заседание

Четвъртъкъ, 12 януарий 1939 г.

(Открито въ 15 ч. 35 м.)

Председателствували председателятъ Стойчо Мошановъ и подпредседателятъ Димитър Пешевъ.
Секретари: д-ръ И. Найденовъ и д-ръ П. Яламовъ.

СЪДЪРЖАНИЕ:

Съобщения:	749	2. Поправка въ бюджета на Главната дирекция на народното здраве	764
Отпуски	749	II. Законопроектъ за измѣнение и допълнение на наредбата-законъ за данъчните облекчения на данъкоплатците къмъ общините (Първо и второ четене)	765, 779
Питания	765	Говорили: Д. Търкалановъ	765
Законопроектъ	765	М. Донсузовъ	766
Отговоръ отъ м-ра на търговията, промишлеността и труда на питането относно членуването на кредитните кооперации въ Търговския съюзъ		Н. Стамболиевъ	763
Говорили: Запитвачъ И. Русевъ	749	Е. Поповъ	773
М-ръ И. Кожухаровъ	749	П. Забуновъ	776
По дневния редъ:		С. Поповъ	776
I. Бюджетопроекти: за разходите презъ 1939 г. по		М-ръ Н. Недевъ	779
I. Министерството на финансите (Продължение разискванията)	750	Дневенъ редъ за следващото заседание	780
Говорили: Д-ръ А. Московъ	750		
И. Русевъ	753		
Г. Говедаровъ	756		
М. Михайловъ	759		

Председателствувашъ Димитър Пешевъ: (Звъни) При-
съствуватъ нужниятъ брой народни представители.
Обявявамъ заседанието за открито.

(Отсъствуватъ народните представители: Александър
Симовъ Гиговъ, Борисъ Василевъ Мюнчевъ, Василъ
Илиевъ Мандаровъ, Гето Кръстевъ Гетовъ, Димитъръ
Петковъ Маджаровъ, Еню Георгиевъ Клянтевъ, Иванъ Ва-
силевъ Златаровъ, Иванъ Илиевъ Воденичарски, Минчо
Пановъ Минчевъ, Недѣлко Атанасовъ Мочуровъ, д-ръ
Никола Ивановъ Дуровъ, Стефанъ Минковъ Минковски и
Стефанъ Радионовъ Йосифовъ)

Председателството има да направи следниятъ съобще-
ния:

Разрешени сж отпуски на народните представители:
на г-нъ Недѣлко Атанасовъ — 1 день, за 12 т. м.;
на г-нъ д-ръ Никола Дуровъ — 1 день, за 12 т. м.;
на г-нъ Дончо Узуновъ — 1 день, за 12 т. м. и
на г-нъ Иванъ Воденичарски — 3 дни, за 12, 13 и 14 т. м.

Постъпило е питане отъ народния представител г-нъ
Георги Лазаровъ до министра на финансите относно съ-
биране данъците отъ тютюнопроизводителите отъ Дуни-
нишка околия.

Постъпило е питане отъ народния представител г-нъ
Тодоръ Кожухаровъ, до министра на външните работи и
изповѣданията по въпроса за вакантния постъ пълномо-
щенъ министъръ въ Парижъ.

Тия питання ще бъдатъ изпитани на съответниятъ ми-
нистри за отговоръ.

Министъръ Илия Кожухаровъ: Г-нъ председателю!
Вчера поехъ ангажимента да отговоря на питането на на-
родния представител Йорданъ Русевъ. Ако г-нъ Русевъ
е тукъ, мога да му отговоря.

Председателствувашъ Димитър Пешевъ: Г-нъ мини-
стерътъ на търговията е готовъ да отговори на питането
на народния представител г-нъ Йорданъ Русевъ. Моля

г-нъ Русева да прочете питането си. Както виждате, г-да
министрите проявяватъ добро желание да отговарятъ ви-
наги на питанятията.

Димитър Търкалановъ: Азъ искамъ отъ председателя
на Камарата да отговори на моето питане.

Председателствувашъ Димитър Пешевъ: Ще Ви се от-
говори.

Йорданъ Русевъ: (Отъ трибуната. Чете) „Г-нъ мини-
стре! До кога ще членуватъ кредитните кооперации въ
Търговския съюзъ, които се различаватъ по своята за-
дача, съставъ и организация и нѣма ли да ги освободимъ
да не внасятъ членски вноски въ Търговския съюзъ“?

Председателствувашъ Димитър Пешевъ: Има думата
г-нъ министърътъ на търговията, промишлеността и
труда.

Министъръ Илия Кожухаровъ: (Чете) Кредитните коо-
перации не подлежатъ на членуване въ Търговския съюзъ.
Съгласно чл. 1 отъ наредбата-законъ за професионалните
организации — „Държавенъ вестникъ“ бр. 134, отъ 13 сеп-
тември 1934 г. — кредитните и застрахователните инсти-
туту следва да бъдатъ организирани по силата на особень
законъ и уставъ, въ които следва да се укаже кой може
да бъде членъ на тази професионална организация.

Законъ за професионалната организация на кредитните
и застрахователните институти и досега не е издаденъ,
така че тѣ нѣматъ, основана на наредбата-законъ за про-
фесионалните организации, професионална организация.

Ако кредитните кооперации нѣматъ професионални
организации, въ които да членуватъ, по наредбата-законъ
за професионалните организации откриваните отъ съ-
щитъ кредитни кооперации, потребителни магазини и
складове, обаче, подлежатъ на задължителна годишна

вноска въ размѣръ до 5% отъ опредѣления за изтеклата финансова година данѣкъ върху дохода върху упражняваната търговия, съгласно втората алинея на чл. 32 отъ наредбата-законъ за търговските организации, тъй като съгласно чл. 1 отъ същата наредба-законъ, търговецъ въ смисъла на този законъ е всѣко физическо или юридическо лице, което се занимава самостоятелно отъ свое име и по занаятъ съ сключването на търговски сдѣлки — на едро, на дребно или амбулантно.

По наредбата-законъ за търговските организации, обаче — членове 32, 37, 6 и 7 — членуването въ търговските организации не е задължително, а е оставено на всѣки търговецъ, ако желае да се запише за членъ на съответната търговска организация. Задължителна е само така наречената „задължителна годишна вноска“ — чл. 32 отъ наредбата-законъ за търговските организации и чл. 13 отъ наредбата-законъ за професионалните организации — която се плаща отъ всѣко лице, считано за търговецъ по наредбата-законъ за търговските организации, независимо отъ това, дали членува въ тия организации или не.

Следователно, докато е въ сила наредбата-законъ за професионалните организации и наредбата-законъ за търговските организации, всички лица, считани за търговци, следва да плащатъ задължителна годишна вноска, опредѣлена въ зависимостъ отъ размѣра на плащания данѣкъ, въ полза на търговските организации, както това става и съ работниците, занаятчиите, индустриалците и земеделските стопани, по силата на специалните наредби-законови за организиране на тѣзи професии.

Следователно, кредитните кооперации, ако извършватъ чисто кредитни операции, по не се занимаватъ съ сключване на търговски сдѣлки въ своите помѣщения, специално създадени за тая целъ, нито сѣ задължени да членуватъ въ професионалните организации, нито пъкъ сѣ длъжни да плащатъ този данѣкъ 5% за организацията на българските търговци. Остава, ако това трѣбва да бѣде измѣнено, да се създаде единъ новъ законъ. При сега съществуващия режимъ, обаче, за търговците, кредитните кооперации, които се занимаватъ и съ търговия, следва да плащатъ членския вносъ, за който става дума. (Рѣкоплетскания отъ дѣсно и центъра)

Йорданъ Русевъ: Какъ може отъ капитала на кооперациите да се взема за пенсия на търговците?

Председателстващъ Димитъръ Пешевъ: Нѣмате думата!

Пристъпваме къмъ точка първа отъ дневния редъ —

ДОКЛАДЪ НА БЮДЖЕТАРНАТА КОМИСИЯ ПО БЮДЖЕТОПРОЕКТИТЕ ЗА РАЗХОДИТЕ ЗА 1939 БЮДЖЕТНА ГОДИНА НА: а) МИНИСТЕРСТВО НА ФИНАНСИТЕ — ПРОДЪЛЖЕНИЕ РАЗИСКВАНИЯТА

Има думата народниятъ представителъ г-нъ д-ръ Атанасъ Московъ.

Д-ръ Атанасъ Московъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Сююци г-нъ проф. Петко Стояновъ произнесе една крайно интересна речъ, която всички изслушахме съ напрегнато внимание. Безспорната му компетентностъ и изчерпателността на неговото изложение правятъ излишно да се спирамъ на въпросите, които той третира, още повече, че азъ споделямъ тезите, които г-нъ проф. Стояновъ защита отъ тая трибуна. Азъ искамъ да се спра на нѣколко общи въпроси, свързани съ разходния бюджетъ на Министерството на финансите и съ държавната политика въ областта на данѣците и въ областта на стопанството. Преди всичко искамъ да засегна данѣчната политика дотолкова, доколкото тя се отразява върху разходния бюджетъ на Министерството на финансите.

Г-да народни представители! Би могло да се каже доста лошо за нашия финансово-административенъ кадъръ, за неговата дейностъ и за неговия менталитетъ и въротно следъ нѣколко минути ще имамъ възможностъ да изтъкна нѣкои отъ недостатъците на тоя кадъръ. Справедливостта, обаче, налага да подчертая веднага, че нашите финансови агенти отъ всички категории пригледатъ една достатъчна професионална подготовка, която единствено имъ позволява да се ориентиратъ и да прилагатъ една отъ най-сложните данѣчни системи, които съществуватъ въ свѣта, една система, която безъ преувеличение може да се характеризира въ нѣкои отношения като хаотична.

Димитъръ Гичевъ: Лабиринтъ.

Д-ръ Атанасъ Московъ: Г-да народни представители! Въ тоя моментъ българскиятъ данѣкоплатецъ се намира

подъ тежестта на 236 данѣци, отъ които 189 въ полза на държавата и на фондовете и 47 въ полза на общините. Тия държавни, общински и фондови данѣци често се преплитатъ и това усложнява още повече нашата данѣчна система, прави още по-тежка задачата на данѣчните агенти. А като имате предвидъ, че данѣчните агенти боравятъ и съ една много деликатна материя, съ имуществото и съ почитеността на данѣкоплатците, вие разбирате колко често тѣ могатъ да бѣдатъ поставени предъ изкушението да нарушатъ моралъ и дисциплина и да се ангажиратъ въ пжтеките на услужване на нѣкои данѣкоплатци по известенъ начинъ, и то на ония данѣкоплатци, които иматъ възможностъ и интересъ да се отплатятъ по единъ специаленъ начинъ на данѣчните агенти.

За да се затвори, г-да народни представители, пътятъ на корупцията, необходимо е преди всичко да се гарантира сносно материално положение на данѣчните агенти, необходимо е да имъ се дадатъ заплати, които да имъ позволяватъ да живеятъ единъ сносенъ човѣшки животъ. Необходимо е също така да имъ се гарантира служебенъ стабилитетъ и свободно и независимо упражняване на професията. За съжаление, въ миналото и днесъ, българскиятъ финансовъ кадъръ не се е ползувалъ нито съ стабилитетъ, нито съ достатъчни заплати, нито съ пуждната независимостъ.

Димитъръ Кушевъ: Министъръ Стефанъ Стефановъ ги бѣше стабилизиралъ съ законъ, а Петъръ Тодоровъ го отмени.

Д-ръ Атанасъ Московъ: Не може, г-да народни представители, не може, г-нъ министре, да има финансови агенти, които получаватъ по 800—900 л. месечна заплата...

Министъръ Добри Божиловъ: Нѣма такива Това, което говорите, не е вѣрно.

Д-ръ Атанасъ Московъ: Това сѣ временниятъ бирници. Финансови агенти се разбиратъ всички, които събиратъ данѣците. Нали тѣ трѣбва, за да попълнятъ онова, което имъ е нужно за живота, да търсятъ проценти? А когато сѣ свикнали психологически, г-да народни представители, да търсятъ единъ максимумъ, тѣ ще се отклонятъ отъ търсене на процентъ и ще навлѣзатъ въ пътя на рушвета.

Когато данѣчниятъ агентъ, когато финансовиятъ агентъ е материално несигуренъ, той е бруталенъ, арогантенъ спрямо бедния, спрямо слабия данѣкоплатецъ, но той е услужливъ, той угодничи, страхува се отъ силния данѣкоплатецъ. Има примѣри, г-да народни представители, и азъ държа на ваше разположение и на разположение на г-нъ министра имената на български данѣкоплатци, които сѣ били физически малтретирани, които сѣ били бити отъ финансови агенти, за да имъ взематъ нѣколко стотинъ лева данѣци. Това създава едно ожесточение у данѣкоплатците, първо, спрямо финансовите органи и, второ, спрямо държавата; това отчуждава българския данѣкоплатецъ отъ неговото отечество.

За да се подобри качествено нашиятъ финансовъ кадъръ, налага се да се подобри и неговото материално положение. Наистина — казахъ въ началото, а и вчера г-нъ проф. Стояновъ го изтъкна — отъ известно време ние имаме едно значително качествено подобрене на нашите финансови служители. Обаче направеното не е достатъчно.

Всички български данѣкоплатци се намиратъ при голѣми трудности, когато отиватъ при данѣчните агенти да уреждатъ своите данѣци. Г-да народни представители! Вие знаете колко често българскиятъ данѣкоплатецъ, следъ като си е платилъ данѣка, получава листъ за повторно плащане на данѣка. При това голѣмо количество данѣци и при лошо уредени данѣчни книги, българскиятъ данѣкоплатецъ е подъ постояненъ тормозъ, че ако вечерта си е уредилъ данѣците по своята партидна книга, на сутринта може да осъмне съ нѣкакъвъ новъ данѣкъ, записанъ на неговата страница. Преди нѣколко дни, при едно посещение на едно село въ Търновско, лично азъ констатирахъ единъ такъвъ случай — данѣкоплатецътъ си е платилъ данѣка, а финансовиятъ агентъ му иска на ново да го плати. Идва селянинътъ при мене за съветъ. Посъветвахъ го да търси въ книжи си доказателства. Отива си той, търси по гредите на къщата си, намира бележките, събира ги, класира ги, връща се при агента, и тоя последниятъ му казва: „Да, забравено е да се отметне по книгите“. Другъ случай. Агентътъ иска данѣка, а данѣкоплатецътъ си спомня много добре, че го е платилъ. Стига въ Търново, отива въ данѣчното управление, и тамъ му казватъ: „Нѣма никакви доказателства, защото книгите сѣ изгорени“.

За да се сложи край, г-да народни представители, на тая лоша система при събирането на данъците, налага се един по-системен и по-зорък контрол от страна на Финансовото министерство. Наистина, отгоре се прави доста, дават се съвети, обаче трябва да признаем, че професионалната деформация е доста голяма и че не може отведнаж да стане всичко онова, което желаем. Финансовият министър, обаче, не е един обложен орган; той е един контролен орган; той съветва, той напраща, той наказва дисциплинарно и, когато законът го позволява, той е административна юрисдикция. За съжаление, обаче, съ наставленията, които се дават отгоре, не винаги се цели бързото обслужване на данъкоплатеца.

Въ този момент, г-да народни представители, ние присъствуваме — и това са факти, а не демагогия — на екзекуция на данъкоплатци, на продажба на покъщнина, на черги, на котли, на крави. И за да не бъда голословен, ще ви кажа, че преди няколко дни въ с. Вишовград, Търновско, цялото население беше възбудено, беше въ бунт един вид, защото въ общината бяха отнесени котли, черги и добитък. Това се прави въ един момент, когато населението е въ крайно бедствие и когато това население знае, че от четири години насам, през времето, когато нямаше Парламент, чрез министерски постановления бяха опростени задължения към държавата, които възлизат близо на 1 милиард лева и които задължения за отделни лица варират между 1 милион и 100 милиона лева. На кого бяха опростени тези данъци — това вече биде изнесено от тая трибуна и аз нямам да го повтарям. Но дребният български данъкоплатец, който за 300 л. вижда своята покъщнина изкарана на продажба, знае това и се изпраща съ негодувание и ожесточение срещу държавата.

Не съм аз, който ще защитавам тезата, че не трябва да се плащат данъци на държавата. Върки трябва да плаща она данък, който му се пада при справедливо разпределяне на данъчните тежести. Обаче, когато имаме една система на опрощаване грамадни данъци, възлизаци на стотици милиони, на голъми капиталистически индустриални и финансови предприятия, а екзекутираме дребните данъкоплатци за 200 и 300 л. данъци, вие чувствувате, че едно недоволство, един бунт засяда въ душата на българските данъкоплатци, което не е от полза нито за фиска, нито за общественото спокойствие.

Финансовият агент, г-да народни представители, при сегашната система, отива при данъкоплатеца, когато трябва да му събере парите. А когато данъкоплатецът има нужда от финансовия агент, той трябва да отиде да го търси доста надалече. Селяните, когато имат нужда от удостоверение или от каквато и да е справка, трябва да ходят 50—60 км. — такива случаи има въ Търновско — за да се снабдят съ удостоверението или да направят справката. Налага се да се увеличи броят на данъчните управления, да се създадат данъчни управления по-близо до селата, за да може населението да бъде добре обслужвано. Ще кажете, че това ще предизвика едно увеличение на бюджета, че се изискват нови кредити. Аз не искам да препоръчам на един специалист, какъвто е г-н министърът на финансите, практически мъжки — може би това не е и въ моята компетентност — обаче мисля, че е възможно да се съкратят акцизните агенти, като някои от акцизните се превърнат въ данъци и патенти, а се увеличи броят на данъчните агенти.

Г-да народни представители! Сега ние получаваме от виното около 30 милиона лева и от ракията около 50 милиона лева акцизи. Облагането на виното и ракията, както знаете от нашата финансова история, е минало през разни режими. От Отоманската империя ние наследихме 10% облагане на производството. След туй, съ законът от 1880 г., се премахна това облагане и се превърна въ поземлен данък върху лозята. Законът от 1883 г. възстанови 10-ти проценти върху производството, като остави възможността на производителите да заместват тия 10% от сответния поземлен данък. Искам да кажа, че това облагане на виното и ракията е минало през различни вариации у нас. Има държави, където акцизът върху спиритните пития е замъстен съ патент или съ оборотен данък. Би било полезно да се замислят нашите компетентни финансови органи, не е ли възможно и у нас да стане това. Защото, ако сравним онова, което получаваме от акциза на виното и ракията, съ онова, което е наложено като глоби, вие ще видите, че глобите превишават много постъпленията от акциза. Има случаи на глоби, които стигат до десетки милиони лева, за нередовно водене на една книга. Напримър, на един спиртпродател, цялото състояние на когото е около 50 хиляди лева, е наложена 5 милиона лева глоба. За камъчета за запалки има наложени глоби по 10, 15, 20,

25 милиона лева на граждани, които нямат никакво имотно състояние, а след това тия глоби се влячат съ години и въ края на краищата се принуждаваме да ги опрощаваме чрез прощетарната комисия. Това несъответствие между постижението от този акциз и наложените глоби показва, че самата система на облагане съ акциз тия артикули е една порочна система и тя трябва да се измени. Наистина, правят се напоследък известни облекчения — имаме намаление на глоби, имаме опрощаване на данъци, сега се говори тук — г-н министърът на правосъдието направи декларация — че ще има фискална амнистия. Обаче, каквито и да са облекчения, г-да народни представители, ние ще бъдем винаги пред същият дефект, защото основата на системата е порочна, защото цялата наша данъчна система страда от недостатъци, от пороци, които са неотстраними. И съ риск да се повтори това, което е казано тук, и да се отегчат някои от слушателите, трябва да се каже, че цялата наша данъчна система, трябва да се замисли съ една нова, по-реална, по-ефикасна и по-справедлива. И тая нова, реална, ефикасна и справедлива данъчна система е прогресивно-подоходното облагане. Наистина, и тая система не е идеална, защото моето дълбоко убеждение е, че въ капиталистическото общество не може да има една съвършено идеална данъчна система. Прогресивно-подоходното облагане е едно справедливо облагане, чрез него се разпределят по възможно най-правилно начин тежестите, които държавата налага на своите поданици. И сега, когато въ управлението участвуват специалисти — техници, несвързани съ котеири съ групи и съ партии, трябва да се замислим, дали не е възможно нашата данъчна система да се опреси, да се обнови.

Г-да народни представители! Пръвките данъци у нас през последните няколко години постепенно и постоянно намаляват, докато косвените данъци неспрестанно растат. Тая година имаме 600 милиона лева пръвки данъци. Ако сравним пръвките и косвени данъци през 1900, 1911, 1930 и 1936 г., ще видим какъ еволюира нашето данъчно облагане. През 1900 г., когато България беше изключително земеделска страна — нашата индустрия, зародена към 1890 г., беше още въ своето начало — ние имаме пръвки данъци 83.4%, а косвени данъци — 16.6%; въ 1911 г. пръвките данъци стават 38.7%, косвените данъци — 61.3%; през 1930 г. пръвките данъци падат още по-долу — на 21.4%, а косвените данъци се качват на 78.6%; въ 1936 г. пръвките данъци са 18.8%, косвените данъци — 81.2%. По бюджета за 1939 г., г-да народни представители, пръвките данъци са 8.5%, косвените данъци — 91.5%.

Често от тук, от управляващите среди, се изразяват симпатии към Германия, към германския режим. Обаче изглежда, че нашите симпатии отиват само към онова, което е отрицателно въ тоя режим — погаване народните свободи, а за онова, което е положително, каквато е тяхната данъчна система, не се прави нито алюзия тук и никой не иска да се поучи от него. Г-да народни представители! Въ 1936 г. въ Германия пръвките данъци са били 68.5%, косвените данъци — 31.5%. У нас през същата година имаме 18% пръвки и 82% косвени данъци. През 1937 г. пръвките данъци въ Германия растат, стават 71.2%, косвените данъци — 28.8%. Защо това, което е възможно въ Германия, да не бъде възможно и въ България? Не си ли дават сметка всички, че съ тези косвени данъци ние намаляваме консумацията систематично обединяваме нашето население, систематично разрушаваме нашето стопанство?

Има артикули, г-да народни представители, които биват вече от селото, защото селото няма вече възможност да ги купува. Напоследък се говори доста много у нас за захарта. И характерно е, че каточели тоя артикул олицетворява цялата наша данъчна и стопанска политика. Въ 1900 г. въ България се е консумирала 8,500,000 кгр. захар; въ 1928 г. — 30,400,000 кгр. при акциз 4.65 л. на килограм и общински налог 2 л. на килограм. Въ 1930 г. се построи първата българска национална фабрика за захар, кооперативната фабрика „Българска захар“. Веднага акцизът се качи на 6.20 л. на килограм, общинският налог се запазва 2 л. на килограм; консумацията пада от 30 милиона на 25,200,000 кгр. Въ 1932 г. акцизът расте, става 7.20 л.; въ 1933 г. става 11.20 л. и консумацията пада на 21 милиона килограма. Докато въ 1930 г. селото консумираше 36% от захарта, а градът — 70%, въ 1934 г. селото почва да консумира само 20%, а градът — 80%. Имаме едно подобно намаление на селската консумация и на друг артикул. Селската консумация на петрол, който е тъй необходим за нашето село, през 1930 г. е 80%, през 1934 г. — 75%. Селската консумация на маслини през 1930 г. е 30%, през 1934 г. — 25%. Селската консумация на какао през 1930 г. е 33%, през 1934

г. 28% и т. н. и т. н. Това бѣгане на артикулитѣ отъ селото показва, че изобщо консумацията въ страната намалява. А когато консумацията намалява, г-да народни представители, намаляватъ и постѣпленията, фискътъ губи. Той губи отъ абсолютното намаление на консумацията, губи и отъ относителното намаление. Защото при нарастнало население, при повишени културни нужди, ако единъ артикулъ продължава да се консумира все въ същото количество, това показва, че всъщностъ има едно намаление на консумацията му.

Г-да народни представители! Изтъкна се отъ тая трибуна — и г-нъ министърътъ на финанситѣ го каза — че българинътъ плаща данъци къмъ държавата и общини равни на 33—35% отъ общия националенъ доходъ. Всъщностъ бедното население не плаща 35% отъ своя доходъ, а много повече. Процентътъ би билъ точенъ и равенъ за всички при равни доходи на всички стопани. Какво всъщностъ имаме въ България? Катастрофално спадане на доходитѣ на слабѣтѣ стопански категории. Общиятъ доходъ на глава въ българското село презъ 1929 г. е билъ 5.946 л.; презъ 1935 г. — 4.072 л. Паричниятъ доходъ е билъ презъ 1929 г. 3.097 л., а презъ 1935 г. — 1.714 л. На 1.714 л. париченъ доходъ на глава активно и пасивно население отговаря единъ редовенъ държавенъ бюджетъ отъ близо 8 милиарда лева, а всъщностъ реаленъ бюджетъ отъ близо 12 милиарда лева! Нали така, г-нъ професоре?

Петко Стояновъ: Така — 12 милиарда лева.

Д-ръ Атанасъ Московъ: Вие разбирате, че беднитѣ български данкоплатци, 85% отъ българското население, селянитѣ, плащатъ на държавата данъци, равни не на 35%, не на 50%, а на 100% отъ своя париченъ доходъ. Вие вѣднѣж една патетична форма г-нъ проф. Стояновъ ви говори, че трѣбва да се създаде институтъ за проучвания, за да може да се налага обложка, като се държи смѣтка за екзистенцѣ — минимума на всѣко отдѣлно стопанство, на всѣка социална категория въ нашата страна. Представете си, г-да народни представители, какво е положението на нашия селянинъ, когато неговиятъ париченъ доходъ не му стига да си плати дори данъцитѣ. Значи той трѣбва да се лишава отъ останалитѣ си материални доходи, отъ своето собствено материално състояние, за да посрещне своитѣ задължения спрямо държавата. Една данъчна система, която взема всичко отъ данкоплатцитѣ, е безчовѣчна, е несправедлива. Тя убива българина — убива го стопански и морално. Тази система трѣбва да се премахне, тази система трѣбва да се измѣни. Когато се мѣнятъ данъчнитѣ обекти, трѣбва да се измѣни и системата.

Казахъ ви, че въ 1900 г. прѣжитѣ данъци доминиратъ въ нашата финансова икономика. Тогава България бѣше земеделска страна. Когато почна да се създава родна индустрия, като по чудо косвенитѣ данъци почнаха да се увеличаватъ за смѣтка на прѣжитѣ. Днесъ се стигна дотамъ, че косвенитѣ данъци тежатъ като непоносимо бремѣ върху консуматоритѣ и дребнитѣ производители. Отъ така наречената покровителствуванa индустрия не се взема почти нищо като прѣки данъци. Вие знаете какъ се посрѣщаше законътъ за покровителствуване на индустрията.

Боянъ Абаджиевъ: Сега нѣма законъ за покровителствуване на индустрията.

Димитъръ Кушевъ: Специаленъ законъ за насърчение на индустрията нѣма сега, но чрезъ забраната на вноса на нѣкои стоки отъ Народната банка и чрезъ митата се насърчава индустрията.

Д-ръ Атанасъ Московъ: Г-да народни представители! Чрезъ покровителството на родната индустрия се даваше възможностъ да се натрупатъ много голѣми богатства, които избѣгватъ отъ контрола на фиска и не плащатъ нищо на държавата.

Всички държави, които усилено се въоръжаватъ, като Германия, Италия, Франция, Англия, взематъ една частъ отъ печалбитѣ на военната индустрия. Има държави, въ които това участие въ печалбитѣ отива доста далечъ. Въ Германия 80% отъ печалбитѣ на военната индустрия отиватъ за фиска. У насъ се даватъ милиарди за насърчение на нашата индустрия, а въ замѣна на това държавата не участва съ нищо въ печалбитѣ ѝ.

У насъ се прави всичко, за да се благоприятства, за да се фаворизира частната инициатива и за да се унищожи, за да се смаже обществената инициатива. Преди малко ви говорихъ за захарта. Когато се яви първата кооперативна захарна фабрика, акцизътъ веднага почна силно

да се качва и отъ 4 л. стигна 14 л. При 4 л. акцизъ покровителствуванитѣ акционерни захарни фабрики въ България продаваха захарта по 32—34 л. килограмътъ, а при 14 л. акцизъ кооперативната фабрика наложи захарта да се продава по 22—24 л. килограмътъ — една разлика отъ 20 л. на килограмъ. Представете си, г-да народни представители, какви печалби сѣ трупани дотогава.

Боянъ Абаджиевъ: Никакво повишение на акциза не стана, откакто се построи кооперативната захарна фабрика.

Д-ръ Атанасъ Московъ: Азъ ви цитирахъ какъ се е увеличавалъ акцизътъ върху захарта по години.

Димитъръ Кушевъ: Акцизътъ стана 11 л., когато бѣше Стефанъ Стефановъ министъръ на финанситѣ. Той го увеличи два пѣти. Цвеклото бѣше 800 л. и стана 410 л. тонътъ. Когато г-нъ Стойчо Мошановъ, нашиятъ сегашенъ председател, бѣше министъръ на стопанството, тогава се намали цената на цвеклото.

Д-ръ Атанасъ Московъ: Ясно е, че данъчнитѣ агенти въ онова време или сѣ били хора некомпетентни да определятъ костуемата цена на захарта, или сѣ били въ услуга на акционернитѣ захарни фабрики. Не се ли действа по сѣмъ начинъ днесъ спрямо другитѣ акционерни индустриални предприятия? Има ли възможностъ чрезъ данъчнитѣ агенти да се опредѣли истинската костуема цена на нашитѣ индустриални произведения и да се обложи по съответенъ начинъ и въ съответенъ размѣръ нашето индустриално производство? Като имамъ примѣра съ захарта, позволявамъ си да изразя съмнение, дали това е възможно.

Преди нѣколко месеца ние гласувахме 170 милиона лева кредитъ за купуване дунавска флота. Отъ много години Русенската акционерна захарна фабрика притежаваше една флота. Тя биде купена отъ българската кооперация. Тя плува дълги години подъ чуждо знаме, сега ще плува подъ български флагъ. И българската държава иска отъ кооперацията, която поставя тази флота на разположение на българското стопанство, на българската войска, за тая флота да плати вносно мито. А има случаи чужди параходи, плувачи съ български флагъ по Дунава, които не сѣ плащали мито. Ако по този начинъ се действа, ние ще бждемъ принудени да излѣземъ въ една борба, въ една полемика съ Българското параходно дружество и да посочимъ нѣща, които ставатъ тамъ. И ще видимъ тогава дали българското правителство ще може да сравни ползата, която има отъ българската кооперативна флота, поставена на разположение на българската държава, съ ползата, която извлича отъ Българското параходно дружество.

Г-да народни представители! Всичко онова, което се печели отъ покровителствуваната индустрия, всъщностъ се губи отъ фиска, губи се отъ консуматора, губи се отъ данкоплатеца. И не случайно списанието на митническитѣ служители, кн. 5, стр. 302, пише, че отъ покровителството на родната индустрия държавата губи годишно между 600—700 милиона лева. Българската индустрия притежава въ този моментъ единъ капиталъ отъ около 8 милиарда лева. Значи, само отъ тая печалба, идваща отъ покровителствуването на индустрията — 600—700 милиона лева годишно — тя мо: е въ 10—12 години да натрупа този капиталъ отъ 8 милиарда лева, а останалата печалба милиарди левове е била разпредѣлена между акционеритѣ-собственици на индустриалнитѣ предприятия. Тѣхъ тежкото данъчно бремѣ не ги засѣга. Отъ данни, дадени отъ отдѣлението за митницитѣ при Министерството на финанситѣ, разработени и публикувани отъ Варненската търговска академия, се вижда, че всѣка година отъ покровителствени мита на 21 артикула държавата губи 264.963.500 л., а именно: отъ памучни конци — 15.750.000 л.; отъ памучни тирета — 28.625.000 л.; отъ поцинкована тель — 24.000.000 л.; отъ телени гвоздеи — 50.680.000 л.; отъ жѣлѣзни трѣби — 68.000.000 л. и пр. и пр. Ето какво значи покровителствуванa индустрия чрезъ митнически тарифи. Напр., за фабрикуването на бидони ние внасяме ламарина, която при груба изработка плаща по 1.38 л. на килограмъ мито, а при обикновена изработка — по 1.64 л. на килограмъ мито. У насъ се фабрикуватъ бидони за петролъ и консерви по най-първобитенъ начинъ — чрезъ пресоване и залепване. Фабрикуването струва много малко. Обаче готовитѣ бидони, когато се внасятъ, се облагатъ съ 16.92 л., което прави на 1 килограмъ разлика 15.54 л. или 15.28 л., споредъ качеството на ламарината, отъ която сѣ направени бидонитѣ. Това най-малко е десетъ пѣти повече отъ костуемата цена на фабриката на бидонитѣ. Между митото на килограмъ копринена прежда безцвѣтна и митото на килограмъ копринена прежда боядисана има една разлика отъ 370.80 л. Вие разбирате, г-да народни представители, че това е мар-

жът на нашата паразитна индустрия. Вие разбирате съ-
тия разлики какви голъми, какви несмътни богатства се
трупатъ.

Боянъ Абаджиевъ: Невърни смътки имате, г-нъ Мос-
ковъ.

Д-ръ Атанасъ Московъ: Изнесени сѣ отъ Търговската
академия въ Варна, отъ проучвания на тамкашни профе-
сори, г-нъ Абаджиевъ.

Боянъ Абаджиевъ: Отъ тамъ ли сте ги взели?

Д-ръ Атанасъ Московъ: Между другото и отъ тамъ.
Можете да ги провърите.

Петко Стояновъ: Това, което казва г-нъ Московъ, е съ-
вършено върно.

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: (Звъни)

Д-ръ Атанасъ Московъ: Тѣзи сведения, г-нъ Абаджи-
евъ, сѣ също така потвърдени и отъ проучвания при Дър-
жавния университетъ.

Димитъръ Кушевъ: Това е върно, г-нъ Абаджиевъ. Мо-
жете да кажете само, че това е необходимо.

Д-ръ Атанасъ Московъ: Г-да народни представители!
Презъ 1906 г. митата на вноснитъ готови стоки вариратъ
между 8 и 14% върху стойността, а днесъ тѣ стигатъ до
400%, като въ нѣкои случаи се удвояватъ, защото се облага
брутото тежестъ. Напр., концитъ се облагатъ съ 5 златни
лева на килограмъ, а вие знаете, че дървото въ макарата най-
малко е двойно по-тежко отъ концата, който тя съдържа. По
такъвъ начинъ имаме тройно облагане на вносенитъ конци.

Постъпленията отъ митата сѣ спаднали катастрофално.
Докато въ 1922 г. имаме 100 милиона златни лева мита, въ
1934 г. имамъ само 28 милиона златни лева мита. Разликата
отива въ каситъ на индустриалцитъ, които сѣ се превър-
нали, г-да народни представители, у насъ въ частна митница
за събиране на мита отъ българския консуматоръ, отъ
българския данъкоплатецъ.

Освенъ това Министерството на финанситъ има въз-
можностъ да хвърля тежести върху консумагора, върху
данъкоплатеца чрезъ правото на министра на финанситъ
да определя курса на фискалния левъ. Курсътъ за съби-
рането на митата зависи отъ финансовия министъръ. Из-
мѣненията и допълненията на закона за митницитъ му да-
ватъ това право — да определя стойността на фискалния
левъ. И така, ние имаме, успоредно съ законноустановения
курсъ на лева, и една промѣлива стойностъ на фискалния
левъ, зависеща отъ фискалната политика на Министер-
ството на финанситъ, отъ влиянието, което иматъ нѣкои
срѣди около Министерството на търговията и Министер-
ството на финанситъ, отъ личнитъ разположения на съот-
ветнитъ министри.

Министъръ Добри Божиловъ: Не, г-нъ Московъ! Ка-
жете точно какво е положението въ закона, какво нарежда
законътъ, а не така само да казвате: министърътъ на фи-
нанситъ определя коефициента. Кажете какъ се определя
този коефициентъ. Той не се определя подъ влиянието на
търговитъ и индустриалцитъ.

Д-ръ Атанасъ Московъ: Г-да народни представители!
Апострофътъ на г-нъ министра на финанситъ ми дава
поводъ да кажа, че една парламентарна анкета за начина,
по който се определяше този курсъ отъ 19 май досега, ще
установи — искамъ да вървамъ — доста отговорности.
(Ръкоплѣскания отъ лѣво)

Министъръ Добри Божиловъ: Нищо нѣма определено,
г-нъ Московъ, отъ 19 май насамъ.

Д-ръ Атанасъ Московъ: Г-нъ министре! Не вирирамъ
лично Васъ.

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: (Звъни)

Д-ръ Атанасъ Московъ: Но всички знаемъ, че бѣше
едно време, когато ...

Министъръ Добри Божиловъ: Имаме едно положение,
свързано съ търговски договори. Азъ ще Ви обясня, г-нъ
Московъ.

Д-ръ Атанасъ Московъ: Ще Ви благодаримъ, г-нъ ми-
нистре. Понеже г-нъ министърътъ ще обясни този въ-
просъ, не искамъ да засѣгамъ личността на единъ бившъ
министъръ на търговията, който би могълъ да бѣде при-
зованъ като свидетелъ при една такава парламентарна ан-
кета за начина, по който сѣ определяли курсоветъ на фис-
калния левъ.

Г-да народни представители! Азъ разбирамъ, че се на-
лага една гъвкавостъ въ нашата митническа политика. Съв-
тозното стопанство е такова, че налага министърътъ на
финанситъ да има свободата бързо да манипулира съ
митата чрезъ курса на фискалния левъ. Обаче съгла-
сете се, че презъ времето, когато нѣмахме Парламентъ,
когато нѣмахме общественъ контролъ, и въ сегашно време,
когато нѣмаме свобода на словото и свобода на пресата,
за да може свободно гражданитъ да се изкаже по този
въпросъ, каквато и да е честността на единъ министъръ,
каквито и да сѣ неговитъ добри желания, той може, мимо
неговата воля, да бѣде подведенъ въ единъ фаворизъмъ,
който не е благоприятенъ нито за нашия данъкоплатецъ,
нито за нашето народно стопанство.

Г-да народни представители! Азъ завършвамъ. Една ос-
новна промѣна въ данъчната ситема се налага. Днешната
данъчна ситема души българския гражданинъ, души да-
нъкоплатеца, съсипва България; днешната данъчна ситема
смазва националния духъ на българини. Налага се едно
разведряване. И сега, когато министърътъ на финанситъ
е единъ специалистъ, когато разполага съ единъ подгот-
венъ кадъръ, когато не зависи отъ интереса на групи и
групички, азъ мисля, че е най-сгодниятъ моментъ да про-
учимъ всички една нова данъчна ситема, да я проведемъ
и наложимъ въ интереса на България и на нашето стопан-
ство. И само когато една такава данъчна ситема бѣде про-
ведена, само тогава бюджетътъ на Министерството на фи-
нанситъ ще бѣде другъ и само тогава ние ще го гласуваме.
(Ръкоплѣскания отъ лѣво)

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Има думата
народниятъ представителъ г-нъ Йорданъ Русевъ.

Йорданъ Русевъ: (Отъ трибуната) Г-да народни пред-
ставители! Моята задача до известна степенъ се облекчи,
защото г-нъ професоръ Стояновъ и г-нъ д-ръ Атанасъ
Московъ по-подробно разгледаха онии въпроси, които сѣ
тѣсно свързани съ финансовата политика на правителството,
и затова моитъ таблици ги оставямъ настрана. Азъ ще за-
сегна специално два принципиални въпроси, безъ разре-
шението на които, моето дълбоко убеждение е, че нѣма
никога въ нашата държава да бѣде установено едно
справедливо облагане на българския гражданинъ и да има
единъ просперитетъ за българското стопанство.

Самъ г-нъ министърътъ на финанситъ въ своето дълго
изложение по бюджета подчерта обстоятелството, че дър-
жавната финансова политика е тѣсно свързана съ стопан-
ската политика на държавата. Следователно, финансовата
политика и стопанската политика на държавата вървятъ
упоредно. Кожото повече правителството желае да на-
мѣри ресурси, да намѣри приходи за държавата, за да
може да покрие нейнитъ нужди, толкова повече се на-
лага стопанската политика на нашата страна да претърпи
една промѣна въ своята сѣщностъ, въ своята задача и въ
своето развитие. Г-да народни представители! Не може по-
вече нашата държава въ днешния моментъ на модернизация
да се движи въ старитъ рамки на нашата данъчна сите-
ма. Въ никой случай не може да съществуватъ толкова
многобройни облагания на българския данъкоплатецъ.
Както казахъ вчера, той не може да ги знае и да бѣде то-
чненъ въ тѣхното изплащане, а всичко това пъкъ дава въз-
можностъ на данъчната и на финансовата администрация
да върши страшни поражения за смѣтка на българското
стопанство, за смѣтка на българскитъ граждани.

Следъ малко азъ ще ви дамъ тукъ нѣколко примѣри,
за да видите страшнитъ поражения на финансовата адми-
нистрация у насъ. Стотици хиляди лева, милиони лева
не сѣ събрани отъ българскитъ граждани, отъ фирми, а
въ сѣщото време се събира и последното гологанче отъ
българския селянинъ, за да се посрещнатъ държавнитъ
нужди. Кжде е справедливостъта? Безспорно, тя не съществува.

Когато живѣемъ въ едно модерно време; когато пра-
вителството всѣкидневно надава тукъ повикъ къмъ насъ,
народното представителство, да му намѣримъ срѣдства, за
да покрие насѣщнитъ нужди на народната отбрана, защото
никоя държава днесъ не се намира въ такова положение,
че да не се готви за война или за отбрана, когато държа-
вата търси срѣдства и за другитъ свои нужди и иска да ги
дадемъ, безспорно, ние ще трѣбва да мобилизираме на-

шето стопанство и да го пригледим към новите изисквания, за да можем да им дадем тия средства. Държавата не може да стои вън от това положение, въ което се намира сега. Налага се правителството да прибегне към смелите финансови реформи, за да задържи тия големите богатства, които създава българското земеделие, българското стопанство, а не да отиват въ джобовете на частни лица. Вместо да отиват въ тѣхните джобове, тѣ трѣба да отидат въ хазната на българската държава. Не можем да се кичим съ триколяра, да се гордѣем съ голѣмо родолюбие и въ сѣщото време да обираме нещастния български работник, селянинъ и занаятчия, за негова смѣтка да издигаме палати, а въ държавното съкровище да нѣма пари.

Ето основните проблеми на финансовата политика. Има ли куражъ днешното правителство да ги постави на разглеждане? Ако то има куражъ, нека ги постави на разглеждане, нека не се страхува, че богатшите могатъ да го обвинятъ въ републиканство, въ родоотстъпничество, въ отстъпване отъ своята задача като национално правителство. То е длъжно въ днешното модерно време да мобилизира цѣлия капиталъ на българската държава и да го постави на свое разположение.

Шомъ като е така, какъвъ е пътятъ? Безспорно, правителството ще трѣба да създаде нови приходи за българската държава. Може би ще се види парадоксално, че азъ, който идъ отъ българското село, който не съмъ свършилъ академия нито за търговия, нито за финанси, а съмъ расълъ въ село и тамъ ще се върна, пледирамъ, че трѣба да се търсятъ нови приходи. И то реални приходи трѣба да се търсятъ, а не такива, които се водятъ само по теритиѣ, по партидните книги на данъчнитѣ управления, за да доведе до положението да даваме фискална амнистия или Народното събрание да опрощава данъци следъ всѣки периодъ отъ три-четири години.

Какви обекти може да има едно ново облагане за намиране на реални и чувствителни приходи за българската държава? Г-да народни представители! Казахъ, че въ никой случай не можемъ да останемъ по-нататъкъ при днешното положение, защото ще стигнемъ до задълнителен, такакъ, откъдето не можемъ да излиземъ. На насъ сѣ нужди милиарди за въоръжение, на насъ сѣ нужди милиарди за съоръжения, за напрана на пътища, за съобщения и т. н. Не трѣба ли да дадемъ, ако не милиарди, нѣколко стотици милиони лева за българското стопанство? Милиони трѣба да дадемъ, но откъде ще ги вземемъ? Самото стопанство, г-да народни представители, ги дава. Нѣма нужда да търсимъ земи, нѣма нужда да ходимъ въ чужбина да залагаме на компенсационни начала тютюна, жито, слънчогледа, киснето или друго нѣщо. Стопанството само дава приходи, стига българската държава да има властѣта и силата да ги вземе отъ джеба на Жакъ Асеовъ и да ги сложи въ касата на българската държава. (Ръкоплѣскания) Стига да има куража да направимъ това.

Дончо Узуновъ: Това е бестеръ отъ болшевишко.

Йорданъ Русевъ: Не е болшевишко, г-нѣ Узуновъ. Какъ така напийтъ тютюна, който е единъ отъ най-добрите не само на Балканите, но и въ Европа, и се търси чакъ отъ Америка, българското правителство го оставя като обектъ за печалби на стотици хора въ България, една частъ отъ които не сѣ и българци, а ние да скръстимъ ръце и да облагаме скръсания кожухъ на българския селянинъ? Къде е правото и справедливостта? Ами за спирта? Да продължаваме ли, г-да народни представители, по-нататъкъ?

Обаждатъ се: Продължавай, продължавай!

Йорданъ Русевъ: Г-да народни представители! Азъ не искамъ да влизамъ въ подробности. Азъ казахъ още отначало, че ще повдигна само принципиални въпроси, защото ние не сме дошли тукъ да бждемъ само елементъ на отрицание, да осждаме правителството и да водимъ борба срещу него. Ние трѣба да кажемъ, когато се боримъ срещу него и желаемъ да го свалимъ, че издигаме една нова данъчна система, която ще даде справедливо облагане и благосъстояние и за българските граждани и за българските селяни (Ръкоплѣскания) Ние сме държавноотговорен елементъ, ние сме българци, ние обичаме България, държавата си, били сме се и мрѣли за нея и ще мрѣмъ, и затова нѣма да позволимъ въ никой случай на легалноприютитѣ да обиратъ българското стопанство, да изнасятъ българското злато въ чужбина. Когато запѣе картелничката и бръмне аеропланътъ надъ София, тѣ ще турятъ паричните въ чантата си — или пъкъ сѣ ги превѣли предварително въ чужбина, въ Женева, въ Египетъ и пр. — и ще избѣгатъ отъ България.

Ето защо, като повдигамъ тоя принципиаленъ въпросъ, моля г-нѣ министра на финансите да го постави на разглеждане. Той ще намѣри енергичната подкрепа не само на цѣлия български Парламентъ, но и на цѣлия български народъ, стига, обаче, да има куражъ, да не се страхува, че може да го нарекатъ предателъ, когато ще вземе благата на българското стопанство за българската държава. (Ръкоплѣскания)

Г-да народни представители! Вчера имаме единъ малъкъ спортъ, така да се каже, съ г-нѣ министра на финансите.

Димитъръ Търкалановъ: Истината е, че частните банки иматъ пари. Прибрали сѣ парите и сѣ ги заключили, не ги даватъ на народното стопанство. Стоятъ парите на спестителитѣ въ банките, а въ това време народътъ нѣма пари. Г-нѣ Божиловъ може да свърши тая работа.

Председателстващъ Димитъръ Пешевъ: (Звъни)

Йорданъ Русевъ: Да я свърши, г-нѣ Търкалановъ, нѣмамъ нищо противъ. — Нѣмамъ нищо противъ данъка върху оборота, който съществува отъ 1935 г., обаче и той се калкулира като всички други безобложни данъци и въ края на краищата и той се плаща пакъ отъ потребители. Индустриалецътъ прехвърля тежестта на тоя данъкъ на производителя на суровитѣ материали, на потребителя, на българския селянинъ и гражданинъ. Той се отърва отъ него, както каза г-нѣ Московъ, чрезъ вносите мита на готовитѣ стоки и не плаща нищо. Ето защо азъ съмътамъ, че г-нѣ министърътъ на финансите трѣба да намѣри единъ начинъ за прѣко облагане на тия, които прехвърлятъ данъка върху оборота отъ себе си върху българския консулаторъ, върху българския гражданинъ.

Нѣма да говоря за акцизитѣ, защото г-нѣ Московъ много обстойно и обективно ги разгледа тукъ.

Идвамъ на втората частъ на моята речъ — на финансовата администрация.

Азъ съмъ длъженъ да кажа какво става въ Софийското данъчно управление, за да видите, г-да народни представители, какъ богати фирми чакъ по разни пътища сѣ успѣватъ въ миналото, успѣватъ и днесъ, да се изплатятъ отъ плащане на данъци. Така, напр., Борисъ Досевъ, бившъ помощникъ на софийския градски данъченъ началникъ, е билъ уволненъ дисциплинарно за рушветъ преди 19 май, а следъ 19 май е назначенъ за контролоръ при Университетската клиника въ Александровската болница.

Министъръ Добри Божиловъ: Кой е той?

Йорданъ Русевъ: Борисъ Досевъ. — По преписката на Луи Драйфусъ се вижда, че той, като помощникъ данъченъ началникъ, е направилъ следната услуга. Презъ 1930/1931 г. е намалялъ данъка отъ 430,000 л. на 17,000 л.; презъ 1931/1932 г. е намалялъ данъка отъ 646,000 л. на 1,305 л.; презъ 1932/1933 г. е намалялъ данъка отъ 646,332 л. на 14,190 л.

На фирмата Азисъ Фекри е намалялъ данъка отъ 180,000 л. на 5,000 л. На фирмата Давидъ Азриетъ е намалялъ данъка отъ 90,000 л. на 5,000 л. и на Йосифъ Хаимовъ е намалялъ данъка отъ 150,000 л. на 6,000 л.

Презъ 1933 г. отъ фирмата Братя Фернандесъ сѣмниятъ е взелъ подкупъ и има дисциплинарна преписка и наказание по нея. Сѣмниятъ, като помощникъ данъченъ началникъ, обложилъ г-нѣ Ранко Маджаровъ върху дневните пари, които той подучава като депутатъ.

Съ постановление № 38 отъ 1927 г. сѣмниятъ е начелъ съ 58,000 л. за това, че произволно е продалъ, като членъ въ нѣкаква комисия презъ войната, 30,000 кованни германски подметки, предназначени за войницитѣ, въ сѣщото време, когато българските войници ходѣха боси на Солунския фронтъ. И сѣмниятъ този човѣкъ сега е контролоръ въ Александровската болница!

Фирмата Самуилъ Исакъ Толедо, кожаръ, на бул. „Дендуковъ“ № 18, подала декларация за облагане съ данъкъ занятие следъ срока. Целта е била, както винаги, да бже обложена фирмата отъ дѣлно съ актъ, като винаги, че данъкътъ ще бже отъ-малкъ — това нѣщо тая фирма практикувала отдавна. Финансовитѣ чиновници скрили декларацията и, следъ като по закона глобата е предскрибирана, извадили тая декларация, по която данъчниятъ агентъ съставилъ актъ. Този актъ е послѣдъ само глоба въ размѣръ на 1,400,000 л. Толедо обжалвалъ това решение на първоначалната комисия предъ контролната комисия, като ангажиралъ за защитникъ по тая преписка адвокатъ Димитъръ Русевъ, който е почти хазини въ данъчното управление. Контролната комисия отгъмнила глобата като неправилно наложена. Данъчниятъ органъ, който участву-

валъ въ контролната комисия, не е писалъ особено мнение по това решение, нито направилъ въпросъ къде е била тая декларация на г-нъ Толедо толкова време, за да бъде прекрибрана глобата и държавата да бъде осетена съ 1.400.000 л. Сжщата фирма Толедо винаги при облагане съ данъци си е служила съ подкупи и фалшификации. Презъ 1928/1929 г. сжщата фирма пакъ подава декларация следъ срока и е успяла да нареди, щото съ съставения актъ да бъде обложена съ 7.500 л. При нѣкаква провѣрка, обаче, поради съмнение въ Финансового министерство, единъ финансовъ инспекторъ покачилъ данъка отъ 7.500 л. на 800.000 л. Толедо, обаче, обжалвалъ тоя данъкъ отъ 800.000 л. и по неговитъ пѣтица той успява да го намали на 250.000 л. Обаче данъкътъ не е останалъ 7.500 л., както е била обложена фирмата първоначално.

Акционерното дружество „Гларусъ“, което снабдява съ солъ българския народъ, отъ 1930 до 1933 г. се е снабдявало отъ единъ търговецъ на дървенъ материалъ въ София съ фалшиви фактури за доставенъ дървенъ материалъ въ размѣръ на 4 милиона лева, която сума е укрило отъ облагане, защото ангажиранъ пакъ адвокатътъ Димитър Русевъ. Въ комисията е участвувалъ и сѣдия отъ областния сѣдъ. По тая преписка е имало две експертизи. Помощникъ данъченъ началникъ Стефанъ Петковъ въ комисията, при единъ споръ съ сѣдията за размѣръ на данъка и за извършенитъ експертизи, е казалъ: „Имамъ довърне въ фирмата Братя Дейнови. Не приемамъ експертизитъ за действителни“. И така данъкътъ е опредѣленъ по неговото довърне. По тая преписка, следъ решаването ѝ, е водено дознание отъ дългогодишния финансовъ инспекторъ Димитър Станосвъ. Той е установилъ, че експертизитъ по преписката сж вѣрни и че помощникъ-началникътъ Стефанъ Петковъ ги е отхвърлилъ заинтересовано въ вреда на държавата. Тая преписка е била пратена на министъръ Гуневъ и е стояла на масата му 4 месеци, безъ да се вземе решение, а следъ това била внесена въ дисциплинария сѣдъ при Министерството. Сжщиятъ помощникъ данъченъ началникъ Петковъ, като данъченъ агентъ, е събиралъ сведения: по преписката на Янко Бакърджиевъ, о. о. дружество, за 1930/1931 г., 1931/1932 г. и 1932/1933 г. и поотдѣлно е освободилъ членоветъ на дружеството отъ данъкъ върху общия доходъ. Сжщиятъ Петковъ, като данъченъ агентъ, е работилъ по преписката на Йосифъ Меркадовъ, въ която работа, ако бъде провѣрена отъ финансовъ инспекторъ, ще се види какъва е неговата дейностъ.

Дружество „Стандартъ Ойлъ Компани“, ул. „Раковски“ № 116, данъченъ картонъ № 264, буква „а“, съ входящъ № 290, отъ 21 юний 1935 г., буква „с“, е поискало удостоверение образецъ 12 за отчуждаване на недвижимитъ си имоти. Помощникъ-данъчниятъ началникъ, тогава Злати Златевъ, сега областенъ данъченъ началникъ въ гр. Враца, е опредѣлилъ на дружеството гаранция въ размѣръ на 300.000 л. Заявлението е пратено въ Министерството на финанситъ, където началникътъ на отдѣлението за прѣки данъци д-ръ Лещовъ е разрешилъ да се издаде удостоверение срещу горнитъ гаранции. Съ вх. № 5804, отъ 5 юлий 1935 г., данъчното управление предписва до V данъчно бюро да издаде исканото удостоверение. Удостоверението се издава и дружеството продава имотитъ си. Следъ продажбата, обаче, финансовата власть предприема ревизия на горното дружество. Ревизията е установила, че дружеството трѣбва да плати следнитъ данъци: а) безобложенъ данъкъ 6.500.000 л. и б) глоба за горния данъкъ 2.500.000 л., или всичко 9.000.000 л. Понеже дружеството, съ помощта на горнитъ удостоверения, успяло да продаде всичкитъ си имоти, останала само гаранцията отъ 300.000 л. и въ настоящия моментъ нѣма откъде държавата да вземе и десетъ пари отъ тия деветъ милиона лева. Искамъ и по тая преписка да се направи анкета, г. министре.

Министъръ Добри Божиловъ: Ще взема стенограмата и ще направя нужното. Съмнявамъ се само, вашитъ сведения да не сж отъ нѣкой уволенъ чиновникъ. Има вече

нѣколко такива, които лежатъ въ затвора за даване не-вѣрни сведения.

Йорданъ Русевъ: Провѣрете, г-нъ министре.

Министъръ Добри Божиловъ: Ще провѣря.

Йорданъ Русевъ: За сжщия тоя г-нъ Лещовъ, началникъ на прѣжитъ данъци въ Министерството на финанситъ, презъ блокового управление, г-нъ Стоянъ Костурковъ, като министъръ на желѣзницитъ, отговаряйки отъ трибуната на Народното събрание на отправенитъ му запитвания, каза: „Не зная кой кого фаворизира“, но по докладъ на главния инспекторъ Киро Петровъ и на Цеко Христовъ, г-нъ Лещовъ е билъ уволенъ по некадърностъ, като началникъ на Спесовиата каса при пощата и е начетенъ съ 600.000 л. за нанесени вреди и загуби на сжщата“.

Министъръ Добри Божиловъ: Познавамъ работата.

Йорданъ Русевъ: Знаете ли, г-нъ министре, за отношението на този г-нъ Лещовъ съ бившия паролень представителъ отъ Орѣхово, г-нъ Торбовъ? Друго. По преписката на „Колумбия“, А. Д., бул. „Дондуковъ“ 3, по преписката на „О бонъ гу“, А. Д., „Лега“ 17, и по преписката на Буко Бераха, А. Д., „Лега“ 19, помощникъ-данъчниятъ началникъ Иванъ Георгиевъ, като председател на контролната комисия по данъка върху занятията, е проявилъ голѣма заинтересованостъ въ вреда на държавата. Сжщиятъ този Иванъ Георгиевъ е намалилъ, по преписката на Панчо Чолаковъ, търговецъ на желѣзарски артикули, ул. „Ломска“ 9, данъка занятие за 1933/1934 г. отъ 243.398 л. на 92.040 л., а за 1934/1935 г. отъ 254.210 л. на 96.805 л. Преди да бъде гледана преписката отъ контролната комисия, г-нъ Чолаковъ съобщилъ на адвоката си Петъръ Василевъ: „По-хубаво не се явявай предъ комисията да ме защищавашъ, защото азъ съмъ си наредилъ работата и може да ми я объркашъ“.

Г-да народни представители! Тукъ се заяви и отъ г-нъ проф. Стояновъ: „Ако е нужно, ние сме готови, съ съзнанието на културни хора, да увеличимъ заплатитъ на данъчнитъ агенти, но да работятъ добросъвестно“. Веднѣжъ завинаги г-нъ министре, ще трѣбва да премахнете тоя процентъ отъ глобитъ, съ който се ползуватъ данъчнитъ агенти. (Рѣкоплетскания отъ лѣво)

Министъръ Добри Божиловъ: Кои глоби?

Йорданъ Русевъ: Процентътъ, който взиматъ отъ събраниятъ глоби. — Да се забрани на данъчнитъ агенти да се ползуватъ отъ този процентъ, защото тѣзи хора си позво-ляватъ и волности. За примѣръ ще Ви посоча случая съ Ешкенази. Съставятъ му актъ и го глобятъ 14 милиона лева, а въ сѣда актътъ пада. Сжщото е и съ Луи Фрай. Съставятъ му актъ само за да го плашатъ. Казватъ му: „Ако не дадешъ нѣщо, ще пустнемъ акта“. Луи Фрай знае, че е правъ и че не могатъ да го глобятъ, но агентътъ го плаши, за да може да изкара нѣщо за себе си.

За да не ставатъ подобни нѣща нека, г-нъ министре, дадемъ на тия служители по-прилични заплати, 3—4—5 хиляди лева месечно, защото тѣ сж, които събиратъ срѣдствата, необходими за посрѣщане всички нужди на нашата държава. Но тия служители трѣбва да бѣдатъ добросъвестни, честни. Тежко става на българския гражданинъ, който трѣбва да се справя, особено въ днешно време, съ толкова много неправди и несправедливости въ живота, когато вижда, че и чиновницитъ на неговата държава, както каза г-нъ министърътъ на вътрешнитъ работи, го тормозятъ така жестоко и го принуждаватъ да дава и заплата отъ устата си, за да задоволява тѣхнитъ алчни поплъзновения. Въ днешно време това не бива по никой начинъ да става.

Г-да народни представители! Искамъ да се спра на по-зива, който г-нъ министърътъ на финанситъ отправи къмъ насъ. Той каза: „Г-да народни представители! Разберете, облагането е стигнало своя предѣлъ и азъ лично нѣмамъ куража да обложя повече българския гражданинъ. Ние трѣбва да начертаемъ единъ планъ на българското стопанство, по който то трѣбва да тръгне. Да очертаемъ генералнитъ линии за развитието на българското стопанство за година-две. Да скъсваме веднѣжъ за винаги веригитъ на това анархистично производство у насъ, което, потъгнато въ своитъ дреболии, поглъща голѣмата частъ отъ материалната енергия на българския производителъ, и да му покажемъ пътя, по който то може да стигне до спасителния брѣгъ“. Азъ съжалявамъ, че отъ тая трибуна голѣми стопановеди нѣмаха куража, не намѣриха за нужно като че ли

да очертаят една аграрна политика, една стопанска политика, която трябва да се провежда от българските правителства. Особено това трябва да стори правителството. Ние, българските селяни, които се борим срещу правителството, заявяваме, че имаме ясно очертана нашата аграрна политика и сме готови, ако вземем властта, да я проведем. (Ржкоплъскания от дъво) Каква е нашата политика? Две стопански системи днес се борят в света: капиталистическата, която еволюира, която се нагажда под силния напор на живота, на нуждите, и социалистическата. Коя система ще възприемем ние, като дребнособственическа страна, в която дребните стопански съществуваания преобладават? Към 400.000 стопанства имат до 30 декара земя. Правителството казва в декларацията си: „Ще подобрим земеделието“. Как ще го подобри? Социалистическата стопанска система се поддържа и е подробно разработена от голъми капацитети в света. Тя дава своите резултати в необятна Русия. Обаче, г-да народни представители, в България, при днешния политически режим, при мѣстото, което заема тя на Балканите, при любовта на българския селянин към парчето земя, която има и с която е свързан от вѣкове, още от турското робство, ние не можем да прѣрѣжем лентата и да установим тая система. Ние не можем да възприемем социалистическата стопанска система и поради това, че българската държава ще трябва да намѣри срѣдства, които да хвърли за набавянето на едър земедѣлски инвентар, нужен на новото колективно стопанство, а при положението, в което е, тя не може да отдели нито петаче за тая цел. Да възприемем ли тогава системата на едрото капиталистическо стопанство, която има своето царство в Америка, в Германия и в нѣкои други европейски държави? Не можем да възприемем и нея, защото едрото капиталистическо стопанство, в което сѣ инвестирани грамадни капитали, често — не един такъв примѣръ има — хвърля своето производство въ океана, макар човѣството да страда и да умира от глад, само за да поддържа цената на своето производство. Тая система е абсолютно чужда за нас. Тогава по кой път ще трябва да вървим, накѣде ще трябва да отправим погледа си? Въ никой случай обаче — заявявам това от трибуната на Народното събрание азъ, който идвам от едно българско село въ Плевенско — българското стопанство въ тая форма, въ която се намира, не може по-нататък да остане. То не може вече да бѣде обект на никакви данѣци, особено прѣки, г-нѣ министри.

Министър Добри Божилов: Вие казвате това, което азъ казахъ тукъ. Каква нужда има да ми го повтаряте сега?

Димитър Кушевъ: Значи мислимъ еднакво съ Васъ.

Йорданъ Русевъ: Следъ като очертахъ дветѣ стопански системи, азъ си задавамъ въпросъ: по кой път трябва да трѣгнемъ? Споредъ мене изходътъ за българското стопанство е само въ районизираното производство и въ този път трябва да бѣде насочена нашата аграрна политика. Защо? Г-да народни представители! Ако погледнемъ нашата стопанска статистика, ние ще видимъ, че нашето земедѣлско стопанство почти се е районизирало. Следователно, нѣма какво ново нѣщо правителството или азъ да откриваме. То е станало. Обаче то ще трябва да бѣде пипнато отъ здравата ръка на държавника, за да даде резултати.

Нѣмамъ време тукъ да ви давамъ доказателствата, които притежавамъ, за да потвърдя своята мисъл, че ние трябва да минемъ къмъ районизирано, дирижирано стопанство. Въ това направление ние ще имаме успѣхъ. Нѣма нужда да приказваме за трансформация — тя си стана, г-да народни представители. Селото днес е подъ диктовката на пазара. То произвежда това, което се търси на пазара. Следователно, трансформацията е станала. Въ Пловдивската област, напр., вие ще видите, че сѣят изключително по-доходни култури, каквито сѣ тютюнътъ, гроздего и др. Въ голѣмата част на Плевенската област се произвежда жито, а въ Шуменско и въ Врачанско изключително се сѣе жито. Следователно, щомъ като културитъ на районизираното стопанство у насъ сѣ очертали, остава вече на правителството да откъсне готовия плодъ. Само така можемъ да направимъ България като една градина: всѣка област да произвежда онова, което позволяватъ климатическите условия, онова, което е доходно и рентабилно, а не както е било досега: поради туй, че селянинътъ нѣма пари въ джоба си, да си произвежда всичко, макаръ че за това употребява много трудъ и губи много време. Сѣщо така и въ областта на скотовѣдството: вмѣсто да имаме безбройни млѣкарници, които да произвеждатъ, всѣка за себе

си, специфични типове сирене, да създадемъ районни млѣкарници, които да събиратъ по 100.000 кгр. млѣко и да дадатъ едно типово производство на сирене, което контролирано отъ държавата, да отговаря на всички хигиенични условия и да бѣде здрава, питателна храна.

Ето една аграрна политика, която е готова. Не я откривамъ азъ. Тя сама е очертана отъ живота. Остава само правителството да я възприеме.

Въ районизираното стопанство можемъ да приложимъ всички технически открития, които е дала науката — оросяването и т. н., а въ сѣщото време чрезъ закона за комасирането ще превърнемъ въ отдѣлни градини областитѣ. Като се комасира земята по 50 декари, тогава селянинътъ ще има възможност да си направи и кокошарникъ, и свинарникъ. И когато българският пазаръ се интересува отъ свини, нѣма да има нужда да се търсятъ свини по всички краища на държавата, а ще се знае, че въ Плевенска област, напр., се отглежда благородната свинска раса, която се търси, особено днесъ, на германския пазаръ, и тамъ ще се потърси.

Г-да народни представители. Азъ смѣтамъ, че въ този път трябва да трѣгне нашата финансова и стопанска политика. Това хаотично положение, въ което се намираме сега — всѣки да прави каквото си иска — не може да съществува повече. Когато голѣми и богати народи признаха силата на държавата и се подчиниха на нея, само и само да се създаватъ повече блага за държавата, когато ние днесъ виждаме, безъ да бѣде обявена война, да чезнатъ и да се губятъ държави, ние сме длѣжни въ това страшно време, когато не е известно никому какво ще бѣде утре, да призвемъ българския народъ да усвои тази стопанска политика, да я защитава и да я подкрепя при нейното реализиране.

Г-да народни представители! По-нататъкъ сегашното положение не може да продължава. Ние сме длѣжни да се загрижимъ за българския селянинъ, особено за безземелния и малоземления селянинъ. Когато българският селянинъ чрезъ калкулирането на многобройнитѣ данѣци — безобложень данѣкъ, данѣкъ занятии, оборотенъ данѣкъ, и др. — взема участие въ плащането на всички данѣчни тежести, ние сме длѣжни да се загрижимъ за него, защото и той е български гражданинъ. Ние не можемъ повече да го държимъ съ разбунтувана душа и съ антипатия къмъ властта и къмъ държавата. Никой не му дава помощъ въ това страшно време. И ако днесъ има формаленъ гладъ — и азъ го констатирахъ въ селата, въ които ходихъ — това нѣщо не бива по-нататъкъ да съществува.

Чрезъ районизираното стопанство, чрезъ допълване земята на малоземелнитѣ стопанства до 30 декари, както казахъ и по-рано, когато говорихъ по законопроекта за намаляване наемитъ на фондовитѣ земи, чрезъ даване съ минимални наеми на фондовитѣ земи, а не съ отчуждаването имъ, защото фондоветѣ сѣ крепители на известни обществени институции у насъ, ние ще можемъ на тия стопани, които притежаватъ до 30 декари — подкрепени и отъ държавата да си направятъ кокошарникъ и свинарникъ — да имъ създадемъ единъ сносенъ поминѣкъ и да ги привържемъ къмъ държавата, за да бѣдатъ и тѣ утре съ радостъ на нейния фронтъ.

Слизайки отъ трибуната, азъ се надѣвамъ, че г-нѣ министърътъ на финанситѣ добре разбра това, което казахъ по нашата аграрна политика, въпрѣки че тя не е неговъ обектъ. Трѣбваше да го чуе г-нѣ министърътъ на земедѣлието, койго, когато зае министерския постъ, трѣбваше, както правятъ всички министри въ чужбина, да каже на българското общество и на народното представителство, а особено на българския селски народъ, каква е неговата аграрна политика. Г-нѣ министърътъ на земедѣлието не направи това, а ни сезира съ единъ законопроектъ за намаляване наемитъ на фондовитѣ земи, който нѣма абсолютно никакво значение, защото наемитѣ сѣ предварително събрани отъ селянитѣ, още когато отиватъ да работятъ земитѣ. (Ржкоплъскания отъ дъво)

Председателствувашъ Димитър Пешевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Петър Стояновъ.

Обаждатъ се: Нѣма го.

Председателствувашъ Димитър Пешевъ: Има думата народниятъ представителъ г-нѣ Георги Говедаровъ.

Георги Говедаровъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! За всѣка държава ролята на Министерството на финанситѣ е важна. За държава като българската, дето brutниятъ доходъ на глава е само 5.965 л., изчисленъ на базата на националния доходъ въ 1935 г., и дето данѣч-

ната тежест достига близо 30% от националния доход, ролята на Министерството на финансите е не само извънредно важна, изключителна, но и съдбоносна. Факт е, от друга страна, че българският държавен бюджет — включително и фондовите бюджети — е едва балансиран през последните няколко години. Балансиран е поради излишци и съкратени разходи от минали бюджетни упражнения. Балансиран е поради стопяването на всички фондове, поради импровизирани еднократни приходи, поради печалбите на Българската народна банка и на мини „Перник“. Факт е също така, че вътрешните държавни дългове са пораснали с 2.103.256.000 л., че ние сме още една предимно земеделска страна, дето земеделският доход съставлява близо 60% от общия национален доход, една страна, значи, която, бидейки земеделска, е изложена на неурожай и на спадане цените на земеделските продукти. Все пак ние дължим да бъдем обективни и справедливи. От 1935 г., когато се състави кабинетът на Андрей Тошев, България има шанса ръководството на държавните финанси да бъде поверено в здрави, компетентни и чисти ръце. Министрите Рясков, Гунев и Добри Божилов са все, по моята скромна преценка, щастливи нумера в живота и съдбата на българските държавни финанси. Нека отдадем дължимата почит към тяхната компетентност и към тяхното дѣло. На тяхна вещина и работоспособност, на тяхната служебна амбиция и управническа добросъвестност, дължим балансирането на българските държавни бюджети през последните няколко години. Нека ми бъде позволено от това място да поздравя в лицето на днешния финансов министър не само компетентността и онова, което методичните германци назовават така сполучливо *Sachlichkeit*, но и нещо друго, така необходимо за всеки министър, така необходимо особено за всеки финансов министър в страна с парламент и парламентарно управление като България. Това нещо друго, е искрено и честно отношение към Парламента, дѣловата и мъдро-еластична воля за искрено разбирателство и полезно сътрудничество с Парламента. Това е лоялния и безхитроствителен респект към Кларата, към законодателната власт като един от факторите в конституционна и парламентарна България.

Г-да народни представители! Финансовото министерство е централата, нещо като главна финансова квартира за установяването и осигуряването на приходите на държавата, за предварителния контрол при провеждане на държавните разходи, за постигане на реално равновесие в приходите и разходите на държавния бюджет.

В сух, но красноречиви цифри, значението на Финансовото министерство се очертава така: от общи приходи 7.200.000.000 л. по бюджета на държавата за 1938 г., имаме по Министерството на външните работи — в крѣпките цифри — приходи 11 милиона лева; по Министерството на вътрешните работи — 219 милиона лева; по Министерството на просвѣтата — 127 милиона лева, а по Министерството на финансите — 5.700.000.000 л., или 70% от всички приходи на българския държавен бюджет.

Всичко това значи, че важната и сложна роля на Финансовото министерство изисква и налага един чиновнически апарат от първи ред, като личен състав, като организация, като функция. Финансовото министерство, безспорно, в лицето на своя министър, е нещо, при издѣлните условия, като арбитър — арбитър при всички важни мероприятия, при всички решителни реформи, при всички щастливи инициативи, които предстоят да бъдат взети от когото и да е наше министерство. В недалечно време в Финансовото министерство, наистина, имаше не само прекалена и досадна рутина, но и тъмна злокачествена плесень. Там имаше ръководни лица без образователен и служебен ценз. Там имаше началници, подначалници и инспектори дори без срдѣно образование. Там имаше дружини, да не кажа бригади от полунинтелигентни и инскултурни хора.

Обаче положението от няколко години е съществено промѣнено. Разликата е не само чувствителна, но и щастлива. Няколко цифри в тая посока ще ви дадат представа за положението на персонала, за неговия образователен и служебен ценз, за неговия капацитет и творческо дѣло.

Г-да народни представители! Финансовите служители, на брой 4.933 души по бюджета за 1938 г., при общо число на държавните служители, с тия по военното ведомство, 122.775 души, съставляват 4.09% от общия брой на държавните служители, а без броя на служителите по военното ведомство съставляват 5.54%. За да видите дали този процент е голѣм, ще ми позволите да направя сравнение с процента на финансовите служители в някои други страни. В Германия броят на финансовите служители е 14%

спрямо общия брой на държавните служители, в Югославия е 12.90%, в Германия — 11.40%. Разходите за личния състав на Финансовото министерство са не повече от 150 и няколко милиона лева.

За събиране 100 л. приходи в Англия разходите за персонал са 5 л., в Франция — 4.50 л., в Германия — 2 л., у нас — 3.33 л.

Г-да народни представители! Факт е, че финансовите служители у нас не получават заплати по-добри от тия на другите държавни служители. Срдѣната заплата на финансовите служители е 3.010 л. Срещу това вие имате срдѣна заплата на служителите по Министерството на търговията 3.200 л., по Министерството на земедѣлието — 3.150 л., по Министерството на правосъдието — 3.330 л.

Ще ми позволите да дам известни цифри и данни за отдѣлните служби на Финансовото министерство.

Финансова инспекция. Трѣбва да констатираме, че днес от 94 финансови инспектори, 81 са с висше образование, двама са с двойно висше образование. През 1934 г. Финансовата инспекция е извършила 633 ревизии и анкети, през 1936 г. — 1826, през 1937 г. — 2.141, през 1938 г. — 3.324. Значи за 4 години вие имате нарастване броя на ревизиите и на анкетите, извършени от органите на Финансовата инспекция, от 633 на 3.324 — близо 5 пѣти. Срещу това броят на финансовите инспектори за тия 4 години е увеличен от 56 само на 96 души.

Службата „Държавни вземания“ е една нова служба, която се е наложила, за да се даде по-добра организация, за да се развие по-голѣма деятелност от страна на бирниците по изпълнителни дѣла. Вѣрно е, че тази служба до 1935 г. е давала годишно не повече от 30—40 милиона лева приход. От 1935 г. насам има чувствително увеличение на приходите по изпълнителни дѣла: в 1935 г. — 98 милиона лева, в 1936 г. — 123 милиона лева, в 1937 г. — 134 милиона лева, в 1938 г. — 110 милиона лева.

Един факт, една истина, една крещеща действителност, г-да народни представители, това е голѣмият брой изпълнителни листове, голѣмият брой актове за нарушения по разни фискални и други закони. Безсѣмнено, в миналото се прокарваха облекчителни закони. Тук му е мястото да помоля г-н министра на финансите да направи своите проучвания. Той вече е дал своята дума, че ще ни занимае в най-близко време с една по-възможност по-широка фискална амнистия, засѣгаща всички нарушения от масов характер, които се дължат не на престѣпна, зла воля, които се дължат не на елементи антисоциални и антидържавни, но имат в основата си социални причини — икономическото бедствие, материалните лишения, материалните нужди на нашия гнѣн в лишения и осѣмляща данъкоплатец. Факт е, че въпреки дадените облекчения за глоби и начети и днес, към края на 1938 г., ние имаме такива задължения на сума 1.313.000.000 л., облѣчени в 777.977 изпълнителни дѣла.

Няколко думи за акцизната служба. Известно ви е, че министър Петър Тодоров, поради нагона, който той винаги е проявявал към голѣми реформи, към епохални дѣла, се опита да създаде и създаде монополите на главните акцизни обекти — спирта, ракията, тютюна, солта, и петролните деривати. Опитите с тия монополи се оказаха повече от нещастен. Тѣ бидоха отменени. Наложено се след това да се прокарат някакви промѣни, някаква ревизия, някакви подобрения в нашите фискални закони. В това отношение на първо място се установи система за изваряване на ракините и за облагане на материалите, от които се добива ракия. Въведе се и задължителната продажба на някои продукти от първа необходимост, като петрола и солта, гарантира се една установена цена, както и постоянното намиране на пазара на тѣзи продукти. Вие знаете, че в недалечното минало солта и петролът в някои пунктове на страната липсваха и се продаваха по скѣпо, спекулираше се с тѣх от някои голѣми търговци-ангросисти, създадох се също ограничения за откриване на индустриални заведения, ползуващи се от освобождаването от мито и от акцизи на някои стоки и предмети.

Кодифицираха се всички наши акцизни закони. Създаде се един общ закон за акцизите и патентовия сбор върху питията, който включи в себе си около 86 измѣнения и допълнения на закона за акцизите и патентовия сбор върху питията. Урегулира се същевременно производството на стоки и предмети, облагаеми с акцизи, с оглед настѣпилите нови условия. Коририраха се таблиците за абонамента при патентното облагане. Създаде се в 1936 г. наредба-закон за засилване държавните приходи. Такъв закон, ще си спомните, бѣше гласуван в 1933 г. само за една година.

Обърна се особено внимание на акцизната администрация. Създадох се специални приемни изпити за служителите. Тръбва да признаем, че поради този нов ред стана едно прочистване на персонала по акцизите. Влѣ се една нова, свежа, чиста, струя отъ млади, интелигентни и честни финансови служители.

Всичко това безсѣмнено създаде и създава една нова морална атмосфера, прочиствана, която представлява гаранция за българските данѣкоплатци, че ще се действува не на тъмно, а на открито, подъ стъкленъ капакъ, съ чисти рѣще, въ името на закона и въ интересъ на справедливостта.

За себе си, азъ не мога да не изкажа голѣмото удоволствие, което съмъ изпитвалъ въ последните 2—3 години, когато отида било въ Пловдивското, било въ Софийското данѣчни управления, и видя свършено други хора, свършено други физиономии, млади хора, интелигентни хора, съ желание да услужатъ, съ съзнание за дългъ и отговорност.

Обърна се внимание и върху контрабандата съ акцизните обекти, главно съ тютюна и спиртните пития. Тая контрабанда, която бѣше взела голѣми размѣри, носѣше съ милиони загуба на държавното съкровище, на фиска. Съ закона за личния съставъ на Министерството на финансите отъ 1933 г. наистина се прочисти кадрътъ на финансовите служители. Установи се една служба, една специална група отъ около 20 души за преследване на контрабандата. Следните цифри показватъ ролята на тая нова служба и ползата, която тя носи за фиска.

Презъ 1934 г. сѣ били хванати и унищожени 198 хавани за контрабандно рѣзване на тютюнъ, презъ 1935 г. — 222, презъ 1936 г. — 193, презъ 1937 г. — 212. Резултатътъ е следниятъ: за 4-те години консумацията на обандерованитъ тютюни и тютюневи издѣлия е: презъ 1934 г. — 3.191.436 кгр., презъ 1935 г. — 3.720.716 кгр.; презъ 1936 г. — 3.970.055 кгр.; презъ 1937 г. — 4.211.420 кгр. А приходитъ отъ бандеролъ сѣ били: презъ 1934 г. — 580.000.000 л. общо, презъ 1935 г. — 640.000.000 л., презъ 1936 г. — 664.000.000 л., презъ 1937 г. — 712.000.000 л.; или отъ 1934 г. до 1937 г., благодарение на сериознитъ и ефикасни мѣрки срещу контрабандата, приходътъ отъ бандерола е увеличенъ съ 131.867.000 л.

Азъ одеве бѣхъ прекѣснатъ отъ нѣкои отъ уважаемитъ колеги отъ лѣвицата съ апострофа: отнася ли се моята преценка и къмъ министъръ Гуневъ? Азъ имамъ не само куража, но и моралния дългъ да призная, че г-нъ министъръ Гуневъ бѣше единъ дълъгов финансовъ министъръ. И за да не бѣда голословенъ, ще обърна вниманието на почитаемото народно представителство върху следните факти:

Министъръ Гуневъ даде значителни облекчения на стопански по-слабитъ. Той намали акциза на продуктите отъ първа необходимостъ, въ което е заинтересувано нашето селско и градско бедно население. Той намали акциза на солта и на газта, премахна свършено акциза на пиронитъ, на каучука, на медъта, на алуминия, направи едно общо намаление на акцизитъ на сума 155.000.000 л. Подробни данни нѣма да цитувамъ. Доста е, обаче, да кажа, че акцизътъ на солта се намали отъ 112-50 л. на 62-25 л. за 100 килограма — т. е. два пѣти.

Петко Стояновъ: А цената на солта въ това време намали ли се?

Георги Говедаровъ: Това дава една загуба за фиска отъ 32.662.500 л. Отъ премахване акциза върху гвозденитъ се получи една редовна годишна загуба за фиска отъ 4.500.000 л.; отъ намаление акциза върху петрола отъ 359-10 л. на 159 л. — една разлика въ по-малко отъ 200 л. на 100 килограма — се получи една загуба за държавния бюджетъ отъ 40 милиона лева; отъ намаление акциза върху бензина отъ 205-20 л. на 105-16 л. за 100 литри се получи една загуба за фиска отъ 7 милиона лева; отъ намаление акциза на виното отъ 40 ст. на 30 ст. за единъ литъръ се получи една загуба отъ 15 милиона лева; отъ намаление акциза на материалитъ, отъ които се вари ракия, отъ 70 ст. на 50 ст. за единъ литъръ за лѣнитъ плодове, и отъ 70 ст. на 30 ст. за зимнитъ плодове, се получи една годишна загуба отъ 20 милиона лева — или всичко 155 милиона лева въ по-малко. Срещу това сѣщиятъ този финансовъ министъръ направи известни облагания върху нѣкои издѣлия на текстилната индустрия, на парфюмерията и нѣкои други обекти, отъ които се получи единъ приходъ отъ 120 милиона лева. Значи получава се едно намаление на държавнитъ приходи отъ 35 милиона лева.

Иванъ Пастуховъ: А министъръ Багряновъ на колко изброи новитъ данѣци, които министъръ Гуневъ наложи върху селянитъ? Тогава той трѣбва да лѣже!

Георги Говедаровъ: Азъ нѣмамъ намѣрение да споря съ Васъ въ този моментъ, уважаеми г-нъ просвѣтни деятелю! Когато дойдемъ до бюджета на просвѣтата, тогава можемъ да споримъ.

Митническата служба е една важна служба за живота на държавата, една служба, която изисква прилагането не само на закона за митниците и на тарифитъ, но и още на около 80 други специални закони — една работа, която иска добросвѣтностъ, прекалено усърдие, нѣкога дори и денонощна работа въ нѣкои служби. Митническиятъ персоналъ днесъ се състои отъ 260 редовни отчетни митнически чиновници, които презъ 1938 бюджетна година сѣ събрали приходи на държавата — мита, данѣци, такси — 1.452.163.297 л., въ която сума не влизатъ приходитъ отъ обгробането, което дава още 60 милиона лева. Отъ тѣзи 260 редовни отчетни митнически чиновници, 100 души сѣ висше образование, а останалитъ сѣ съ срдѣно образование. Въ последните години се направиха реформи въ митническата служба: измѣниха се митническите тарифи сѣ огледъ настѣпилата стопанска конюнктура, опростиха се доста формалности, улесни се временниятъ износъ на известни амбалажи, нужни за да се осмислени редовниятъ износъ на нашитъ земеделски произведения, установи се едно редовно отчитане на митниците, когато въ недалечното минало имаше случаи нѣкои митници да не бѣдатъ отчитани, да не бѣдатъ ревизирани дълги, дълги години.

Охраната на държавнитъ граници въ фискално отношение, г-да, се извършва отъ тия митнически чиновници, подпомогнати отъ митническа стража, състояща се отъ 710 човѣка.

Тръбва да признаемъ, че митническиятъ чиновникъ, върху важността и отговорността на своята служба, не е добре платенъ. Столичната митница презъ изтеклата година е дала приходъ на държавата отъ мита 567 милиона лева, Бургаската — 324 милиона лева, Варненската — 157 милиона лева. А управителитъ на тѣзи митници получаватъ месечна заплата: на Софийската — 5.640 л., на Бургаската — 5.330 л., а на Варненската — 4.940 л. Касеритъ при горнитъ митници, презъ чийто рѣще минаватъ тия стотици милиони приходи, получаватъ месечна заплата по бюджета 3.580 л., а срдѣната месечна заплата на митническите чиновници е 2.560 л.

Нека признаемъ, чека направимъ тая констатация — че митническиятъ ни чиновникъ е изобщо зле платенъ. Фактъ е при това, че отъ нѣколко години, за честта на тия митнически чиновници, на тая категория държавни служители, и за честта на България, злоупотѣбятъ на голѣми и на малки суми отъ митнически чиновници не само орѣдѣха, но въ последните години почти изчезнаха. Всичко това говори за една прочиствена морална атмосфера по това ведомство, всичко това говори за една прочиствена морална атмосфера въ България, защото митническиятъ чиновникъ не е нищо друго, освенъ едно разклонение, една разновидност на държавния ни служител. А държавниятъ служител, каквото щемъ да кажемъ, диша, живѣе и действува подъ напора, подъ въздействието, видимо или невидимо, прѣко или косвено, на моралната обстановка, на моралнитъ фактори, на моралнитъ факти въ страната, въ държавата, на която той служи.

Друга една важна служба е тази за държавния бюджетъ и отчетността, развита въ Дирекция. Ролята на тая служба, безсѣмнено, е извъредно голѣма. Тя не се състои само въ това да се приготвятъ бюджетитъ на държавата, включително бюджетитъ на фондоветъ. Тя се състои и въ друго, по-важно: въ единъ контролъ, установенъ отъ нѣколко години, чрезъ месечнитъ бюджети — единъ контролъ, който позволява на финансовия министъръ, следйки точния размѣръ на постѣпленията по държавния бюджетъ, да може да опредѣля, споредъ степенята на важността, споредъ степенята на необходимостта, дали единъ или другъ разходъ да бѣде извършенъ 100% или въ по-малкъ процентъ. Тоя контролъ, който прави Министерството на финансите — едно министерство на министерствата — що се касае до разходитъ, е много важенъ контролъ, и нему България дължи това, че въ последните години нѣ имаме тѣзи обичайни за българската действителностъ, нѣзи хронически и неизмѣнни въ миналото дефицити въ държавния бюджетъ. На тая практика се дължи, безсѣмнено, новото, а именно, че се успѣва нашитъ държавни бюджети да бѣдатъ балансирани.

Нѣколко думи, уважаеми г-да народни представители, по службата за прѣжитъ данѣци. Безсѣмнено, и въ тая посока ние сме на добъръ пѣтъ. Има предприети и осмислени редица подобрения въ данѣчното законодателство и данѣчната практика. Въведе се патентното облагане за дребнитъ данѣкоплатци, премахнаха се несправедливо-

ститъ отъ тригодишното облагане. А вие знаете що значи това. Вземаше се като база доходътъ за последната година и, ако тоя доходъ е случайно голѣмъ — а въ маса професии има и случайни елементи, при дадена конюнктурата може даденъ търговецъ да реализира голѣма печалба, каквато не може да очаква следната година — определя се неправилно единъ голѣмъ данѣкъ, на базата на този доходъ, за цѣли три години. Установи се изобщо единъ по-голѣмъ контролъ, за да не се позволи да се прилагатъ всевъзможнитъ начини на заобикаляне, които позволяваха на едри данѣкоплатци и голѣми промишленници да оставатъ обложени и издѣлжени съ единъ минималенъ данѣкъ.

Установи се също и облагането по оборота. Тукъ му е мѣстото да изкажа пожелание не — да отправя молба къмъ уважасмия министъръ на финанситъ касателно разширяване прилагането на данѣка върху оборота. Азъ имамъ случая да чуя оплаквания отъ сериозни и добри търговци на дървеснъ материалъ, въ чито твърдения нѣмамъ основание да се съмнявамъ, че тѣ плащатъ охотно данѣкъ върху оборота, но тѣхни другари, тѣхни колеги, които вършатъ може би, по-голѣма работа отъ тѣхъ, плащатъ данѣкъ не върху оборота, а по нѣкакви патенти. Установиха ми съ цифри, че всѣки отъ тѣхъ плаща два три пѣти повече, отколкото другитъ.

Азъ моля г-нъ министъра на финанситъ, следъ съответно проучване, да ни сезира съ измѣнения въ тази система. Вѣрно е, че облагането по оборотъ е едно реално облагане. Тамъ данѣчнитъ фризури — да не кажа мистификации — тамъ протекцията, тамъ обходитъ — да не кажа корупцията — нѣматъ абсолютно никакво мѣсто, защото въ всѣко време, макаръ и въ десетата година — всѣки търговецъ е длъженъ да пази 10 години своитъ търговски книги — данѣчната властъ има право да вземе търговскитъ книги на данѣкоплатеца и да установи за всѣка предшествуваша година какъвъ оборотъ е билъ реализиранъ, какъвъ данѣкъ се е дължалъ, какъвъ данѣкъ е билъ платенъ и, ако има недобросовѣстностъ, да хване за ушитъ и чиновника, агента, да хване за ушитъ и данѣкоплатеца, и да го застави да плати данѣка съ глоба за това, че е оштетена държавата!

Използвамъ случая да обърна вниманието на уважасмия министъръ на финанситъ и върху една друга налагаща се промѣна. Азъ съмъ противъ облагането съ патентъ на приходи до 160.000 л. По моята скромна преценка, това е единъ голѣмъ размѣръ. До 80.000 л. — разбирамъ, но до 160.000 л., по моята преценка, е много. И азъ съмтамъ, че има основания границата за патентното облагане да бѣде смѣната отъ 160.000 поне на 80.00 л.

Важна реформа е въвеждането на банково счетоводство въ бирническата служба. По-рано всѣки бирникъ водѣше едновременно касата и счетоводството. Днесъ, следъ тази реформа, каснерската функция е отдѣлена отъ счетоводната. Бирникътъ-сбирачъ не е освенъ обикновенъ касаторъ и той редовно, ежедневно се отчита предъ своето началство, предъ касиера. При това въведе се използването на чековата служба, което е голѣмо улеснение както за данѣкоплатеца, така и за фиска. Установи се, отъ друга страна — и съ това се нанесе голѣмъ ударъ на недобросовѣстни голѣми данѣкоплатци — и службата на експертъ-счетоводителитъ при Министерството на финанситъ. Такава служба съществува и въ други държави, и азъ съмъ убеденъ, че министърътъ на финанситъ може да ни даде интересни данни, отъ които ще се види, че има реални, полезни резултати отъ тия служби въ смисълъ на контролъ и на по-голѣми приходи.

Но, г-да народни представители, вѣрно е едно: не стига само издигнатъ, добросовѣстенъ, старателенъ данѣченъ чиновникъ. Той е единиятъ елементъ. Нужно е да издигнемъ у насъ и морала на данѣкоплатцитъ. Нужно е да престанатъ факти, които шокиратъ: голѣми търговски и индустриални предприятия, които реализиратъ грамадни печалби безъ много умъ, безъ голѣма компетентностъ, безъ особени капиталы, да плащатъ смѣшни, неспотвѣтни или нищожни данѣци. Нека заработимъ за единъ по-високъ данѣченъ моралъ, отъ който да бѣдатъ проникнати гражданитъ, каго установимъ и публичностъ въ облагането, което е една много важна мѣрка. Нека да се знае кой какъвъ данѣкъ плаща. Днесъ таа публичностъ, наистина, не е съвсемъ отчечена, но не е достатъчно широка и гарантирана. Когато единъ фабрикантъ или търговецъ ще знае, че неговиятъ другаръ плаща три пѣти по-малко, а печети три пѣти повече, и интересътъ му и чувството му на справедливостъ ще се намѣсятъ и той ще иска ревизия, ще иска корекция, ще иска поправка на облагането. Е добре, той процесъ на гражданско превъзпитание, това създаване на данѣченъ и общественъ моралъ у насъ ще дойде постепенно. И въ това отношение нашитъ длѣгъ и нашата отго-

ворностъ като народни представители не сѣмъ отъ последнитъ — мога да кажа, сѣмъ на първо мѣсто. Затова нека активно и методично съдействуваме за създаването на единъ такъвъ данѣченъ моралъ.

Службата на държавнитъ юрисконсулти е приравнена къмъ съответнитъ сѣдийски длѣжности за онѣзи държавни адвокати, които иматъ съответния цензъ на сѣдии. Съгласно таблицата, тѣ се приравняватъ къмъ подпредседателъ, прокуроръ или членъ на апелативенъ сѣдъ, респективно — на областенъ сѣдъ.

Г-да народни представители! Нѣколко цифри отъ бюджетпроекта на Министерството на финанситъ:

По глава I, § 1 предвидениятъ разходъ за личния съставъ за 1938 г. е билъ 127.750.400 л., а за 1939 г. се предвиждатъ 141.799.000 л.

По глава II, за 1938 г. е билъ предвиденъ кредитъ въ размѣръ на 31.627.541 л., срещу 28.855.000 л. за 1939 г. — една разлика въ по-малко въ близо 3.000.000 л.

По глава III — данѣчни и акцизни управления, митници и пр. — сѣмъ били предвидени за 1938 г. 19.605.000 л., срещу 22.660.000 л. за 1935 г. — или съ едно увеличление отъ близо 3.000.000 л. Обаче подчертавамъ, че въ тази глава III, по § 32 се предвижда една сума отъ 2.500.000 л. за постройка на държавни тютюневи складове. Това перо по бюджета за 1938 г. е било само 100.000 л., а за 1939 г. е 2.500.000 л., или сѣмъ 2.400.000 л. въ повече.

По глава IV — кредитътъ за Държавната печатница — за 1938 г. е билъ предвиденъ въ размѣръ на 39.250.000 л., а за 1939 г. се предвиждатъ 38.606.000 л. — едно намаление отъ близо 1.000.000 л.

Г-да народни представители! Азъ привършвамъ моитъ бележки по бюджетпроекта на Финансовото министерство.

Когато съмъ на тази трибуна, идва ми на ума лапидарната историческа фраза, ораторската фигура на голѣмия римски държавникъ и сенаторъ Катонъ: *Cartago delenda*. Моята мисль е: да бѣде разрушенъ не Картагенъ, а духътъ на озлобление, на дребнавостъ; да бѣде унищожено това, което дѣли народнитъ представители безъ достатъчно основание; да бѣдатъ притѣпени и угасени чувства, страститъ и смѣткитъ, лични или групови, въ които има егоизмъ. Въ това историческо време, когато въ Европа, когато на Балканитъ, когато за България предстоятъ толкова важни събития, сѣдбоноси, главодомни, нека Парламентътъ въ този съставъ намѣри въ себе си достатъчно нравствени, идейни и духовни сили, за да дири не това, което ще ни трови и ще ни дѣли, а това, което ще ни издига надъ насъ, надъ грѣшкитъ ни, надъ слабоститъ ни, това, което ще ни направи по-добри и по-години да служимъ на България.

Да живѣе България! (Ръкоплѣскания отъ дѣсно и центъра)

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Давамъ 10 минути отидихъ.

(Следъ отидиха)

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Заседанието продължава.

Има думата народниятъ представителъ г-нъ Михайлъ Михайловъ.

Михайлъ Михайловъ: (Отъ трибуната. Чете). Г-да народни представители! Предстои ни окончателното приемане на бюджета на онова министерство, което чрезъ своитъ органи презъ течение на бюджетната година ще трѣбва да реализира непосредствено около 2/3 отъ приходитъ на държавата ни и проконтролира събирането почти на половината отъ остатъката 1/3 частъ. По тая причина наложителенъ е и по-голѣмъ интересъ на Парламента при приемането му.

(Председателското мѣсто заема председателятъ г-нъ Стойчо Мошановъ)

Година следъ година днешната държава въ повече и повече увеличава своитъ цели и задачи въ уредбата на обществениятъ, като срива съ своето вмѣшательство и въ най-малкитъ пори на обществения организъмъ. Задоволяването на нарастващитъ културни и духовни нужди на отдѣлния гражданинъ е най-благодатната задача за съвременната държава. Изострянето на икономическитъ проблеми, особено следъ разгара на сегашната икономическа криза, откри за държавата нови области на неотвратимо вмѣшательство и неизбежно урежулиране. Всичко това наложи увеличение на срѣдствата, съ които би могла държавата да разполага. Отъ тукъ и нарастването на данѣчното бреме на отдѣлния гражданинъ до недопустими въ миналото максимални размѣри, което пъкъ изисква едно правилно и справедливо разпредѣление, за да се намали и облекчи тежестта. Всичко това трѣбва да бѣде една отъ

главните задачи на една съвременна финансова политика, която тъй трябва да нагоди тежестите на данъчното бреме, че отделяният гражданин, като ги понася, да чувствава почти, че тъй, което дава, едва ли не е еквивалентът на облагите, които получава от държавата.

Разбира се, едно такова идеално съотношение може да бъде само мечта, по простата причина, че държавата е едно наследство от миналите поколения, а знае се, че гръховете на бащите падат винаги върху главите на децата. Така, напр., изкуплението на тия гръхове на миналите поколения за нас през току-що изминалата 1938 г. се изрази във плащането на почти цели 2 милиарда лева дългове, които съставляват почти 40% от ония редовни приходи на държавата, които по право само би трябвало да фигурират във нейния приходен бюджет. Но държавата е и ще си остане още и наше наследство към грядущите ни поколения, затова тя не само трябва да бъде запазена за тях, но и уредена въпреки всичко.

Не е ли излишно тогава подчертаването на трудността на финансовата проблема и печалния жребий на оня, който се е нагърбил с тежестта на нейното разрешаване?

Аз съм внимателно изслушал експозето на г-н министъра на финансите. Той няма нужда от моите хвалби. Такива той толкова много получи до сега. Но не мога да скрия сърдечната си към него благодарност за пълната откровеност във изложението му, каквато до сега нямал никой негов предшественик е имал доблестта да прояви — откровеност изрична и такава между редовете, от която можах най-сетне да си съставя едно окончателно понятие за нашите държавни финанси и заедно с това да остана още повече затвърден във вярата си, че същите пътища и средства на управление във бъдеще държавата ни не може да се управлява, и че само същите нови пътища и средства нейните финанси ще могат да се оправят до степен, че тя да може да отговаря на днешното си предназначение.

Не съм нужден много доводи за доказване правилността на заключението ми. Да излъзем от крайната конвенция на финансовия министър. Той казва, че данъчното бреме е дошло до своя предел, повече нямало къде. Въ проценти той го изчислява към 30% от целия ни национален доход. На тия, които бързат да се съгласят с него само от ефекта на величината на тоя процент, аз бързам да им поднеса нов сюрприз. Когато се изчислява процентът на данъчното бреме, не се забравя и бюджетът на самоуправителните тела. А той е 3.310.000.000 л. Не се забравят непростително и самостоятелните фондове, нито бюджетите на другите публични учреждения, търговско-индустриални и земеделски камари, професионални съюзи и други такива, плюс тежестта на натура — думата ми е за трудовата повинност — които заедно с бюджета на държавата дават сбор много по-голям от 12 милиарда лева. А това ще рече, че данъчното бреме у нас е надминало 50% от целия национален доход 25 милиарда лева, според както го определя г-н министърът на финансите.

Има ли по-храбри глави, които коси да не настръхнат при тоя наистина тих ужас — тих, за да не го забележим досега, макар че всеки час сме се обсъждали с него? Но аз не мога да спра само с тая констатация, защото тия цифри навеждат и на други тежки мисли; защото въпросът не е там, че според тях, публичната власт е станала съдружник с равен пай на доходите на всички граждани. Едно застрахователно дружество, което сключва сделки за милиарди и реализира печалби с десетки милиони, дава на фиска само гербови налози и данък върху доходите, въ обща сума далеч много по-малко от тяхната половина. Така е и с другите акционерни дружества и финансови институти, така е и с големите търговски предприятия. Кой остава тогава да допълни разликата до тия големи половици? Разбира се, че това ще бъде средният собственик и дребният търговец и занаятчия, които трябва не само да дават на фиска своите 50%, но и да наваксам току-що отбелязани недостиг на големите предприятия.

Ако така продължаваме, не ще ли стигнем до пълното обедняване на три четвърти от нацията ни, до обедняването на тия, които съ работните пчели във фискалния ни кошер? Не се ли крие тук и разгадката на смъртния страх у финансовия министър, че приходният бюджет не ще може да се реализира? Съ постепенното обедняване на средната класа — *Mittelstand* — намалява и нейната консомативна способност, намаляват и постъпленията от косвените налози. А това ще доведе и до неизбежни дефицити във държавния бюджет, особено когато се пресушат източниците на еднократни и другите приходи

и държавата бъде заставена да се справя само с своите нормални приходи.

Тая мъртва точка, която се признава от г-н министъра на финансите, е и най-силният аргумент за необходимостта от новите пътища и новите средства, защото без стимулирането на един икономически подем на националното стопанство е невъзможно едно подобрене и заздравяване на държавните финанси. Явно е, че по пътя, по който досега се е вървело, даже при допустима порядъчност и добра воля у тия, които управляват, резултатът не можеше да бъде друг, освен като сегашния. Но нека за момент да хвърлим поглед върху това, което става около нас. Може би ще намерим нещо поучително и полезно за нас.

Целият свят е под гнета на една нестихнала още циклична криза. Автоматически действащият скрит апарат на капиталистическото стопанство се проявява като слабо и бавно действащо. Би било безумие да се остане единствено на упованието върху него пред големите разрушения, които сж му необходими, за да извърши новото уравнение въ несъответствието между производството и консумацията, защото въ следвоенната експанзия се създадох много грандиозни капиталистически предприятия, които се оказаха толкова тежки, че сж изгубили всякаква икономическа подвижност и необходима приспособимост.

Периодът 1923—1929 г. предизвика грандиозен технически подем. Заедно с това се изостриха всички заложи въ капиталистическото стопанство тенденции, като механизация, рационализация, концентрация и пр. Това докара до положението, че поменатият уравнителен скрит апарат се оказа неспособен да действа. От една страна, значи, не можеше да се очаква автоматическата престройка въ стопанството, както е ставало при други циклични кризи. От друга страна не можеше да се остане съ скръстени ръце пред разрушителния ураган на бушуващата криза.

Въ края на 1931 г. индустриалните страни въ света регистрираха повече от 20 милиона безработни ржце, а това значи, че около 100 милиона души бидоха изключени от мировата консумация. Вътрешен взрив въ тълото на капиталистическия строй заплашваше да разкъса дрехите му, някои шевове почнаха да се разпарят за радост на тия, които отдавна върваха наивно, че човешкото общество е сбирщина от работи, слъно подчинени на някакви неумолими закони за развитие, които непременно въ забъна на капиталистическия строеж ще доведат социалистическия рай.

Но случи се друго. Държавата, която като морална личност биде угрозена от неизбежната въ такива случаи морална криза, въ инстинкта за самосъхранение си, след като захвърли въ дъното на океана всички остатъци от стария икономически либерализъм, без да държи много на демократическия ритуал въ управлението, се впусна въ единоборство съ съ това бедствие въ името на интересите преди всичко на модерната демокрация, която премести центъра на тежестта от повечето права въ управлението върху повечето права от ползуването от облагите на обществото, и чрез едно планомерно вмъшателство успя да смекчи катастрофалните последици от това бедствие, като въ резултат на това самият икономически строй претърпя основно преобразуване, дотолкова, че възникна един нов, досега неизвестен строй, съдържащ въ себе си елементите на частно-капиталистическото и обществено-дирижираното стопанство — един чуден компромис между двата идеала на двата вражески фронта, враждуващи непрерывно помежду си повече от половин век насам. Тайната на понатъшното развитие до оформяването на тоя строй ще остане скрита за нас, съвременниците на неговото зараждане. Такава е била уацъстата на всеки до сега.

Не е ли върно, че едва половин век след зараждането на миналия строй, на Карл Маркс първи се падна частieto да му сложи етикета „капиталистически“? Едно, обаче, е важно и неотразимо, а то е, че елементите на тоя строй вълзнаха вече въ живота, вълха се въ него и станаха главна предпоставка за едно постижимо благоденствие. Влиянието на тоя нов строй не свършва само въ икономическия живот на нацията. Както и следвало би да се очаква, той докара съществено изменение и въ политическия живот, чак до самото държавно устройство. Икономическата дирижировка е немислима, както без ограничение на производството, тъй и без ограничение на производа на потребителя, без стандартизация на предлаганите му блага. А това е вече едно ограничение на демократическия принцип за свободното самоопределяне на личността, много и много по-тежко за болшинството

граждани, отколкото унищожението на свободата на събраната, съюзит и пр. свободи, каквито ги имаме осветени в нашата конституция, за която и чийто печални ризари тъй много често плачат от това място и даже се чудят, защо не могат да бъдат разбрани. Нима Сервантесовият герой чувствуваше подигравките на своите съвременници?!

Плановото дирижирано стопанство неизбежно води към ограничение на гражданските свободи, подчинявайки личността на колектива. Това е неприятна действителност, която, обаче, не дава място за избор, защото на единия край стои ужасът на страданието на масите, а на другия — облъчената в дрипи оstarбля и изнемошала наша обща любимка — госпожа демокрацията.

Димитър Търкаланов: Не е оstarбля. Ти друг път не си чел, Сега за пръв път четеш речта си.

Михаил Михайлов: Тя е оstarбля, защото виждате, че навсякъде даже нейните най-големи любовници я напускат, отказват се от нея. Азъ Ви съветвам, г-н Търкаланов, да прочетете книжката на най-големия демократ Пол Рейно, сега министър в Франция, за да видите колко демократизъм е останал в нея.

Димитър Търкаланов: Азъ пък Ви моля да видите какво казват Далади и Чембърлейн за демокрацията.

Председател Стойчо Мошанов: (Звъни)

Михаил Михайлов: Защо говорите за Далади, който управлява само с декрети, които вие осъдихте в миналата сесия на Камарата?

Димитър Търкаланов: Азъ препоръчвам и на господата (Сочи министрите) да управляват като Далади.

Председател Стойчо Мошанов: (Звъни) Г-н Търкаланов! Моля Ви се!

Димитър Търкаланов: Не ти прилича на тебе, Мишо Михайлов, да приказваш против демокрацията.

Председател Стойчо Мошанов: (Звъни) Моля Ви се, г-н Търкаланов. Ако искате да бъдете демократ, оставете оратора да говори.

Димитър Търкаланов: Той е мой стар приятел, и азъ мога да му направя тая бележка. Не може да се приказва за оstarбля демокрация.

Председател Стойчо Мошанов: (Звъни) Г-н Търкаланов! Ще взема мърки сприя Васъ. Ако сте защитник на демокрацията, оставете трибуната свободна!

Михаил Михайлов: На мене прилича, г-н Търкаланов, да говоря онова, което мисля. Азъ не съм крив, че събитията, че развитието на живота ме кара да се отказвам от старите си кумири.

Не излъзнаха ли правдиви думи на Мусолини: „Народът влизаше досега в политическите партии, за да добие чрез политическата борба гражданските си свободи и своето благоденствие. Е добре, азъ самъ ще му дам това благоденствие и той ще плуе на тия партии и свободи“.

Ето защо тия, които, като пълномощници на народа, плачат за някакви свободи, трябва да провърят у своите доверители, какъ биха реагирали при алтернативата: свобода с бедствие, или благоденствие с ограничени свободи? Фактът неоспоримъ е днес, че въ завършеното планово стопанство изчезването на личността се възнагражда с обилие на материални блага, по простата причина, че плановото стопанство единствено дава възможността за прилагане принципа на техническата целесъобразност. Уравнявайки и понижавайки потребностите, то дава възможност за тяхното неограничено удовлетворяване. Още по-неоспоримъ факт е, че освен въ страните с дирижирано стопанство, никъде широките маси не се ползват с повече блага от обществото,

Димитър Търкаланов: И това е лъжа.

Михаил Михайлов: . . . че само въ тия страни бедността е престанала да бъде едно неотвратимо нещастие и е станала само една недопустима несправедливост.

Димитър Търкаланов: Не говори по предмета, г-н председателю!

Председател Стойчо Мошанов: Какъ не говори по предмета? Говори за плановото стопанство — точно по бюджетопросекта на Министерството на финансите.

Михаил Михайлов: Днес и за малките деца е ясно, че връщане към свободното капиталистическо стопанство е вече невъзможно, по простата причина, че преди 10 години то се провали, не по някакви случайни причини, а по причини, заложени въ самите закони на развитието му, и то въ деня на най-пълния му развитието и експанзия. Завършекът на дирижираното стопанство е невъзможен без подчинението на човешката личност и накартението на политическите й свободи. Стана необходимо да се разрушат много стари кумири; тамъ, където те бяха повече заиментирани — разрушиха се чрез взривове.

Кой знае дали за грядущия историкъ и нашият 19 май няма да се види, презъ призмата на економическата трагедия на времето, освътен от неспособността на властващата тогава плутокрация да разреши икономическите проблеми и смекчи разрушенията на бушуващата тогава криза. Ето, следователно, новият път, който почва от наглед непроходимата стена, до която стига г-н министърът на финансите въ своето изложение до насъ.

Но тръгнал ли е новият ни режимъ по тоя път? Огговорътъ безсъмнено е: да. Само че първо плахо и предпазливо, като всеки новакъ, и безъ нужния ентузизъмъ. А като че ли не сж нужни големи усилия и смелостъ за урегулирането на националното ни стопанство. Да вземемъ на пръв планъ индустрията ни. Самата тя сравнително леко прекара депресията, по простата причина, че е такава преимуществено за местната консумация и не можа да бъде уязвена от чуждата астархия. Но трябва ли да се гледа на нея сж скръстени ржце, когато 90% от населението ни се препитава от мускулната си енергия и само индустрията е единственото убжище на измишека на тая трудова армия?

Напоследъкъ се често говори за някаква паразитна индустрия. Абсурдъ! Индустрията не може да бъде паразитна, още повече за една страна с толкова много свободни ржце. Другъ е въпросътъ дали тя не е много скъпа за държавното и националното ни стопанство. За такава индустрия една ревизия е нужна, за да се запущи до известна степенъ за нея рогаът на изобилието от държавния протекционизъмъ, да се застави чрезъ машинизация и рационализация да бъде по-конкурентноспособна и да се задоволи сж по-малки печалби. Нека не се забравя, въобще, от всички едри капиталисти, че новият дирижиранъ строй внесе изменение въ понятието за собствеността. Тя придоби единъ чисто функционаленъ характеръ. Тя изгуби своето старо римско съдържание за напълно авторитарно разпореждане сж нея, изключващо всяка чужда намеса. Тя — собствеността — днес не само създава права, но налага и задължения специално за капиталиста, състоящи се въ изпълнение на обществената функция: да увеличава или намалява производството, да произвежда тая или оназ стока, съгласно дадените му директиви от дирижиращите органи на държавата, задоволявайки се сж признатите от сжщните справедливи печалби. Българската индустрия е наша родна индустрия и тя трябва да бъде еднакво достъпна за всички едно от насъ, наравно сж всички други отрасли на народното ни стопанство.

Въ индустрията влиза и обработването и използването на подземните ни богатства — минното дъло. То е една девствена област, където досега не само че нищо не е направено, но и сж редъ разпоредби е спъвано неговото развитие. Държавата е длъжна да вземе въ ржцетъ си изцъло използването на безчетните богатства въ недрага на родината ни, като национализира всички частни минни предприятия — конто, за щастие, сж още много малко — и не сж бюрократически, а сж чисто предприемачески духъ организира бемедлено минното производство въ най-големъ мащабъ. Върна е максимата въ минното дъло, че земята дава почти толкова, колкото се внася въ нея. Но центърът на тежестта не е въ възможните печалби, а въ възможността да се настанят повече безработни на работа, та по тоя начинъ, материализирайки труда си въ минни продукти, да се увеличава и народното богатство.

Една от безспорните предпоставки за успешното развитие на индустрията е здравият кредит. Нашата кредитна проблема е една от най-чуждовитите и наглед като че ли опровергава всички досега отбелязани закономерности въ икономическия животъ. Фактически ние сме и продължаваме да бъдемъ подъ режима на една стопанска депресия. Въ това сжмоизма не може да има, защото всички един от насъ непосредствено чувствуват тая беда и, върпейки всичко това, налифе сж всички белези, ако не на една експанзия, то на едно икономическо оживление

Отъ 4—5 години външният ни търговски оборотъ постоянно расте, едва ли не се е удвоилъ въ сравнение съ 1932 г. — годината на най-тежките изпитания отъ кризата — и това увеличение запазва единъ солиденъ, постояненъ, положителенъ балансъ. Трафикътъ на железниците се увеличава. Увеличава се също и консумацията на луксозните предмети, като: захаръ, кафе и др. Златната и девизна наличностъ расте. Даже държавниятъ ни бюджетъ се скъпяватъ съ излишци и то при едно увеличение на държавните приходи, безъ каквато и да е бюджетна дефлация. Явяватъ се нови кредитни институти и най-важното — беда отъ влогова инфлация. Влоговите проценти се намаляватъ, а влоговете продължаватъ да растатъ и навърно съ достигнали вече цифрата 16 милиарда, безъ трезорираните кредити въ възглавниците на българския земеделецъ и занаятчия.

И въпреки всичко това, въ страната свирепствува една кредитна криза, за жалостъ, криза въ доверието, защото скомтовиятъ портфейлъ на Народната банка е само 200 милиона лева, а Земеделската и кооперативна банка е намърила единъ добъръ и солиденъ клиентъ въ лицето на почитаемото правителство, комуто съ охота отваря касите си за най-разнообразните нужди на държавата, като българскиятъ земеделецъ е принуденъ да подава заявления за заемъ до църковните настоятелства. Не ви ли напомня всичко това картината на мощенъ автомобилъ, чийто моторъ бучи, реве, работейки на празенъ ходъ, а самиятъ автомобилъ продължава да си стои на същото място, защото шофьорътъ му не желае да склучи мотора съ амбрижната ось? Няма ли да се намъри и тукъ единъ не само онителъ, но и смѣлъ и главно безпристрастенъ шофьоръ, който да пушне въ движение държавния автомобилъ на кредита?

Смѣлостта е нужна, за да може да се сваля скомтовиятъ процентъ не на 5, а на 4%, защото не ще да е голѣма заслуга само да се приравни скомтовиятъ ни процентъ съ този на Испания, където е 5% и където хората отъ две години упорито се самоунищожаватъ въ една гражданска война. Изглежда, че при сегашните малки печалби на предприятията, малка склонностъ се явява къмъ използването на скъпия кредитъ. Известно е, че скъпата лихва се отразява много лесно върху повишението на цените. Може би е нужно да се ревизира и валутната политика.

Азъ спирамъ до тукъ; натамъ иматъ думата специалистътъ. Обаче молятъ апелъ си остава: да се въпрегне моторътъ въ полезенъ ходъ. Нека същевременно се ликвидира и часъ по-скоро по начинъ краенъ, хирургиченъ и съ въпроса за задълженията, при тежката и авторитетна дума на законодателя, че това е последната му интервенция по този въпросъ, за да се заздрави отново доверието между хората.

Нѣколко думи и за нашето земедѣлие — обичната тема на мнозина, които излизатъ да говорятъ отъ това място и да лъбятъ подозрителни сълзи за неговата участъ. Нѣкои наивници даже смѣтатъ земедѣлския въпросъ за свой монополъ. Върху тая наивностъ нѣма да се спирамъ, защото всмъхностъ това е единъ политически апендиксъ, така сполучливо опериранъ на 19 май 1934 г. Земеделнието е наше родно дѣло, българско дѣло. Нѣма народъ, който да е вложилъ въ епоса си и въ цѣлото си художествено творчество възпѣването работата на нивата, така както това е направилъ българскиятъ народъ. Всички произлизаме отъ нѣкогашни орачи, гордѣемъ се съ това и нѣма чистъ българинъ, комуто да не е познатъ битътъ на българския земеделецъ. Не смъ, следователно, недоукитъ и политически нелюбопитни, които ще разрешаватъ земедѣлската проблемъ у насъ. Тя е общонародна и ще се разреши съ усилията на цѣлата нация, водена отъ своя културенъ елитъ.

На подробноститъ по тая проблема мѣстото имъ е въ пенията по бюджета на Министерството на земедѣлието. Тукъ ни интересуватъ отраслитъ на народното стопанство, като източници на срѣдства за държавния бюджетъ. Но понеже нѣма да вземамъ думата по бюджета на това министерство, позволете ми една скоба, за да зачекна единъ въпросъ, свързанъ както съ бюджетните срѣдства, така и съ държавната намѣса. Въпросътъ е за валоризацията на житото.

Държавата не може да остави на произвѣла на съдбата 80% отъ своите данъкоплатци или главоломното спадане на ценитъ на зърненитъ храни. Вързамъ да забележа, че къмъ разрешенето на този въпросъ трѣбва да се пристъпи изключително отъ гледището на едно държавно протежиране и по никакъ начинъ отъ спекулативна гледна точка, било за прѣки печалби, било косвено, подъ формата на доставка на нуждната валута. Ако валутата е нужна, не се потърси по други пътища. Тазигодишниятъ износъ показва тия пътища. Ако ние бѣхме една страна, която

внеса отъ вънъ жито, проблемата не би съществувала, щомъ като си послужимъ съ високитъ покровителствени мита. Бедата е въ излишѣка — който, при това, не е голѣмъ. Така напр., презъ последните 5 години въ тонове сме изнесли жито, ръжъ и смѣсъ, както следва: въ 1933 г. — 101.907; въ 1934 г. — 34.960; въ 1935 г. — 37.200; въ 1936 г. — 136.185 и въ 1937 г. — 199.733 тона. Срѣдно годишно този износъ възлиза на около 100.000 тона, или 100 милиона килограма.

Сегашната международна цена на житото — считана и премията — е около 1.40 л. на килограмъ. Споредъ г-нъ министра на финанситъ, килограмътъ жито въ края на кризата, като се взематъ предвидъ всички разходи, струва на фиска около 4.40 л. И той е правъ въ изчисленията си. Излиза, че ако се изнася житото въ странство, фискътъ фактически ще губи — ни повече, ни по-малко — по 3 л. на килограмъ; или, съ други думи, това вмѣшательство на държавата й коства срѣдно годишно 300 милиона лева при сегашните цени, които не изглежда да се повишатъ, защото свѣтовните запаси отново достигатъ тия презъ 1931 г. и 1932 г., а и държавите-вносителки, предъ угрозата съ война, смъ се здраво запасили съ резерви. 300 милиона лева не смъ малка цифра. Тя ще стигне и ще остане за тия, които плачатъ за здравеохраняване, просѣта и пр.

Нѣма ли възможностъ тѣ да се спестятъ? Нека за моментъ се поровимъ въ същността и ценитъ на това иначе скъпо вмѣшательство на държавата.

Споредъ статистиката отъ 1926 г., ние имаме всичко 734.191 земедѣлски стопанства, които обработватъ 44.699.870 декари земя. Отъ тѣхъ 86.323 домакинства притежаватъ по-малко отъ 10 декари земя. Това смъ домакинства, които по неволя гладуватъ, защото 10 декари не могатъ да изхранятъ една челядь. 90.418 домакинства притежаватъ до 20 декари земя. Това смъ домакинства, които държавата сама застава да гладуватъ или, най-малкото, да не си доядатъ, защото иначе бирникътъ ще имъ продаде и тоя малъкъ клѣсъ земя. Когато държавата е решила да харчи своите 300 милиона лева и да застави консуматора да харчи въ повече около 2 милиарда лева — 600—700 хиляди тона жито за непродоволителното население въ градоветъ, по 3 л. въ повече на килограмъ — сигурно е имала предвидъ, че помага на тая 200-хилядна гладуваща армия. Но тия хора не изнасятъ на пазара зърнени храни, следователно, предметното вмѣшательство съ нищо не подобрява хала имъ, а напротивъ, отегчава го, защото смъ и консуматори поради недостига имъ. Следователно, ако се помага нѣкому, то е на следващите групи по притежание на земя земедѣлски стопанства.

Следва ли, обаче, за всички следващи групи държавата да продължава да харчи своите срѣдства, събирани съ такава мъжа отъ данъкоплатеца? Отъ останалите групи земедѣлски стопанства, които обгръщатъ 550.000 стопанства, 12.897 притежаватъ 3.035.020 декари и само 4.766 стопанства притежаватъ 4.924.404 декари. Това смъ нашите кулаки, мѣстни чорбаджии земедѣлци, които сами не обработватъ земята, употребяватъ машинитъ, които поевтиняватъ производството имъ, което, ако струва на дребния собственикъ, напр., за житото 2.10 л. килограмътъ, за тѣхъ не е повече отъ 1.20 до 1.50 л. — значи, приблизително толкова, колкото биха получили на свободния пазаръ днесъ, ако такъвъ съществуваше.

Приблизително 30% отъ цѣлата ни работна земя се сѣе съ жито. За последната група земедѣлци това дава цифрата 1.500.000 декари, или при срѣдна реколта 120—140 кгр. на декаръ, излиза, че същитъ земедѣлци годишно произвеждатъ около 180—200.000 тона жито — или два пъти повече, отколкото изнасяме въ странство — като срещу това жито държавата, чрезъ Дирекцията за храноизносъ, има дава като премия 500—600 милиона годишно, за да имъ даде всичката възможностъ да залазятъ земята си, въпреки всички закони за справедливостта, която пожелая, щото земята да бѣде само на тия, които я работятъ. (Ржкопѣлскания) А земята е, освенъ частенъ, и националенъ капиталъ и тя трѣбва да бѣде използвана само въ името на обществения интересъ.

Предъ очитъ ми още се мѣрка отчаяната поза на финансовия министъръ съ безпомощно разгърнати ръце, питайки се, отъ къде ще навакса загубата отъ валоризацията на житото при тия нищожни международни цени на същото. А отъ друга страна, въ въображението ми се рисуватъ огоенитъ фигури на селскитъ чорбаджии и земедѣлци съ затаена тревога, да не би финансовиятъ министъръ да открие, че разковничето е въ тѣхъ. Докато въ другитъ страни хората прибѣгнаха до отчуждаване — всмъхностъ прикрита конфискация — на латифунднитъ, на голѣмитъ стопанства, ние харчимъ грѣшни народни стотници мили-

они лева, за да ги закрепим, нѣщо повече — да ги обогатимъ.

Где е тогава справедливостта, г-да народни представители? Е ли това една напѣса, имаща за целъ да задржави произведът, или е просто едно недомислие? Направите за моментъ една смѣтка! Единъ земеделецъ владѣе 5 хиляди декари работна земя. Отъ нея той ежегодно засѣва най-малко 30% — или 1.500 декари. При срѣдна реколтата той получава най-малко 120 кгр. отъ декаръ, или всичко произвежда 180.000 кгр. Снадите отъ тѣхъ 30.000 кгр. за посѣвъ и храна на персонала; следва, че той поставя на Дирекцията за храноизносъ 150.000 кгр., или, съ други думи, при валоризацията, както е сега, 3.40 л. на килограмъ — а това ще рече премия по 2 л. на килограмъ — излиза, че тоя господаръ ежегодно получава не по-малко отъ 300.000 л. подаръкъ съ държавата.

Цѣрътъ за прекратяването на това безобразие е просто: да се изключатъ отъ обсега на Дирекцията за храноизносъ 4.000 земеделци съ земя въ повече отъ 300 декара. Ето единъ начинъ за ликвидирането на една язва въ стопанството ни и, най-главното, за заставяне по единъ абсолютно справедливъ начинъ стопанитѣ собственици доброволно да ликвидиратъ съ нерентабилнитѣ си предприятия. А това ще докара позъ приливъ на капиталъ въ индустрията и търговията, отъ една страна, и новъ фондъ отъ земя за малоимотнитѣ, отъ друга страна, съ който фондъ споменатитѣ 200.000 гладувачи и недосяждачи си стопанства, ще могатъ да се оземлятъ и станатъ стопанства съ земя до 30 декара — ако, разбира се, Б. з. к. банка би се намѣсила.

Така реформирана дейността на Дирекцията за храноизносъ, остава да се възложи върху кооперациитѣ изключително закупката на хранитѣ, та по тоя начинъ ежегоднитѣ комисиони, наеми и други разходи, въ размѣръ не по-малко отъ 100—150 милиона лева, да останатъ пакъ въ народа, въ неговитѣ кооперативни сдружения. Освободенитѣ срѣдства отъ неправилната досега напѣса ще отидатъ въ други области на стопанския животъ, ще се намѣри работа за мнозина и тѣй ще се стимулира стопанскиятъ подъемъ на страната, за да могатъ отново да се възстановятъ намалѣнитѣ постѣпления отъ косвени налози, които сѣ едновременно леко поносимитѣ и при които справедливостта при облагането е най-лесно постижима. До тоя моментъ, обаче, нуждни сѣ и реформи въ досегашното облагане.

Често се говори туку за унификация на данѣцитѣ. Възражението, което г-нъ министърътъ на финанситѣ направил на това искане, за мене е общинно повече съ едно недоумение. Когато тѣй говоримъ за унификация на данѣцитѣ, навѣрно разбираме, че се касае за държавнитѣ данѣци. Обаче не бива да се забравя, че голѣма частъ отъ данѣцитѣ се превърнали върху общинитѣ съ една доста хитра маневра, върху която не се спра по-нататѣкъ. Тѣзи данѣци, въ тѣхния голѣмъ брой — като вземете прѣкиятъ данѣцъ, особено развитъ пѣтни данѣци и т. н. — сѣ именно, които постоянно тежатъ и правятъ трудно изплащането имъ. За унификация на тѣзи данѣци става въпросъ. Никой не може да допусне единъ такъвъ абсурдъ, че може да се дойде до единъ общъ, единенъ данѣцъ; но съществуването на сходни данѣци — като развитъ пѣтни данѣци — е неоправдано и, споредъ мене, тѣ биха могли да бъдатъ обединени въ единъ общъ данѣцъ, като постѣпленията отъ него следъ това бъдатъ разпредѣлени процентно по отдѣлитѣ министерства — тѣй както тѣ сега постѣпватъ, обаче поотдѣлно. Азъ не мога да разбера съществуването на единъ желѣзнопѣтѣнъ данѣцъ, който се събира при предполагаема обособка, че се събира само отъ прѣвезащитѣ къмъ стрѣжницѣ се линии мѣста.

Желѣзницитѣ сѣ общо държавно стопанство. Тѣ сѣ жартѣнитѣ, крѣвоноснитѣ сѣдове на държавното стопанство. Не може малкиятъ капиларенъ сѣдовъ да се смѣтатъ отдѣлно, защото тѣ служатъ еднакво, както и главнитѣ крѣвоносни сѣдове. Затова, ако сѣ нуждни срѣдства на държавнитѣ желѣзници, нѣма защо желѣзнопѣтѣнитѣ данѣци да бѣде отдѣленъ, нѣма защо да бѣде събиранъ въ опредѣлени мѣста — той трѣбва да бѣде общъ. Така опредѣленъ, единъ общъ данѣцъ за пѣтницата може да включи и желѣзнопѣтѣнъ данѣцъ. По тоя начинъ общи данѣци, които безпокоятъ българския земеделецъ и за събирането на които всѣки денъ му изпращатъ различни екзекутори — пѣтѣнъ данѣцъ, желѣзнопѣтѣнъ данѣцъ, данѣцъ върху кожитѣ, данѣцъ върху кучетата и т. н. — биха могли да бъдатъ събрани въ едно. Не може да се поддържа, че за здравеопазването и борбата съ бѣса е оправдано да се търсятъ срѣдства чрезъ налоготъ върху нещастнитѣ кучета. Ако сега съществуващитѣ данѣци сѣ недостатѣчни, могатъ да бъдатъ увеличени съ известенъ процентъ, като се намалятъ тѣй неоправданитѣ и тѣй недопустими данѣци и по

тоя начинъ нуждитѣ на държавата да бъдатъ задоволени.

Трѣбвало би да се тури точка и на този. бихъ го нарекулъ, бюджетенъ макиавелизъмъ, който смѣстествува сега у насъ. Държавата смѣта, че прави жестъ, като отстъпва на общинитѣ данѣка върху сградитѣ и поземелния данѣкъ, безъ да държи смѣтка, че по-рано общинитѣ имаха право на върхушния върху този данѣкъ отъ 30-50%. Отстъпвайки тѣзи данѣци на общинитѣ, държавата взема въ формата на фондове около 40% отъ тѣхъ — и, забележете, не отъ действителнитѣ постѣпления, а отъ предвиденитѣ по бюджета. И понеже постѣпленията никога нѣтъ не надминаватъ 70% отъ предвиденото, явно е, че тѣзи 40%, които държавата взема отъ общинитѣ представляватъ всѣки постѣпъ повече отъ 50%. Независимо отъ това, държавата — въ туй се състои и нейниятъ макиавелизъмъ — се освобождава по тоя начинъ отъ разхода за поддържање на необходимия персоналъ за събиране на тѣзи данѣци. Тоя разходъ остава въ тежестъ на общинитѣ, които сѣ дължни да харчатъ съ стотици милиони лева за занѣти на финансови пристави, екзекутори, бирници, писари и др. за събиране на данѣци, които фактически отиватъ за държавата, а общинската каса се явява като единъ времененъ ханъ, кждето тѣзи суми препошуватъ само нѣколко попи.

Независимо отъ това, държавата, както и ще видите въ около 10-15 пункта отъ приходната частъ на бюджета, предвижда постѣпления, които трѣбва да дойдатъ изключително отъ общинитѣ.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Въ десетина минути ще можете ли да приключите, г-нъ Михайловъ?

Михайлъ Михайловъ: Да. — Въ бюджетопроекта за приходитѣ на държавата за 1939 г. се предвижда по § 57 вноска отъ общинитѣ за заплатитѣ на учителитѣ въ първоначалнитѣ училища и програмназнитѣ 470.000.000... по § 58 — пакъ вноска отъ общинитѣ за издрѣжка на сѣскитѣ участѣковни медицински лѣкари — 15.000.000 л. Предвиждатъ се постѣпления отъ общинитѣ за бюджета на държавата също и по § 85, 93, 103, 104, 115, 116 и 118. Общо получава се една сума отъ 800 милиона лева, колто държавата взема отъ приходитѣ на общинитѣ. Кѣтъ въ смѣсълъ има да се държатъ тѣзи самоуправителни тѣла и да имъ се поставятъ цели и задачи въ живота, а да се оставятъ безъ срѣдства? Бюджетитѣ на общинитѣ въ България възлизатъ на 3.310.000.000 л. Тѣхното реализиране, обаче, не може да надмине 70%. Това значи че общинитѣ получаватъ приходи около 2 милиарда и нѣколко стотинъ милиона лева, отъ които 800 милиона лева взема държавата подъ формата на фондове и вноски, и за общинската политика въ цѣла България остава една сума отъ нѣкакъвъ си милиардъ и нѣщо.

Азъ нѣма да се спрамъ на въпроса за многото фондове, които, споредъ мене, не могатъ да намѣрятъ своето оправдание. Нищо не би прѣчило всички тѣя фондове да бъдатъ събрани въ единъ общъ фондъ, съ което би се улеснило и общинското счетоводство и биха се намалили ония неприятности, които изпѣтѣляватъ на общинскитѣ бюджети иматъ съ тѣзи фондове. Но бѣтата е въ друго. Въ 1934 г. действително става едно събиране на всички тогавашни фондове въ единъ общъ фондъ, за да може той впоследствие да се разва и да се явятъ нови десетина фондове, които тежатъ пакъ върху общинитѣ. Смѣтамъ, че не бива да се връща наново една такава политика.

Азъ не бихъ искалъ да се спрамъ върху отдѣлитѣ параграфи отъ бюджетопроекта на Министерството на финанситѣ, защото това, което можеше да се каже по тѣхъ, се каза въ бюджетарната комисија. Дълженъ съмъ, обаче, да кажа, че има една реформа въ данѣчната система, която не може да чака, не може да търпи повече отлагане — това е реформата въ косвенитѣ обложъ специално въ акциза. Дължа да ви признамъ чистосърдечно, г-да народни представители, че днесъ азъ трѣбване да се засрамя отъ себе си, отъ своята неостеломеностъ, като не съмъ зналъ, че акцизътъ върху виното и материалитѣ, отъ които се вари ракия, не надминава нищожната сума 67 милиона лева. Ако вземете въ съображение голѣмата армия отъ акцизни стражари и чиновници, които сѣ необходими за акцирането на този акцизъ — защото акцизътъ върху захарита, акцизътъ за спиртоварене и пр., не може се плаща отъ голѣми предприятия, се събира много лесно, само съ единъ контролѣрь при всѣка фабрика — и извадите разходитѣ, които се правятъ за тѣзи голѣми акцизна армия, ще видите, че фактически приходитѣ на държавата отъ акциза падатъ надминаватъ и 50 милиона лева. А колко сѣ тревожитѣ, колко сѣ неприятноститѣ на населението отъ акциза, колко прѣчи за успокоението и умиротворението на нашето село този — иска ми бѣде позволено да го нарека така — проклетъ акцизъ!

Азъ искамъ да обърна вниманието на почитаемиѣ г-да народни представители, че, както другитѣ наши фискални закони, така и законѣтъ за акцизѣтъ, споредъ сведенията, които имамъ, сѣ заети или реакцептирани отъ законѣтъ на бившата Австроунгарска монархия. Бившата Австроунгарска монархия, която държеше подъ своята властъ десетина чужди народности и трѣбваше да ги държи въ респектъ и подчинение на централизираната властъ, имаше нужда отъ такива тежки фискални закони, които, както виждате, всъщностъ не внасятъ реална полза, въ смисълъ да даватъ голѣми бюджетни приходи. Повечето отъ тѣхъ служатъ да държатъ въ респектъ подчиненитѣ на управлението маси. И нашитѣ бивши партийни управления, ако сѣ направили това реакцептиране, това заимствуване отъ австроунгарското законодателство, направили сѣ го изключително по смислитѣ съображения, само че у насъ не се касаше за подчинение на чужди народности — защото ние сме една монолитна държава — а за държане въ респектъ и подчинение на опозицията. И вие знаете, че изборитѣ въ миналото винаги се предшествуваха съ излизане на акцизѣтъ и горскитѣ, които трѣбваше да всѣятъ смутъ и страхъ въ цѣлото население и по този начинъ правителството да обезпечи изборитѣ за себе си.

Димитъръ Кушевъ: За изборитѣ не приказвайте, защото ние ако почнемъ да приказваме. . .

Председателъ Стойчо Мошановъ: (Звъни)

Михаилъ Михайловъ: Както виждате, азъ приказвамъ всичко онова, което смѣтамъ, че е истина. Не се спирамъ нито предъ неодобрието на мои приятели, нито пъкъ се лаская отъ това, ако кажа нѣщо, което на васъ (Сочи въ лѣво) ви се харесва. Споредъ мене, отъ тази трибуна трѣбва да се казва само истината.

Та, казвамъ, щомъ като е толкова малкъ приходѣтъ отъ акциза, щомъ като проблемата за замѣняването на акциза върху вината и ракиѣтъ съ единъ облогъ върху лозята и овошнитѣ градини не е вече така страшна, както бѣше по-рано, когато се зараждаше тази идея и се правеше такава предложение, тъй като тогава площта на лозята и на овошнитѣ градини бѣше малка, а днесъ тя е доста увеличена — колкото и да е голѣма вѣрата въ наметъта ми, азъ сѣ стѣснение казвамъ цифрата — надминава 1 милионъ и нѣколко стотинъ хиляди декари; азъ смѣтамъ, че днесъ едно облагане съ 50 л. на декаръ, което е максимумътъ, но което би се приело съ голѣмо облекчение отъ българския производител, би дало много по-голѣми доходи на държавата, отколкото тъй събираниятъ акцизъ.

Стамо Колчевъ: Петъ-шестъ акцизи има.

Михаилъ Михайловъ: Но, г-да, азъ трѣбва да кажа нѣколко думи за по-голѣмъ куражъ на г-нѣ министра на финанситѣ.

Стамо Колчевъ: Акцизѣтъ сѣ много, голѣмо перо сѣ.

Димитъръ Търкалановъ: И глоби има.

Михаилъ Михайловъ: Ще дойда и на тѣхъ.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Ще дойдете, но нѣма време. (Смѣхъ)

Михаилъ Михайловъ: Свършвамъ. Азъ искамъ въ ваше присѣствие да дамъ куражъ на г-нѣ министра на финанситѣ. Мене ми се струва, че една отъ главнитѣ причини, г-нѣ министре на финанситѣ, да не може въ миналото да се прокара тая реформа, като че ли излиза отъ самото Министерство на финанситѣ, отъ страха на Вашата многобройна акцизна бюрокрация, която не знае каква работа ще има да върши, ако се премахне този акцизъ!

Нѣкой отъ лѣво: Ще прѣска лозя!

Михаилъ Михайловъ: Ето защо, азъ смѣтамъ, време е да се освободимъ отъ този нищоженъ, така нищоженъ приходъ отъ 60 милиона лева, който всъщностъ е по-малко отъ 50 милиона лева и който може да се премахне безболезнено за държавното съкровище.

Свършвамъ. Азъ казахъ, че ще се спра изобщо върху нашето фискално законодателство, по-специално върху глобитѣ. Ние очакваме съ нетѣрпение г-нѣ министърътъ на финанситѣ да внесе законопроектъ за опрощаване на гло-

битѣ. Не само опрощаване на глоби трѣбва да има. Не трѣбва да се забравя, че ако дохождаме до положението до опрощаване глоби, то е затуй, защото тѣ се явяватъ като санкции на едни свършено недопустими и несправедливи законоположения. Цѣлата система на фискалното законодателство, на онова, което е заимствувано, както ви казахъ, отъ Австро-Унгария, създадено тамъ, за да се държатъ маситѣ подъ гнетъ, трѣбва да бѣде реви-зирано; трѣбва да бѣдатъ премахнати всички ония постановления, по които се налагатъ глоби въ грамадни размѣри, не за да допринесатъ нѣкаква полза за фиска, а повече да държатъ въ страхъ и трепетъ подвластнитѣ групи населения.

Това е, което имамъ да кажа по бюджетопроекта на Министерството на финанситѣ. (Ръкоплѣскания отъ дѣсно и центъра)

Председателъ Стойчо Мошановъ: Г-да народни представители! Разискванията по бюджетопроекта на Министерството на финанситѣ сѣ приключили. Г-нѣ министърътъ на финанситѣ желае да отговори утре по нѣкои данни, които се изнесоха въ днешното заседание, за което му сѣ необходими известни справки. Поради това той отлага речта си за утре.

Не можемъ да разглеждаме бюджетопроекта на Министерството на войната, понеже г-нѣ министърътъ на войната е заетъ служебно другаде.

Преди да пристѣпимъ къмъ точка втора отъ дневния редъ, г-нѣ министърътъ на вътрешнитѣ работи, въз основа на чл. 45 отъ правилника, иска да се направятъ известни поправки въ гласувания вчера бюджетъ на Главната дирекция на народното здраве.

Георги Петровъ: Ето колко е било необходимо третото четене!

Председателъ Стойчо Мошановъ: Моля! Азъ ще ви съобща предложенията едно по едно, заедно съ нѣкои пояснения.

Първото предложение е: (Чете) „Въ § 13, буква „в“, да се впише 300.000 л. увеличение“.

Това увеличение вчера се гласува, обаче § 13 се състои отъ три пункта, а не е отбелязано къмъ кой пунктъ се отнася. Понеже това има значение по закона за б. о. п., трѣбва да се прецизира, че увеличението се отнася до кредитъ по буква „в“.

Който сѣ съгласни съ това предложение, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Второто предложение е: (Чете) „§ 9 да се измѣни, като кредитѣтъ по буква „а“ отъ 3.400.000 л. се увеличи на 3.600.000 л.“.

Касае се за увеличение на кредитъ поради една извънредна нужда, която е настѣпила, следъ като бюджетѣтъ е внесенъ и разгледавъ отъ бюджетарната комисия — за епидемията въ Кюстендилъ.

Нѣкой отъ дѣсно: И Ихтиманъ.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Моля! Поради тази извънредна нужда се налага това увеличение отъ 200.000 л.

Който сѣ съгласни съ това предложение, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Третото предложение е по обяснителната таблица къмъ § 1, глава VI — в) „Третостепенни болници“. Пропуснатъ е да се впише едно решение на бюджетарната комисия, че леглата въ Малко-Търново отъ 10 се увеличаватъ на 20. Г-нѣ министърътъ предлага: (Чете) „§ 1, глава VI, в), т. 11, стр. 26 — леглата на болницата въ гр. Малко-Търново да се увеличатъ отъ 10 на 20“.

Който сѣ съгласни да се направи тази поправка, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Четвъртото предложение е: (Чете) „Въ параграфъ 1, глава VI, б), п. 5, стр. 22 — се прибавя: „1 младши лѣкарь съ 37.200 л. годишна заплата“. Касае се за Карловската болница.

Който сѣ съгласни съ така предложената поправка, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Вчера г-нѣ докладчикътъ докладва по § 1, глава VI, б), п. 7, стр. 23 — че болногледачикѣтъ се увеличаватъ отъ 5 на 7, обаче това не е отбелязано.

Който сѣ съгласни съ това предложение, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Азъ обръщамъ внимание на бюджетарната комисия и на г-да докладчикѣтъ да бѣдатъ по-внимателни при тия поправки да се избѣгватъ за въ бъдеще. Тѣ трѣбва да се правятъ по изключение.

Постъпил е законопроектът за измѣнение лихвения процента на вътрешните държавни заеми 6% отъ 1914 г., 6½% народенъ заемъ 1921 г. и 6% отъ 1923 г.

Ще се раздаде на г-да народните представители и ще се постави на дневенъ редъ.

Пристъпваме къмъ точка втора на дневния редъ —

ПЪРВО ЧЕТЕНЕ ЗАКОНОПРОЕКТА ЗА ИЗМѢНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА НАРЕДБАТА-ЗАКОНЪ ЗА ДАНЪЧНИ ОБЛЕКЧЕНИЯ НА ДАНЪКОПЛАТЦИТЪ КЪМЪ ОБЩИНИТЪ („ДЪРЖАВЕНЪ ВЕСТНИКЪ“ БРОЙ 136, ОТЪ 28 ЮНИЙ 1937 Г.)

Има думата г-нъ секретарьт да прочете законопроекта.

Секретарь Стефанъ Стателовъ: (Чете)

„МОТИВИ“

къмъ законопроекта за измѣнение и допълнение на наредбата-законъ за данъчни облекчения на данъкоплатците къмъ общините („Държавенъ вестникъ“ брой 136, отъ 28 юний 1937 г.)

Г-да народни представители! Съ наредбата-законъ за данъчните облекчения на данъкоплатците къмъ общините, обнародвана въ „Държавенъ вестникъ“ бр. 136, отъ 28 юний 1937 г., се опростиха глобитъ и лихвитъ за закъснение, наложени само върху общинските данъци — данъкъ сгради и поземления данъкъ. Това облекчение се оказа незначително за общинските данъкоплатци, понеже тия данъци сѫ прехвърлени на общините отъ 1 априлъ 1935 г. и следователно лихвитъ за закъснение върху тѣхъ възлизатъ на малки суми.

Голѣмнитъ недобори произтичатъ главно отъ такси за вода, сметъ, каналъ и др. налози и такси, върху които тежатъ голѣми лихви за закъснение. Така дължимитъ такси преди 1 януарий 1934 г. се събиратъ съ 58% лихва за закъснение къмъ м. ноември 1938 г., който процентъ се увеличава съ 1% месечно.

Отъ гореизложеното е явно, че натрупалата се прѣкомѣрна лихва за закъснение прави невъзможно плащането на закъснѣлитъ такси и налози, каквито се дължатъ прѣдимо отъ данъкоплатците съ малка платимоспособностъ.

Ето защо съ настоящия законъ се предлага разширение на облекченията, направени съ наредбата-законъ за данъчните облекчения на данъкоплатците къмъ общините, като се обхвалятъ и глобитъ и лихвитъ, наложени и върху дължимите на общините налози и такси.

Това облекчение ще се отрази благоприятно и за интереситъ на общините, които постѣпления ще се увеличаватъ чрезъ ликвидирани на неуреденитъ имъ данъчни партиди, дължницитъ по които, въздържали се досега, ще се потикнатъ къмъ плащане.

Налага се разширение сѣщо и на опрощаванията по отношение на глобитъ. Съ закона се дава такава за глобитъ по нарушения, извършени до 16 юний 1937 г., наложени или които ще се наложатъ само по законитъ за Столичната община и за градските и селските общини. Общинските органи, обаче, налагатъ и събиратъ глоби и по редица други закони. Дори въ нѣкои случаи за нарушения отъ единъ и сѣщи фактически съставъ може да се налагатъ глоби както по законитъ за общините, така и по нѣкой другъ законъ, въ зависимостъ отъ това кой органъ е констатира въ нарушение. Напримѣръ, нарушенията по хигиената се наказватъ, освенъ по законитъ за общините, но и по закона за народното здраве ако сѫ констатирани отъ санитаренъ органъ на общината. Ето защо справедливостта изисква царската милостъ да се разпростре върху всички глоби, събирани отъ общинските органи.

Прави се изключение само за глобитъ по временната трудова повинностъ, за които сѫ дадени облекчения съ редъ специални закони.

Като ви излагамъ горното, моля ви, г-да народни представители, да разгледате и приемиете предлагания законопроектъ за измѣнение и допълнение на наредбата-законъ за данъчните облекчения на данъкоплатците къмъ общините („Държавенъ вестникъ“ бр. 136, отъ 28 юний 1937 г.).

Гр. София, 17 декември 1938 г.

Министъръ на вътрешните работи и народното здраве:

Н. Недевъ

ЗАКОНОПРОЕКТЪ

за измѣнение и допълнение на наредбата-законъ за данъчни облекчения на данъкоплатците къмъ общините („Държавенъ вестникъ“ бр. 136, отъ 28 юний 1937 г.).

§ 1. Въ края на чл. 1, точката става запетая и се прибавятъ думитъ: „налози и такси безъ огледъ на тѣхното естество“.

§ 2. Въ текста на чл. 2 следъ думитъ: „Селски общини“, се вмѣкватъ думитъ: „а сѣщо и по всички други закони глобитъ по които се събиратъ въ полза на общините“.

Къмъ чл. 2 се прибавя следната алинея: „Отъ облекченията по чл. 2 се изключватъ само глобитъ, налагани по закона за временната трудова повинностъ“.

§ 3. Въ чл. 3, следъ думата „наредба-законъ“, се вмѣкватъ въ скоби следните думи: („и нейното измѣнение и допълнение“)

Председатель Стойчо Мошановъ: Има думата народниятъ представител г-нъ Димитъръ Търкалановъ.

Димитъръ Търкалановъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Законопроектътъ, който разглеждаме сега, измѣня наредбата-законъ отъ 28 юний 1937 г. за облекчение на данъкоплатците къмъ общините по случай раждането на Престолонаследника Князь Симеонъ Търновски. Законътъ, който сега се измѣнява, бѣше единъ дефектенъ законъ, и затова измѣнението, което се предлага отъ г-нъ министра на вътрешните работи, е много навременно. Азъ ще го гласувамъ, г-да народни представители, обаче съ известни резерви, които ще изнеса прѣдъ васъ.

Г-да народни представители! Съ единъ законъ отъ 14 мартъ 1936 г. за данъчни и други облекчения държавата е дала облекчения на всички свои данъкоплатци за времето отъ 1 януарий 1934 г. до 1 януарий 1936 г. Съгласно чл. 5 на тоя законъ, г-да народни представители, върху всички закъснѣли данъци се дължи лихва 1% месечно. 1% месечно върху закъснѣлитъ данъци на данъкоплатците къмъ общините отъ 1 януарий 1936 г. до 1 януарий 1939 г. съставлява едно отегчение отъ 60% лихви, докато за данъкоплатците къмъ държавата съставлява едва 20%, защото тия глоби за другия периодъ бѣха опростени.

Г-да народни представители! Въ мотивитъ къмъ законопроекта се цитиратъ законитъ за градските общини и законитъ за Столичната община, която е най-много заинтересувана. Азъ смѣтамъ, че ако ще трѣбва да се прави една основна реформа, ще трѣбва да се направи въ смисълъ, тия опрощавания да станатъ не както е прѣвидено по наредбата-законъ, която сега се измѣнява — до 31 декември 1936 г., а до 31 декември 1937 г. По тоя начинъ, г-да народни представители, върху неизправнитъ данъкоплатци, които вие искате да облекчите, ще остане да тежатъ лихви за 12 месеци, или по 1% месечно — 12%. Това е справедливо. Щомъ за държавнитъ данъкоплатци сѫ дадени облекчения до 31 декември 1936 г., ще трѣбва да приемемъ за данъкоплатците къмъ общините тия облекчения да бѣдатъ до 31 декември 1937 г. Казахъ ви съображенията си, за да ви помоля да се съгласите съ това измѣнение, предложение, за което формално ще направя прѣдъ бюрото при гласуване на чл. 1 отъ предлагания законопроектъ.

Г-да народни представители! Азъ искамъ да помоля васъ, па и г-нъ министра на вътрешните работи, който е внесълъ законопроекта, да се съгласи, въ текста на § 2, вмѣсто, както е казано: „а сѣщо и по всички други закони, глобитъ по които се събиратъ въ полза на общините“, да се каже така: „а сѣщо и по всички други закони, глобитъ по които се събиратъ отъ общините“. Г-да народни представители! Общините събиратъ глоби по два закона: по чл. 38 и последващитъ отъ закона за народното просвѣщение и по закона за държавнитъ привилегии, акцизитъ и патентитъ. Глобитъ, които се събиратъ по закона за народната просвѣта, се събиратъ затова, че нѣкои деца не посещаватъ училището, а трѣбва да се отговори на задължителността на първоначалното образование. И знаете ли каква е картината? Околитъ общинитъ училищни инспектори изпращатъ на кметовѣтъ и кметскитъ представители маса постановления за глобяване родителитъ на децата съ по 1, 2, 5 и 10 л. на день. Създава се една огромна формалистика, която се протаква отъ день на день, отъ седмица на седмица, и която, най-важното, не е оправдана социално. Г-да народни представители! Децата на тия родители не посещаватъ училищата не отъ нежелание, или поради насилие отъ страна на родителитъ. При мене лично е идвалъ гражданинъ и е казалъ: „Какво искате отъ мене, глоба, която наистина се равнява на два-три самуна хлѣбъ, по които все пакъ представляватъ нѣщо за насъ? Моето дете не посещава училището, защото нѣма обука. За да не ходи босо по сѣнѣа или въ калѣта, азъ трѣбва да го занеса до училището, иначе то рискува да заболя. Съ що оправдавате вие тая глоба, която ни налагате за отсъствие день-два на моето дете? Очевидно, това е една неправда, една несправедливостъ“. Децата,

г-да народни представители, желаят да бъдат наред с другарчетата в училището. Аз мога да ви кажа, че Софийската община има маса списъци за глобяване родителите на такива деца. Това съставлява огромен труд за персонала. По силата на закона за народното просвещение, обаче, общината не може да прекрати тия глобявания. А по силата на това измънение в текста, което аз ви моля да приемете, тѣ ще бъдат отменени.

По закона за акцизите, г-да народни представители, общините събират акцизи, обаче за себе си, съгласно закона, тѣ задържат 20%, а останалите 80% отиват в полза на държавата. Тѣзи 80% не е предвидено да се опростят. Работата и службата за тѣх върши само общината.

Въпросът е много ясен. Не е нужно да се мотивирам повече. Моля ви да се съгласите тия две поправки да бъдат направени.

Г-да народни представители! Софийската община и общините в България сѣ били заинтересувани по отношение на два данъка: данък сгради и поземелния данък, които се прибират в полза на общините. Данъкът сгради действително дава на нѣкои общини, и особено на Софийската община, голѣм доход. Той се събира върху една смятна оценка от 12.450.000.000 л., на каквато сума се оценяват сградите в София. Годишно от тия данък се събират към 27 милиона лева. Трѣбва да подчертая, че има маса държавни и обществени сгради, които съгласно законите, сѣ освободени от данък. От поземелен данък в София специално нищо не постѣпва.

Г-да народни представители! Като говоря по тия въпроси сѣ две думи ще искам да се спра на днешната данъчна система. Тя много тежи на гражданите. И аз си спомням, че на времето, през 1932/33 г., когато се гласуваха законите за облекчение на длъжниците и за заздравяване на кредита, от тая трибуна се е говорило за батации и за неблагонадеждни платци. Аз искам да защита всички български граждани. Признавам, че има нѣкои, които мѣчно плащат своите задължения. Но, г-да народни представители, вие, на които предстои задължението да внесете наново тия въпроси тук, трѣбва да имате предвид, че българините обича своята държава и е честен платец. Той може би навреме не може да плати своите задължения, защото е в стѣснено положение, но тук не може да се говори за батации и за пройохи.

Димитър Пешев: Кой го е казал?

Димитър Търкаланов: Моля ви се. — Ако, г-да народни представители, действително е дотегнало на гражданите, то е поради всевъзможните и многобройни данѣци, които сѣ стоварени върху плещите им.

Г-да народни представители! Ето наредбата-закон за градските общини. По чл. 74 от тая наредба-закон градските общини събират такси по 20 пункта; по чл. 75 от сѣщата наредба-закон, сѣщите събират такси по 16 пункта; Столичната община пък по закона за Столичната община събира такси още по 4 пункта, или градските общини събират такси и берии по 40 пункта. Аз не зная как сѣ могли тия, които сѣ създали споменатите закони, да измислят тѣзи такси. Но, което е най-куриозното за авторитарната държава, за дирижираното стопанство, за което моят приятел Мишо Михайлов, преди малко тукъ приказваше и теоретизираше, за което го много съжалявам, е, . . .

Димитър Кушев: Дирижираното стопанство не е лошо. У насъ има дирижирана политика, а нѣма дирижирано стопанство. Тамъ е разликата.

Председател Стойчо Мошанов: (Звъни)

Димитър Търкаланов: Да. — . . . че в чл. 76 от наредбата-закон за градските общини е казано: (Чете) „Въ извънреден случай, само за посрѣщане стопански или благоустройствени нужди, по решение на общинския съвет, за което сѣ гласували повече от половината членове на съвета, общините могат да определят нови общински приходи“. На това постановление се основава и постановлението на чл. 20 от наредбата-закон за Столичната голѣма община, където се казва: (Чете) „1. Бордюргит край всѣки имот се заплащат по костюмата чмъ цена; 2. Постилането на улиците, булевардите и площадите е в тежест на съответните недвижими имоти край тѣх; 3. Канализирането на отдѣлните отводнителни зони е в тежест на недвижимите имоти; 4. Направата на водоснабдителната мрежа на всѣка градска част е в тежест на недвижимите имоти в сѣщата част“ и пр. и пр.

На васъ, г-да народни представители, е известно, че има специален текст в конституцията на Българското царство, според който само вие сте компетентни да кажете какъ да бъдат облагани българските граждани. Но г-нъ министърът на финансите и г-нъ министърът на вътрешните работи ще ми възразят, че в чл. 76 от закона за градските общини е казано, че тия решения на общинските съвети подлежат на одобрение и на утвърждение от министра на финансите и от министра на вътрешните работи. Не. Конституцията предвижда, че българските граждани могат да бъдат облагани с данѣци и тежести само от народното представителство, което е единствен пълномощник на българския народ.

Г-да народни представители! Азъ чухъ преди малко тукъ г-нъ Мишо Михайлов, мой старъ приятел, да казва нѣщо повече от менъ. Той ви говори за всевъзможните такси: на кучетата, на колите, на воловете, на прозорците и пр. и пр. Докѣде би се стигнало по тази система? Очевидно, че ние сме в една данѣчна анархия, г-да народни представители. Въпросите, които от два дена тукъ разискваме, въ връзка с данѣчното облагане, въ връзка с задълженията на българските граждани къмъ фиска, сѣ най-важните въпроси. Нищо не тежи повече на гражданина от това, че той е притиснатъ с многобройни данѣци и че той, въпреки желанието му да ги посрѣща, не може. И заради това сѣ една абсолютна необходимост се налага да се спремъ върху този въпрос и да намеримъ едно разрешение. Азъ съмъ го казвалъ тукъ и пакъ ще го кажа — това, което каза преди малко Йорданъ Русев от тази трибуна, бѣше малко — колкото пѣти вие, г-да народни представители, отидете било в градското данѣчно управление, било в областното данѣчно управление и поискате справка за вашите задължения, толкова пѣти вие ще получите различенъ резултатъ. Ако днесъ сѣ ви дали за задълженията ви една цифра, на следния денъ, сигуренъ съмъ, ще ви дадатъ друга цифра. Питамъ: имаме ли действително една ефикасна, една сериозна, една стегната финансова администрация? Азъ отговарямъ — не. Въ моята малка изборна програма азъ бѣхъ казалъ, между другото: „Една стегната и морална финансова администрация“. Азъ уважавамъ много г-нъ Божилов. . .

Председател Стойчо Мошанов: Недейте смѣсва тия работи. Губимъ само време.

Димитър Търкаланов: . . . и затова го моля, въ връзка с въпроса, който се разисква, да внесе единъ законъ за стѣгане на нашата финансова администрация.

Г-да народни представители! Завършвамъ. Азъ направихъ и второ предложение, което ви моля да приемете — въ текста на § 2 думите: „а сѣщо и по всички други закони, глобите по които се събират в полза на общините“, да се замѣнятъ с думите: „а сѣщо и по всички други закони, глобите по които се събират от общинските органи“. Вие ме разбирате. Азъ се мотивирахъ. Касает се за глобите в полза на държавата, наложени по закона за народното просвещение и по закона за акцизите.

Това сѣ мислите, които, въ връзка с законопроекта, искахъ да изнеса предъ васъ. Моля ви да се съгласите с тия измѣнения и да гласувате законопроекта.

Председател Стойчо Мошанов: Има думата народниятъ представител г-нъ Михаилъ Донсузовъ.

Михаилъ Донсузовъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Признатието на г-нъ министра, че тия данѣчни тежести на гражданите къмъ общините в едно кратко време сѣ се увеличили сѣ една лихва от 58%, говори за единъ начинъ на облагане и на налагане тежести върху гражданите, който показва, че българската община, на и държавата донѣкъде, взематъ най-големите лихви. Ако въ миналото можехме да обвиняваме банките и други частни лихвари, че сѣ оголвали българския народъ, ще трѣбва сега да признаемъ, като че ли най-големиятъ лихвар в България е общината ни, пъкъ отчасти и нашата държава. И най-важното е, че бедните хора трѣбва да плащатъ тия лихви, понеже тѣ не могатъ навреме да си платятъ данѣците. Следователно, тѣ поематъ тѣзи тежести и тѣ сѣ товарени сѣ нови и нови данѣчни тежести. Богатиятъ човѣкъ не само плаща навреме данѣците си, но ги и предплаща и по този начинъ използва десетпроцентното облекчение.

Законопроектътъ е времененъ. Той цели облекчаване на гражданите по отношение на тѣхните задължения къмъ общините. Много общини взематъ много данѣци отъ гражданите подъ формата на такси за вода, каналъ, сметъ, електричество и др. Безспорно, азъ ще гласувамъ за този

законопроектъ, защото той идва да облекчи данъчните тежести на гражданитѣ. Азъ не зная какъ другаде се практикува, но ще спомена какъ е въ Бургаската община. Тя има стопанско предприятие, което обхваща събирането на такситѣ за вода, каналъ, сметъ, осветление и др. Това стопанско предприятие, създадено по силата на закона преди 1934 г., е отделено отъ общината, съ самостоятелно управление. Въ миналото общинскитѣ съвети — както въ Бургасъ, така и другаде — разглеждаха бюджетитѣ на тия стопански предприятия, тѣ ги утвърждаваха и тѣ определяха такситѣ за сметъ, каналъ, вода, осветление и др. Но следъ 1934 г. се издаде една наредба-законъ, съ която се отне това право на общинскитѣ съвети, защото нѣмаме общински съвети. Остави се на постоянното присѣстване на общината да определя такситѣ и то да определя бюджетитѣ на стопанскитѣ предприятия. А вие знаете, че когато общинитѣ се управляваха отъ кметове чиновници, съ тѣхнитѣ помощници, също така чиновници, независими отъ всѣкакво гражданско влияние и контролъ, какъ тѣ своеобразно нареждаха тия бюджети и обременяваха гражданитѣ съ голѣми такси. По-късно се произведоха избори и се свикаха общинскитѣ съвети, но този законъ за стопанскитѣ предприятия остана още да съществува. И днесъ, когато общинскитѣ съвети — говоря за Бургасъ, а вѣрвамъ и другаде да е така — иска да навлезе въ тия стопански предприятия, да ги контролира и да утвърждава бюджетитѣ имъ, кметътъ отговаря: „Не може, понеже членове 7 и 9 отъ закона за стопанскитѣ предприятия не съ измѣнени“. Следователно, пакъ кметътъ и неговото постоянно присѣстване отъ двама помощници, съ директора на предприятието, определятъ тия такси, които достигатъ отъ 13 до 15 милиона лева годишно специално за Бургасъ. И азъ бихъ молилъ г-нъ министъра на вътрешнитѣ работи да си вземе бележка въ тая смисълъ: тая наредба-законъ отъ 1934 г., публикувана въ брой 64 на „Държавен вестникъ“, респективно членове 7 и 9 отъ закона за стопанскитѣ предприятия, да се измѣнятъ, като се даде правото на общинскитѣ съвети да предлагатъ, да съставятъ и да контролиратъ бюджетитѣ на стопанскитѣ предприятия и да могатъ да участвуватъ чрезъ свои представители при контролата на тия стопански предприятия. Сега не е така. Само постоянното присѣстване на общината е господаръ на тия стопански предприятия; то е, което определя тѣхнитѣ бюджети. Общинскитѣ съвети има правото вече да определя тия такси за вода, каналъ, осветление, сметъ и пр., които тежатъ върху всички граждани на гр. Бургасъ, а вѣрвамъ и на всѣки единъ гражданинъ въ другитѣ градове на България.

Споредъ мене, тия такси, които съ пложени вече на гражданитѣ въ България, съ голѣми. Недоборитѣ отъ тѣхъ само въ Бургасъ възлизатъ на 14 милиона лева, което е една голѣма тежестъ за гражданитѣ. И азъ не зная, следъ като ние опростимъ глобитѣ и лихвитѣ, дали остатъкътъ отъ 7-8 милиона лева не може да се събере отъ гражданитѣ, защото останали съ да дължатъ главно бедни граждани, които не могатъ да платятъ тия такси. Ако въ началото още, когато се определяха тия такси, гражданитѣ на Бургасъ не можаха да ги платятъ, азъ не вѣрвамъ сега, 8 години отъ 1930 г. насамъ, беднитѣ граждани на Бургасъ да могатъ да платятъ тая тежестъ. Това не могатъ да направятъ по простата причина, че нѣматъ срѣдства. Тѣ едва смогватъ да платятъ текущитѣ такси, понеже общината има право да сире и осветлението, да сире и водата имъ. Та когато ние сега имъ опростимъ глобитѣ и лихвитѣ, което е отъ полза за тия бедни хора, не зная дали нѣма да стане нужда въ бъдеще да се опрости и остатъкътъ по тия дължими данъци.

Общината, уважаеми г-да народни представители, е една социална единица въ пълния смисълъ на думата. Тя е основата на държавния и националенъ животъ. Азъ искамъ да дадемъ право на всѣка община да се самоуправлява, за да не се слагатъ такива тежки данъци на гражданитѣ. Ние говоримъ тукъ, че общинитѣ иматъ много дефицити, много недобори и че просто съ заборчели къмъ разни предприятия. Е добре, поради това, че отъ 1934 г. ние нѣмаме общинско самоуправление, а имаме едно чиновническо общинско управление, тия чиновници, особено когато има ижнери между тѣхъ, бюджетъ увѣрени — както е у насъ, така е и другаде — тѣ самоволно изхарчватъ срѣдствата на общинитѣ и по този начинъ заборчили общинитѣ. Всѣки ижнеръ като че ли е така възпитанъ и желеа да направи нѣщо голѣмо, хубаво въ своя градъ, въ своята околностъ. Азъ си спомнямъ за нашия кметъ, ижнеръ, комуто общинскитѣ съвети разреши миналата година да направи едно морско казино, украшение на нашата хубава морска градина. Гласува му единъ кредитъ отъ 700 хиляди

лева, но кметътъ, понеже е независимъ чиновникъ казва: „Азъ ще го строя и колкото похарча, ще го плати общината“. И това хубаво, красиво морско казино възтѣзе на 2.500.000 л.! А когато общинскитѣ съвети отказа да утвърди този кредитъ, кметътъ каза: „Ще го утвърдите, защото не може другояче“. Общинскитѣ съвети нѣма властта да накаже този кметъ, да му каже: на какво основание, въпрѣки вота на общината, вие харчите тия срѣдства за едно луксозно здание, което не е необходимо за града, за народа въ този градъ? Необходимо е за луксъ, за да покажемъ, че действително и ние сме морски курортен градъ. Следъ като общинскитѣ съвети гласуватъ кредита отъ 700 хиляди лева, кметътъ и неговото постоянно присѣстване, чиновническо, нѣмащо право да изхарчи 2.500.000 л. Това е единъ актъ на беззачитане на гражданитѣ и на общинския съветъ. И естествено е, че гражданитѣ се възмущаватъ, негодуватъ, но нѣматъ право да свикатъ едно общогражданско събрание и да протестиратъ за тая политика на своеволие.

Азъ бихъ ви казалъ и другъ единъ примѣръ, който прави силно впечатление. Въ гр. Бургасъ ние имаме едно общинско здание триетажно, масивно, хубаво, което дава на Бургаската община 500 хиляди лева годишенъ наемъ, и друго едно до него, съседно здание, което дава 300 хиляди лева годишенъ наемъ. Кметътъ, обаче, като ижнеръ, казва: „Азъ искамъ тия здания да ги съборя, да отворя площада и да направя нѣщо хубаво: автомобилитѣ да минаватъ и да личи, че Бургасъ е единъ хубавъ курортенъ и добре благоустроенъ градъ“.

Йосифъ Робевъ: И ти си противъ Бургасъ!

Михаилъ Донсузовъ: Общинскитѣ съвети казва: „Не може да се съборятъ тия масивни и хубави здания, особено сега“. Но съставя се единъ протоколъ, безъ утвърждение на общинския съветъ, фалшифициранъ, за да се направятъ това. И сега, може би тази година, ние трѣбва да съборимъ тия общински здания — които съ идвали въ Бургасъ ги знайтъ — за да се удовлетвори едно желание за по-голѣмо благоустройство, което абсолютно нѣма да помогне. Азъ сподѣляхъ предъ г-нъ министъра на вътрешнитѣ работи тая своя мѣка отъ името на всички граждани, които нѣматъ право да свикатъ едно общогражданско събрание, за да протестиратъ противъ тая политика, и го помолихъ да спре поше за една-две години събирането на тия хубави здания. Подиръ две години не се знае какво ще стане. Тая политика на чиновническо управление е вредна за нашитѣ общини, г-да, особено за голѣмитѣ общини. Трѣбва да се разребе това нѣщо. Ние се борихме, за да създадемъ Парламентъ. Народътъ избра народни представители. Ние осмѣждахме деспотичната политика на правителството, че работеше безъ Парламентъ; ние осмѣждахме всички фактори, които допринесоха да нѣмаме 4 години Парламентъ, като казахме, че безъ Парламентъ една държава не бива да се управлява и не може да се развива спокойно. Така е и съ общинитѣ. Ние виждаме, че за 1937 г. имаме единъ бюджетъ твърде голѣмъ. Благодарение на чиновническото управление ние имаме единъ бюджетъ отъ 40 милиона лева. Единъ 40-хиляденъ градъ, като Бургасъ, има таквъ голѣмъ бюджетъ, че се пада по 1.000 л. данъкъ на всѣко дете, на всѣка жива душа! Това е грамадно нѣщо. Ако турите и 13-14 милиона лева дългъ къмъ стопанскитѣ предприятия, това прави 50 милиона лева и ние нѣ имаме вече по 1.500 л. данъкъ на глава. Това не е само за нашия градъ — да не ме чуятъ, монитѣ комини гарисни особено. Искамъ да кажа, че общинскитѣ съвети трѣбва да бъдатъ възстановени въ своитѣ нѣлни права; че кметовѣтѣ въ тия градове вече трѣбва да се избиратъ отъ самото население. Срамато е, скандално е на едни градове като София, Пловдивъ, Варна, Русе, Бургасъ и пр. и пр. да имъ се патриватъ, да имъ се назначаватъ кметове и те често вѣт даже хора отъ чужди градове. Не. Време е вече тия градове да иматъ свои управници и съвети, тѣ да решаватъ за всички тежести, които общината налага на гражданитѣ. По този начинъ именно ние дойдохме до положението, щото нашитѣ общини да заборчѣватъ съ милиони левове, и да искатъ да имъ се опрощаватъ сега дълговетѣ. Общинскитѣ съвети, изхождащи, избрани отъ самитѣ граждани, нѣ знаятъ нѣщо за града. Азъ бихъ казалъ и друго нѣщо. Стопанскитѣ предприятия, независимо отъ насъ, налагатъ такси за вода, сметъ, каналъ, осветление и др. Бургаската община харчи 300.000 кубика вода за поливане на парковетѣ, гражданитѣ и улици. Вѣрвамъ, това става пансъкжде.

Димитъръ Кушевъ: Ще харчи, я!

Дончо Узунов: Това разхубавява града!

Михаил Донсузов: Тъзи 300.000 кубика вода не се плащат от общината, а се слагат върху данъкоплатците. Самата вода, консумирана от данъкоплатците, е евтина, към 3 — 3.50 л. кубикът. Но понеже тѣ плащат и водата за поливане на градините, парковете и пр. водата става 5 л. кубикът. Общината не плаща нищо. От тѣзи паркове се ползват всички граждани в градовете София, Пловдив, Бургас и пр., но таксата плащат само тѣзи, които имат къщи. Ето къде е неправдата. Един чиновник, назначен в нѣкоя банка, дошел от София в Варна, Пловдив, Бургас и другаде, не плаща нито един лев за тази хигиеничност, за това благоустройство, за тѣзи разходи, които прави напр. гр. Бургас. Той си консумира водата, обаче всичко се слага върху общината и то главно върху гражданите. А гражданите, които имат имоти, не сѫ само богати хора, повечето сѫ бедни хора. Ако на по-централните улици сѫ по-богатите граждани сѫ своите голѣми къщи, то голѣма част от гражданите имат своите малки къщурки по периферията, по крайните, и плащат водата на тая цена, по която я плащат и богатите хора.

Председател Стойчо Мошанов: Това нѣма нищо общо с разглеждания въпрос. Събранието не е компетентно да реши този въпрос. Този въпрос за сѣга Бургаската община.

Михаил Донсузов: Този въпрос е общ, не само за Бургас, той е и за София, и за Варна, и за всѣкъде. Плащанията, въобще, по закона сѫ такива — плащат ги всички граждани, които имат къщи. Аз намирам, че глобите, които се събират от тѣзи данъкоплатци, трѣбва да бъдат свършено премахнати, защото, както казах, само бедните хора плащат глоби. Трѣбва да бъдат премахнати и лихвите. Нѣма нужда нашата община, или пък държавата, да приема да получава лихви за закъснели данѣци! Общината има право да спре водата и да накара данъкоплатците да си платят своята данъ за вода, канализация и смет. Общината има право да спре и осветлението, така както и държавата има право да събере своите данѣци. Но често гражданите се глобяват свършено неправилно, а тѣзи, които се глобяват, сѫ главно бедни хора. Ето защо трѣбва сѣ един закон да се премахнат всички тия глоби, които се слагат несправедливо върху бедните граждани.

С тия нѣколко думи аз искам да обърна вашето внимание, че е необходим един закон, който да ограничи общините в дадени рамки, за да се облагат справедливо всички граждани: богатите гражданите трѣбва да плати прогресивно, повече от бедния гражданин, защото богатият живѣе в по-хубави улици, радва се на по-добра хигиена, на по-добра чистота, на павирани улици, а гражданите в покрайнините на града, където нѣма павирани улици, където нѣма вода, нито пък сметта се събира, трѣбва да бъдат облекчени. Един такъв закон за общините, чрез една свобода на общинските съвети — не чиновническо управление, а общинско автономно управление — сѣтам, че даде възможност тежестите да се прехвърлят справедливо, равномерно върху здравите плещи на българските граждани, които сѫ по-богати, като се намалят за бедните български граждани.

Съ този законопроект аз намирам, че г-н министър прави едно улеснение на бедните граждани данъкоплатци.

Боян Аабаджиев: Понеже говорите за политиката на Бургаската община, аз моля да кажете защо бургаските граждани се обявяват против свободните зони на Русе и Варна.

Председател Стойчо Мошанов: Оставете този въпрос.

Има думата народният представител г-н Никола Стамболиев.

Никола Стамболиев: (От трибуната) Г-да народни представители! Законопроектът за изменение и допълнение на наредбата-закон за данѣчни облекчения на данъкоплатците към общините, с който сме сезирани днес, не разрешава радикално данѣчния проблем. Аз ще се възползувам от него, за да нахвърля нѣкои въпроси на вашето внимание. От тѣх ще се види кои сѫ причините за това отегчено положение днес на общините, специално на селските общини, в които данѣчното

бреме е толкоз натежило, за да можем да си обясним тѣзи глоби, тѣзи лихви, за опрощаването и за премахването на които — не напълно, разбира се — днес г-н министърът внася този законопроект.

Г-да народни представители! Известно е на всички, че след 19 май правителството на г-н Кимон Георгиев като първа задача за умиротворение, за обновление ужъ, създаде наредбата-закон за групиране на общините, за тѣхното финансово облекчение, в кавички ще кажа азъ. Обаче дали действително тази наредба-закон даде известни резултати? Ние бѣхме свидетели, че впоследствие г-н Рашко Атанасов, като министър на вътрешните работи, съзна това затруднение на селските общини и искаше да внесе закон за облекчение на общините.

Г-да народни представители! Дали действително наредбата-закон за селските общини, която създаде назначените кметове, бѣше причината за даване данѣчни облекчения на данъкоплатците към общините? Азъ никога нѣма да се съглася с това, както и мнозина от вас не биха се съгласили, ако действително обективно и безпристрастно разглеждаме този въпрос. Азъ си спомням по-рано, когато именно в тази свещена сграда се говореше...

Председател Стойчо Мошанов: Моля Ви се, г-н Стамболиев, да се ограничите в рамките на разглеждания законопроект.

Никола Стамболиев: Г-н председателю! Азъ говоря това като предпоставка, като основа на моите мисли, които ще изкажа по-нататък, когато дойда до въпроса за затрудненото положение, в което сѫ изпаднали данъкоплатците към общините. Фактът, че днес разглеждаме един законопроект за данѣчни облекчения на данъкоплатците към общините, внесен от г-н министъра на вътрешните работи, г-да народни представители, говори най-красноречиво за външността на това, което ние днес изнасяме. Азъ сѣтам, че ако на всички нас, които идваме от околните долу, където непосредствено всѣки ден наблюдаваме и чувствуваме тежестите на българските данъкоплатци, ни бѣде позволено тук, където сме изпратени да защитаваме интересите на своите избиратели, да гледаме през призмата на тѣхните интереси и достойно да си казваме думата по въпросите, които ги засѣгат — дотолкова, доколкото силите и възможностите ни позволяват — постоянно да ги изтъкваме и да настояваме за тѣхното по-бързо, по-правилно и радикално разрешение, от това нѣма да загубим, а, напротив, ще спечелим.

Жико Струнжев: Но обективно.

Никола Стамболиев: Да, обективно.

Дали институтът на назначаемите кметове даде резултати?

Жико Струнжев: Даде.

Никола Стамболиев: Азъ нѣма да се впускам в подробности. Ние виждаме и чувствуваме, че институтът на назначаемите кметове не бѣше причина за даване данѣчни облекчения на данъкоплатците към общините, защото, както казах, замѣстникът на тогавашния министър на вътрешните работи поиска отмянането на новото групиране на общините. Ползата от това групиране на общините я виждаме и днес каква е. И сам г-н министърът на вътрешните работи ще каже, че при него постоянно идват делегации от всички краища на страната да искат, щото тѣхните села, които в миналото сѫ били отдѣлни общини, с достатъчно бюджетни средства и възможности, да бъдат отдѣлени отново от общините, в които сѫ групирани, защото нито стопанската, нито моралната, нито финансовата или друга страна на въпроса е добре застъпена при групирането на селата по силата на наредбата-закон за селските общини след 19 май.

Г-да народни представители! Още през времето на покойния Ляпчев се повдигаше въпрос за назначаемите кметове. Азъ си спомням думите, които той, като министър-председател и министър на вътрешните работи, каза в комисията, когато бѣше лансирана тази идея от г-н Цанков и неговите приятели. Той каза: „Г-да! Нашият народ още не е дозрѣл да възприеме идеята за назначаемите кметове“. Покойният Ляпчев тогава разбра, че Парламентът нѣма да приеме един такъв законопроект. Той знаеше, че правителството на нашия народ нѣма

да позволят възприемането на такава идея, че ние не сме се издигнали до този културен уровень, за да съзнаем нуждата от такива кметове, че нашият народ ще ги чувства като чужди на българското село.

Дончо Узунов: (Казва нѣщо)

Никола Стамболиев: Ако изпратите единъ адвокатъ отъ Плевенъ за кметъ въ Варненско, където не познава нравитѣ, бита, условията — стопански, културни, икономически и пр. — той никога нѣма да бѣде полезенъ, г-да народни представители — не на себе си — на онѣзи, които ще управлява.

Дончо Узунов: (Казва нѣщо)

Никола Стамболиев: Азъ не желая да бѣда обвиняванъ въ ересь по този въпросъ. Азъ желая да констатираме самитѣ факти, да ги разгледаме обективно и да признаемъ истината. Днесъ нашиятъ народъ казва: когато се самоуправлявамъ, когато давамъ срѣдства за общинския бюджетъ, азъ желая да зная къде отиватъ моитѣ срѣдства, а не кметътъ, когато желае, най-бюрократически, да свикъ общинския съветъ и да му каже: „Ще гласувамъ този бюджетъ“, който ще му бѣде изпратенъ, препоръчанъ и нагласенъ съ съдействието на околийския управителъ и областния директоръ.

Боянъ Абаджиев: Г-нъ Стамболиевъ! Отричате ли интелигентнитѣ кметове?

Никола Стамболиевъ: Моля Ви се, г-нъ Абаджиевъ, имайте малко търпение. Ще дойда и на въпроса за интелигентнитѣ кметове и пр.

Отъ дѣсно: Чакаме.

Никола Стамболиевъ: Бѣдете сигурни, че когато кметътъ е назначенъ, когато е изпратенъ за такъвъ, безъ желанието и съгласието на съответната община, той е само чиновникъ, но не и човѣкъ съ необходимитѣ познания на мѣстнитѣ условия. Азъ нѣма да се впускамъ въ подробности въ това отношение да ви изтъквамъ факти, които ще ви увѣрятъ въ правотата на това, което ви казвамъ, защото времето не ми позволява, а и г-нъ председателятъ ме предупреди да се огранича по тия въпроси. (Възражения отъ дѣсно)

Дончо Узуновъ: Г-нъ Стамболиевъ! Трѣбва да признаете, че откато почнаха да се назначаватъ кметовѣ, селата се благоустрояха.

Димитъръ Сараджовъ: По-рано въ селата нѣмаше нито училища, нито пѣтища, нито нищо.

Никола Стамболиевъ: Ще ви кажа и за тази голѣма дейностъ! Утре, когато се премахне цензурата, когато народътъ ще може свободно да пише, ще видимъ, тѣзи голѣми строежи, тѣзи благоустройствени и други културни мѣроприятия докъде сѣ стигнали и съ какви срѣдства и по какви начини и пѣтища сѣ правени.

Нѣкой отъ дѣсно: Тукъ не Ви е забранено да го кажете.

Никола Стамболиевъ: Днесъ ние виждаме, г-да народни представители, че тази наредба-законъ за селскитѣ общини, която целѣше тѣхното финансово облекчение, даде обратни резултати, доведе само до командването на народа, до поставянето му въ едно положение на изолация отъ управлението на своитѣ общини, кметътъ да разпорежда съ неговитѣ свободи, съ неговитѣ права — туй, което той до 19 май не помни отъ освобождението на България. (Възражения отъ дѣсно и центъра) Ние трѣбва да сме работили много време върху тоя народъ въ всѣко отношение, за да го издигнемъ до положението да възприеме идеята за назначаеми кметове. Не можемъ така пресилено да движимъ еволюцията на живота. Тя си върви бавно по своя установенъ пътъ. Наистина, културата, прогресътъ си върви, не можешъ да го спънешъ, но не можешъ и изкуствено да го насаждашъ. И само така можемъ да си обяснимъ факта, защо много отъ реформитѣ на ония министри, които идеализираха нѣщата и си ги чертаеха тѣй, както тѣ мислѣха и чувствуваха, а не тѣй, както ги чувствуваша и разбира българскиятъ народъ, защо много и много наредби-законови за правосѣдни и други реформи на Кимонъ Георгиевъ паднаха като картонени фигури.

Г-да народни представители! За да си обяснимъ защо общинитѣ сѣ изпаднали въ такова голѣмо финансово затруднение, азъ си позволямъ въ едри шрихи да нахвърля тѣзи мисли. Ползата отъ наредбата-законъ за селскитѣ

общини, която създаде назначаемитѣ кметове, ние не я виждаме; напротивъ, както казахъ, при днешнитѣ назначаеми кметове народътъ се чувствуваша изолiranъ отъ своята община. А по отношение на благоустройственитѣ мѣроприятия, строежи и др., за които вие (Сочи въ дѣсно и къмъ центъра) говорите, е ли подготвенъ нашиятъ народъ, сѣ ли нашитѣ общини въ голѣмата си частъ готови и издрѣжливи финансово, податнитѣ сили на данъкоплатцитѣ въ общинитѣ отговарятъ ли на тѣзи строежи, г-да народни представители? Азъ нѣма да ви изтъквамъ примѣри и факти отъ моята избирателна колегия, на колко мѣста има строежи, на които ние не се противопоставяме, желаемъ ги, но не трѣбва да вървятъ така кресчено нагоре, кога може и кога не може, а трѣбва да вървятъ въ зависимостъ отъ нуждитѣ и възможноститѣ. Защото желанията сѣ едно, а възможноститѣ сѣ друго. Това е аксиома.

Димитъръ Сараджовъ: Имахме възможностъ, направихме го.

Никола Стамболиевъ: Но да се атестираме предъ областния директоръ за голѣми строители, за деятели, за дейни хора, за да ни похвалятъ и да ни даде медалъ — съ чужда пита, майчинъ поменъ — извинявайте, г-да народни представители, това никога не трѣбва да става.

Дончо Узуновъ: Всички общински съветници назначени ли сѣ?

Никола Стамболиевъ: Ще дойда на този въпросъ, г-нъ Дончо Узуновъ. — Азъ ще дойда на въпроса за бюджетитѣ на общинитѣ, за да видите въ какво положение сѣ, въ какво положение е поставена днесъ селската община. (Председателското мѣсто заема подпредседателятъ г-нъ Димитъръ Пешевъ)

Строежи, г-да народни представители, имаме на много мѣста. Може би нѣкой може да се почувствува засегнатъ, но ние тукъ ще си кажемъ истината, за да бѣдемъ начисто. Днесъ вие виждате бюджетитѣ на селскитѣ общини много надути. Защо? Защото, ако въ миналото сме имали единъ кметъ, който е получавалъ отъ дѣждъ на вѣтръ своята заплата отъ 1.500 л. месечно, днесъ ние имаме кметъ, безъ разлика на това, каква е общината — съ малки изключения, въ зависимостъ отъ бюджета — който, взето срѣдно, получава най-малко 3.500—4.000 л. месечна заплата.

Димитъръ Сараджовъ: Само на 7 села.

Никола Стамболиевъ: Ще ви кажа. — Г-да народни представители! Въ моята колегия има една съставна община — нѣма да ѝ казвамъ името, за да не засѣгна кмета, който ми е добъръ приятелъ — която плаща на кмета 4.000 л. месечна заплата. Ямболскиятъ народенъ представителъ оправдава получаването на 4.000 л. заплата, защото общината била съставена отъ 4-5 села. Едно отъ тѣзи села, което влиза въ съставната община, има общо 9.000 л. приходи, а плаща на кметския намѣстникъ годишно 11.500 л. заплата! Азъ този парадоксъ, финансовъ и бюджетенъ, не мога да си обясня.

Дончо Узуновъ: Ако се раздѣлятъ селата, ще се плаща повече.

Никола Стамболиевъ: Моля Ви се, не ме прекъсвайте!

Г-да народни представители! Защо кметътъ получава 4.000 л.? Че 4.000 л. за село Х или У е голѣма заплата, г-да, днесъ. Селскиятъ кметъ така се е бюрократизиралъ, че ангажира и селската община. Азъ зная община въ моята колегия, гдето кметътъ е ангажиралъ за общината двуетажна сграда, за която е далъ срѣдства цѣлото село. Училището желае да открие трети класъ тази година, но нѣмагъ помѣщение. И като запитаха кмета: „Къде да пратимъ децата си?“, последниятъ отговорилъ: „Никой не ви е каралъ да правите деца!“ А този кметъ е заелъ цѣла двуетажна сграда, която има 4-5 стаи въ първия и втория етажъ.

Г-да! Нѣкои отъ васъ ме предизвикаха, да се позова на нѣкои факти, които не желаехъ да изтъквамъ тукъ. Кметътъ получава голѣма заплата и квартира отъ селото. Превознитѣ срѣдства, които днесъ сѣ луксъ за селото изобщо, сѣщо се даватъ отъ общинитѣ. Въ миналото кметътъ не се е возилъ съ файтонъ или кабриолетъ; въ миналото кметовѣтъ не сѣ се возили съ мотоциклети, а днесъ имаме много моторизирани общини. Въ нашата варненска околия много кметове вече иматъ мотоциклети, за да могатъ по-лесно да ходятъ въ града и по-лесно да се връщатъ.

Дончо Узуновъ: Съ магарета ли трѣбва да вървят?

Никола Стамболиевъ: Не съ магарета. Ние сме въ България, г-нъ Дончо Узуновъ, а и Вие нѣкога сте свирили на тая струна. Недейте си служи съ демагогия! Това е луксъ и разхищение, които всички трѣбва да се застъпимъ да бъдатъ отстранени.

Дончо Узуновъ: Не приказвате за облекчение на общинитѣ, а за назначаеми кметѣ.

Никола Стамболиевъ: Никой не Ви прекъсва, когато говорите, затуй недейте ме прекъсва! Азъ мога повече отъ Васъ да прекъсвамъ. Вие сте новъ въ тая сграда.

Дончо Узуновъ: (Възразява)

Никола Стамболиевъ: Моля Ви се, не желая да ме прекъсвате.

Г-да народни представители! Кметътъ е получавалъ нѣкога, както ви казахъ, една малка заплата, а днесъ получава 4.000 л. месечна заплата. Дали земята въ село е станала по-скѣпа, дали доходътъ отъ тази земя въ село е вече по-голямъ, та си позволяваме този луксъ, тази по-голяма заплата, азъ на този въпросъ нѣма да отговарямъ. Въ миналото имаше секретаръ-бирникъ — ...

Димитъръ Сараджовъ: Съ 3.500 л. заплата.

Никола Стамболиевъ: ... той секретаръ, той бирникъ, той финансовъ чиновникъ, той и телеграфопощенски чиновникъ, той пенкилеръ — получавалъ е заплата 3.000 л. или 4.000 л., да кажемъ, и е вършилъ цялата работа на общината. Съ наредбата-законъ за съставнитѣ общини отдѣлихте секретаря съ 3.000 л. заплата, бирника съ 3.000 л.; финансовиятъ или акцизниятъ приставъ сѣщо е отдѣленъ. Можемъ да наброимъ въ дадени общини до 20-25 чиновници, както ги имаме въ Варненска околия. Да ви кажа примѣръ. Въ миналото имаше Аксаковска община и Игнатиевска община по отдѣлно. Едната имаше 300.000 л. бюджетъ, другата 800.000 л. — всичко 1.100.000 л. Съ наредбата-законъ за съставнитѣ общини дветѣ общини се слѣха въ една съ общъ бюджетъ отъ 2.350.000 л. Могатъ ли тѣзи общини ...

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: (Звъни) Вие съвсемъ не говорите по законопроекта. Елате на въпроса, г-нъ Стамболиевъ.

Никола Стамболиевъ: Азъ говоря именно по законопроекта, г-нъ председателю. Азъ ще дойда сега на главния въпросъ.

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Кога ще дойдете? Много се отклонявате.

Никола Стамболиевъ: При едно такова увеличение, г-да народни представители, на бюджетитѣ на селскитѣ общини, ние виждаме днесъ докъде сѣ стигнали общинитѣ. Днесъ нашитѣ общини дали действително могатъ да понесатъ този луксъ — 20 и нѣколко чиновници, а както ви казахъ, нѣкъде ги имаме и 32? Не виждамъ имена на такива общини, но е фактъ, че много отъ тѣзи чиновници, г-да народни представители, седятъ и презъ деня едва ли си потапятъ перото въ мастилницитѣ. Въ Варненска околия има Моминска община, отъ която сѣ идвали при мене селяни, които казватъ: „Г-нъ Стамболиевъ! Нашиятъ секретаръ презъ деня едва ли си потапя перото въ мастилницата, а айлъктъ върви“. Отговарямъ: „Никой отъ насъ не е виновенъ, сѣ нищо не можемъ да помогнемъ, защото наредбата е такава: кметътъ е назначенъ, секретаръ отдѣленъ, бирникъ отдѣленъ и т. н.“. (Оживление)

Г-да! Може да ни се вижда шеговито това, може да ни се вижда наивно, но когато се отнася за интереситѣ на този народъ — а ние тукъ застъпваме интереситѣ на народа — ще трѣбва малко по-сериозно да погледнемъ на въпроса и да се замислимъ.

Г-да народни представители! До 19 май такива голѣми заплати бѣха луксъ и никой не би повѣрвалъ, ако нѣкой кажеше тогава, че кметътъ въ село ще получава 4.000 л., като се прибавятъ и командировачнитѣ — защото нѣкои кметове днесъ сѣ превърнали въ хвърчащи холандци, мѣстожителството имъ не знаемъ къде е, макаръ да знаемъ въ кое село сѣ назначени.

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: (Звъни) Г-нъ Стамболиевъ! Върнете се на въпроса!

Нѣкой отъ дѣсно: Къде е Варна, къде е Бургасъ?

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Нѣма да Ви позволя да се отклонявате отъ въпроса.

Никола Стамболиевъ: Моля Ви се! Азъ не желая да ме прекъсвате постоянно.

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Азъ Ви моля да не се отклонявате отъ въпроса. Азъ имамъ право да Ви прекъсвамъ, когато Вие нарушавате правилника, г-нъ Стамболиевъ, и нѣма на мене да правите бележка.

Никола Стамболиевъ: Азъ не желая да ме прекъсвате постоянно.

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Азъ имамъ право да Ви прекъсвамъ, когато нарушавате правилника и не говорите по предмета. Минете на законопроекта!

Никола Стамболиевъ: Не нарушавамъ правилника, защото азъ говоря по принципъ по законопроекта.

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Говорите, но се отклонявате.

Никола Стамболиевъ: Този законопроектъ е поставенъ на разглеждане по принципъ, и азъ желая да не бъда прекъсванъ, когато говоря.

Йосифъ Робевъ: Барна я охулиха, а ти зарѣза Варна и се захвана за Бургасъ!

Никола Стамболиевъ: Ще дойда и за Варна, г-нъ Робевъ.

Йосифъ Робевъ: Донсузовъ се подигра съ Варна.

Никола Стамболиевъ: Г-да народни представители! Командировкитѣ днесъ въ селскитѣ общини сѣ станали нѣщо обикновено. Тѣ предизвикватъ негодуванието на българскитѣ селяни. Изтъквайки многобройния персоналъ въ нашитѣ селски общини, бюрократизма въ тѣхъ и голѣмитѣ заплати на служашитѣ и кметоветѣ, а отъ тамъ и голѣмитѣ бюджети на общинитѣ, азъ обръщамъ вниманието ви на командировкитѣ на кметоветѣ, които, както казахъ, сѣ станали нѣщо обикновено. Въ миналото нѣма да намѣрите въ бюджета на нито една община толкова многоброенъ персоналъ и отдѣлянето на такива голѣми кредити за заплати и командировки. Днесъ мѣчно можете да разберете къде е кметътъ. Азъ желая г-нъ Сава Поповъ, който бѣше кметъ и който познава много бивши неговѣ колеги и днесъ кметове, да каже въ какво положение сѣ днесъ общинитѣ. Има ли нужда да ви казвамъ, че много кметове сѣ дни и седмици отсъствуватъ отъ общината си? Има ли нужда да ви казвамъ за каква сума възлизатъ месечно командировкитѣ, лѣтнитѣ и дневнитѣ на кметоветѣ? Г-да народни представители! Въпросътъ е сериозенъ и азъ бихъ желалъ г-нъ министърътъ на вътрешнитѣ работи да си вземе бележка отъ това, което казвамъ. Желателно е неговиятъ червенъ моливъ да играе повече, когато му се поднасятъ за утвърждение бюджетитѣ на общинитѣ, за да се стреснатъ малко кметоветѣ. Защото това, което наблюдаваме и което народътъ долу вижда, ще доведе до едно явно негодувание, макаръ българскитѣ граждани да сѣ притиснати отъ цензурата и торчозени особено отъ кметоветѣ въ селата и не могатъ да си кажатъ открито думата. Онзи денъ г-нъ министърътъ на вътрешнитѣ работи каза, че кметътъ не трѣбва да бѣде екзекуторъ, а трѣбва да бѣде възпитателъ, учителъ. Г-нъ министре! Приложете на дѣло това, което Вие тукъ предъ насъ заявявате. Вие сте шефъ на кметоветѣ, Вие трѣбва да направите това, за да не чувствава народътъ само тежестта и тормоза на кметоветѣ и да не се оплакватъ постоянно селянитѣ не само на насъ, но и на всѣки единъ свой приятелъ.

Г-да народни представители! На много мѣста ние виждаме днесъ кмета не като възпитателъ, не като учителъ, какъвто иска да го види и г-нъ министърътъ, а като екзекуторъ, по-лошъ дори отъ мухтаритѣ въ турско време. Да ви соча ли конкретни случаи, когато кметове сѣ влизили въ къщитѣ на мирни селяни да ги безпокоятъ и да разплакватъ тѣхнитѣ жени и деца; когато презъ време на изборитѣ кметове сѣ играли ролята на долопробни партизани, за да избератъ посоченото лице за народенъ представителъ? Трѣбва ли да се позовавамъ на многото и много други факти, за да ви убѣдя, че днесъ кметоветѣ не сѣ безпартийни, както тукъ нѣкои наши колеги искаха да ги атестиратъ; че тѣ, съ много малки изключения, сѣ партизани повече отъ ония, които бѣха до 19 май, както ги обвинявате; че азъ, като кандидатъ за народенъ представителъ, бѣхъ преследванъ, при последнитѣ избори, отъ

кметовете много повече, отколкото през миналите партийни времена? Аз и през време на Цанковия режим съм бил преследван, но днес, когато уж няма партии, г-нъ министре, на много мѣста преследван и тормозен много повече. Трѣбва ли да ви казвамъ, че днес кметовете на много мѣста партизанствуватъ? Че днес въ много общини, когато Х или У отиде и поиска бележка, за да може да си смели брашното, му се казва: „Ще си платишъ най-напредъ вноската за земеделската задруга, на тогава ще получишъ бележка“. Че работа на кмета ли е да събира членският внос за земеделско-стопанският задруги? Та това не е ли партизанство? Кой събира данъците отъ българските данъкоплатци? Не е ли това бирникътъ? Съ закона създателитъ на земеделско-стопанският задруги задължиха бирника да събира отъ българските земеделски стопани по 60 л. годишно членски внос за тия задруги, плащанъ на полугодие по 30 л., които, ако не се платятъ на полугодие, се събиратъ въ двоенъ размѣръ. На бирника се предава списъкъ на ония земеделци-стопани, които не сѫ си платили въ срока членския внос на задругата и той имъ връчва червени известия. Кой ги предава на бирника? Кметътъ. Е ли кметътъ, който трѣбва да играе ролята на бирникъ-екзекуторъ? Вие, г-нъ министре, казахте, че кметътъ трѣбва да бѣде възпитателъ, а гъ същностъ днесъ той е бирникъ-екзекуторъ, защото ако селянинътъ поиска да си смеле брашно, не му се дава бележка, докато не плати вноската си за задругата. И понеже селянинътъ нѣма възможностъ да плати, той си излиза и рискува да не занесе брашно на своето семейство.

Сава Поповъ: Тѣзи бележки знаете ли защо сѫ? Нали целта е да се подсигурятъ по-добри цени днесъ за земеделското производство? Нали кметътъ, който раздава получената отъ Земеделската банка храна за изхранване и за посѣвъ, е задълженъ да прибере тая храна?

Председателствуващъ Димитър Пешевъ: (Звъни) Моля Ви се! И Вие ще имате думата. — Г-нъ Стамболиевъ! Правя Ви последно предупреждение, че ако не говорите по законопроекта, ще Ви отнема думата.

Никола Стамболиевъ: Г-нъ председателю! Азъ пѣкъ Ви помолихъ да не ме прекѣсвате повече.

Председателствуващъ Димитър Пешевъ: Не говорите по законопроекта.

Никола Стамболиевъ: Азъ говоря точно по законопроекта. Мотивирамъ се, за да дойда до същността на въпроса. Трѣбва да видимъ, какво е финансовото положение на селските общини, както и данъчното бreme въ селата.

Председателствуващъ Димитър Пешевъ: Заявявамъ Ви, че ще приложя правилника.

Никола Стамболиевъ: Съ голѣмия персоналъ на общинитъ си обяснявамъ днесъ и голѣмитъ бюджети на последнитъ. Защо днесъ имаме и еднодневенъ данѣкъ, и нумера, и такси за каруцитъ — нѣщо, което нѣмаме преди 19 май? Защо имаме данѣкъ и на кучетата, и вноски за задругитъ, и фенери за каруцитъ, съ каквито околийските управители напоследѣкъ задължаватъ да бѣжатъ снабдени всички каруци, които отиватъ съ дърва и пр. за града? Изглежда, че сега новото време налага, за да може селянинътъ да отиде до града да продаде дървата си, да си купи фенеръ, да го окачи на колата си, за да осветлява като автомобилъ!

Г-да народни представители! Тѣзи именно голѣми такси и данѣци, които, както казаха преждеговорившитъ, сѫ 230 и нѣколко...

Димитър Гичевъ: Сега има и нова такса. Пловдивскиятъ общински съветъ е гласувалъ всеѣка каруца да плаща и 3 л. калдрѣмъ-парасѣ. И това е утвѣрдено отъ Министерството.

Таско Стоилковъ: Имаше едно време единъ селски кметъ, който, разбралъ се съ мѣстната кооперация, брашното, което отпускате Земеделската банка на евтини цени за бедното население, го раздѣляха между приятелитъ си нощно време. Нѣма да му кажа името. Това бѣше въ миналото, но то бѣше система. По силата на тази система тогава се провеждаше едно обществено безправие. Ако вие не си вземете бележка отъ това време, вие не говорите истината и не сте обективенъ човѣкъ. Трѣбва да си провѣрите мисълта и отъ тая трибуна да говорите истината.

Предъ очитъ на цѣло Народно събрание не може да е лъже. (Ржкоплѣскания)

Димитър Гичевъ: Да се отбележи, че Таско Стоилковъ се е изказалъ!

Никола Стамболиевъ: Той ли е ораторътъ, г-нъ председателю?

Таско Стоилковъ: Азъ направихъ това възражение за честъ на оратора.

Никола Стамболиевъ: Г-нъ Стоилковъ! Благодаря Ви за това внимание и за тази честъ, която ми правите, но ние съ Васъ сме били колеги въ миналото въ други Камари, познаваме се, за да нѣма нужда да си правимъ такива complimentи.

Таско Стоилковъ: Тѣкмо за това казвамъ: за честъ на оратора не бива да се провежда една неистина, за да не кажа друга дума — лъжа.

Йосифъ Робевъ: Ако бѣше другъ, щѣше да каже лъжа, но Таско се въздържа!

Никола Стамболиевъ: Г-да народни представители! Г-нъ Стоилковъ искаше да разгърне страницитъ на миналото, на което и той е билъ съвременникъ и последователъ.

Таско Стоилковъ: Разбира се, признавамъ това.

Председателствуващъ Димитър Пешевъ: (Звъни)

Никола Стамболиевъ: Но азъ, като говоря за кметовете, съвсемъ не искамъ да обвинявамъ тогава или онтогава. Азъ искамъ да изтъкна, че тая система на назначаемъ кметъ допринесе много за финансовото и икономическо затрудиение на общинитъ и данъкоплатцитъ въ тѣхъ и че тия законопроекти, които внася министърътъ, само частично, пазитивно разрешаватъ този проблемъ.

Г-да народни представители! Както и нѣкои отъ преждеговорившитъ казаха, днесъ се наброяватъ около 230 различни данѣци, които сѫ натрупани на гърба на българския народъ. Този народъ не може повече да ги понася. И азъ смѣтамъ, че причината да има толкова много данѣци, както казахъ и преди малко, е съществуващата наредба за назначаемия кметски институтъ, която, мнозина отъ насъ чувствуваме, трѣбва да бѣде отмѣнена, за да можемъ да се възвѣрнемъ къмъ изборния кметъ, за който преди малко г-нъ Струнджевъ казваше, че трѣбва да бѣде интелигентенъ. Азъ нѣмамъ нищо противъ това, г-нъ Струнджевъ, но считамъ, че ако Вие се съгласите да се върнемъ къмъ изборния кметъ, тогава и този проблемъ ще бѣде разрешенъ. Защото изборниятъ кметъ вече нѣма да бѣде гостъ на селото, а ще излиза отъ срѣдата на съставната община, която ще го познава и ще го чувствува близко до сърдцето си и до своитъ интереси, а и той ще отстоява нейнитъ интереси, защото ще носи отговорностъ не предъ околийския управителъ, не предъ областния директоръ, не предъ министра на вътрешнитъ работи, а предъ всичко предъ своитъ избиратели, които сѫ го избрали да защитава тѣхнитъ интереси. Възражава се, че ако се върнемъ къмъ изборния кметъ, ще възстановимъ онова минало, когато изборниятъ кметъ често пѣти биваше бламиранъ отъ общинския съветъ. Но, г-да, ето начинъ да не бѣде бламиранъ кметътъ. Ако вие искате да не бѣде уязвяванъ и да не бѣде постоянно бламиранъ кметътъ, вие ще избере 10 души съветници, а 11-иятъ ще бѣде кметътъ. Избирателитъ ще знаятъ, че избиратъ 10 души за общински съветници и 11-ия за кметъ. И именно по тоя начинъ, чрезъ съревнуването и състезанието, подбортъ ще бѣде ефикасенъ и вие ще имате единъ кметъ самостоятеленъ и независимъ, а не чиновникъ, който постоянно бива оскърбяванъ, като го наричатъ „платенъ чиновникъ“. Въ такъвъ случай и него ще наричатъ вече общественикъ, както наричатъ общественици общинскиятъ съветници. Той ще се краси съ ореола на избраникъ, на общественикъ, на представителъ на общината, съ което и авторитетътъ на самата община и на общинския съветъ ще порастне.

Боянъ Абаджиевъ: Въ ваше време все тричленки имаше. Винаги намирахте, че кметовете сѫ недостойни.

Никола Стамболиевъ: Г-да! Недейте приказва за миналото. Нека оставимъ тази страница на историята, нека я хвърлимъ въ забвение.

Боянъ Абаджиевъ: Именно, ние я хвърлихме въ забвение.

Никола Стамболиевъ: Вие искате новото. Новото, което искате да въведете въ общинитѣ, е именно това. дайте да избираме кметове въ съставнитѣ общини. Казвате, нѣмало цензъ. Г-нъ министъръ Николаевъ, кога говори тукъ по отговора на тронното слово, каза въ речта си, че ние ще трѣбва да направимъ нѣщо за кметския институтъ, както и за ценза на кметове. Ние сме съгласни съ това. Дайте да го направимъ. Но нѣмало да бждатъ висшисти! Г-да народни представители! Това не е беда, защото дипломътъ не обусловя интелигентността, дипломътъ не обусловя компетентността и знанието. Има много селяни практики, надарени съ природенъ умъ, които могатъ да турятъ въ джебоветѣ си мнозина дипломирани кметове. Азъ не искамъ да оскърбявамъ никого, но, за съжаление, тѣзи кметове, които отидоха въ селата, като че ли не можеха друго яче да изкарватъ хлѣба си и трѣбваше да отидатъ въ селата да получаватъ по 4.000 л. заплата, защото иначе и 20 л. не можеха да изкаратъ отъ писане на прошения.

Г-да народни представители! Това е единъ важенъ въпросъ и азъ съжалявамъ, че г-нъ министърътъ на вътрешнитѣ работи не е тукъ да чуе тия мисли и пожелания, за да може да ни сезира съ единъ законопроектъ за изборни кметове.

Председателстващъ Димитъръ Пешевъ: (Звъни) Заключавайте, г-нъ Стамболиевъ.

Никола Стамболиевъ: Ползата отъ това, г-да народни представители, ще бжде много голѣма. България ще спечели, българскиятъ народъ ще спечели, ще настане успокоение, ще дойде и едно финансово и икономическо облекчение за селата.

Г-да народни представители! Позволихъ си да изкажа тия мисли, безъ да желая, както казахъ, да оскърбявамъ когото и да било, безъ да желая да провеждамъ нѣкаква ересь противъ кметове или кметския институтъ. Уе-лаехъ само да напомня, че е необходима една корекция. Азъ зная, г-нъ Робевъ, че и Вие чувствувате нуждата отъ същата корекция и бихъ молилъ Васъ — понеже г-нъ министърътъ на вътрешнитѣ работи го нѣма тукъ — Вие, като председател на комисията по Министерството на вътрешнитѣ работи, да се застъпите за нея.

Йосифъ Робевъ: Коя корекция?

Никола Стамболиевъ: Корекция на наредбата-законъ относно кметския институтъ.

Йосифъ Робевъ: За цензоветѣ ли?

Никола Стамболиевъ: Да.

Йосифъ Робевъ: Ти преди да говоришъ това, азъ преди 4 години съмъ писалъ противъ тия цензове, защото не мога да поддържамъ за кметъ цензъ висше образование. Ще дойде време да се изкажемъ по това. Но затуй, гдето искаше да се върне старото време, когато кметътъ съ секретаръ-бирника си уйдурдисаха заплата по 8.000 л. — какъвто случай зная въ нѣкои села въ Сливенско — за да си увеличаватъ пенсията — това нѣма да бжде!

Никола Стамболиевъ: Г-нъ Робевъ! Желаете ли да Ви изтъкна факти, за да видите, че на много мѣста кметове и секретаръ-бирникитѣ си погаждатъ и сега тия смѣтчици?

Йосифъ Робевъ: Сега не могатъ, защото има щатни таблици.

Никола Стамболиевъ: За честта на Парламента, това не желая да правя тукъ. Ще го изтъкна въ комисията когато ще се разглежда този въпросъ. Тамъ предъ Васъ, като председател на тая комисия, азъ ще изнеса много такива факти.

Йосифъ Робевъ: Г-нъ Стамболиевъ! Отдѣлнитѣ грѣшки или престѣпления на този или онзи не могатъ да бждатъ сочени като дефекти на една система.

Никола Стамболиевъ: Точно това искамъ да кажа и изъ.

Йосифъ Робевъ: Ако Вие искате да изтъквате известни грѣшки, съ което искате да ме поставите въ положение на отбрана, за да ви привеждамъ случаи отъ миналото, азъ нѣмамъ нужда да правя друго, освенъ да взема речта на Гичевъ по разтурването на общинскитѣ съвети и на

значаването на тричленкитѣ на Гиргиновъ, за да се разбере по тая работа. (Ржкоплѣскания отъ дѣсно)

Никола Стамболиевъ: Г-нъ Робевъ! Не желая да влизамъ въ реплика съ Васъ. Вие ме предизвикахте, като казахте, че имало въ нѣкое село Х единъ отдѣленъ примѣръ на секретаръ-бирникъ и кметъ, които си уйдурдисали заплата, а азъ Ви отговорихъ, че това е отдѣленъ случай, каквито отдѣлни случаи мога да ви цитирамъ за настоящето и азъ. За честта на Парламента, нѣма да го направя това тукъ. Има мѣсто, където ще го направя. Защото за съжаление е, г-нъ Робевъ, че днесъ, при днешното ново време, ние сме достигнали да има на известни мѣста интелигентни кметове и кметове юристи, които, вмѣсто да бждатъ примѣръ и образецъ въ общинитѣ, вършатъ такива работи, съ които показватъ, че ние не сме отишли напредъ въ новото време, а назадъ.

Председателстващъ Димитъръ Пешевъ: (Звъни) Свършете, г-нъ Стамболиевъ!

Никола Стамболиевъ: Но какво да правимъ, българи сме; отъ такава тѣсто такъвъ хлѣбъ ще излѣзе, г-нъ Робевъ. Нужни ни сѣ възпитание и култура, а всичко туй ще си дойде по реда, но не и по изкуственъ пѣтъ. Животътъ ще еволюира, народътъ ще върви по своя естественъ пѣтъ и ще достигне тая култура. Този луксъ, бихъ казалъ, въ общината да имаме голѣмъ персоналъ, ще дойде тогава, когато нашитѣ ниви ще раждатъ повече и когато доходътъ на едно 5 или 6-членно семейство ще бжде по-голѣмъ, а не 3.000 л., колкото е днесъ, както се каза преди малко и съ което трѣбва да си обяснимъ защо сѣ наложи на населението такива голѣми глоби за неплатенитѣ данъци, съ лихвитѣ отгоре.

Г-да народни представители! Нека не поглеждаме така повърхностно на този въпросъ, преди да видимъ какво е положението долу. Въ миналото азъ помня министри на финанситѣ, които казваха: „Положението е розово, положението е добро“. Но когато ние тукъ въ тая зала хвърлихме червенитѣ известия, мнозина потръпнаха и казаха: „Какво е туй?“ Тогава имаше села въ Ямболска околия, където бѣха получени по 500 червени известия. А покойниятъ министъръ на финанситѣ Молловъ съобщаваше, че положението е добро, защото така му се съобщаваше отъ неговитѣ органи. А ония, които бѣха долу, всрѣдъ низинитѣ, и които непосредствено чувстваха пулса на този народъ, които гледаха презъ призмата на неговитѣ интереси, най-добросъвестно, най-откровенно, най-безпристрастно и най-лоялно си изтъкнаха дълга, като тукъ, въ тази свещена сграда, изтъкваха истинското положение.

Дончо Узуновъ: И ние идемъ отдолу и живѣемъ съ този народъ. Не си само ти. Ние знаемъ какво е положението на народа. Ние заявяваме, че е добро.

Никола Стамболиевъ: Моля! Г-нъ Таско Стойковъ е свидетел на туй време. Той помни именно това, когато г-нъ Молловъ на туй мѣсто, като министъръ на финанситѣ, разправяше, че всичко отива добре.

Но, г-да народни представители, азъ искамъ да завърша съ тази констатация, която всички правите.

Министъръ Илия Кожухаровъ: Пазете се само, г-нъ Стамболиевъ, да не сбъркате накрая да заприказвате по законопроекта! (Смѣхъ)

Никола Стамболиевъ: Г-нъ министре! Има много да се говори и ние ще използваме всѣки поводъ да говоримъ, защото тоя законопроектъ е на Министерството на вътрешнитѣ работи и тукъ е мѣстото да говоримъ и по този въпросъ, когато се разисква по принципъ законопроектътъ. Председателътъ г-нъ Стойчо Мошановъ създаде тая практика да не можемъ да говоримъ по параграфитѣ на бюджетпроекта на Министерството на вътрешнитѣ работи, където бихме се възползували да говоримъ и по тия въпроси. Ние ще се възползуваме отъ случая тукъ да си кажемъ думата по тия въпроси. Ние знаемъ какво е да се говори по принципъ по законопроекта, за да нѣма нужда да се очудва г-нъ министърътъ и мнозина други, че не говоримъ по законопроекта.

Председателстващъ Димитъръ Пешевъ: (Звъни) Времето Ви изтече.

Никола Стамболиевъ: Азъ не предполагамъ, г-да народни представители, че по този малъкъ законопроектъ ще се предизвикатъ толкова негодувания и толкова реплики. И съжалявамъ за това.

Дончо Узунов: Не е на мѣсто.

Никола Стамболиев: Точно на мѣсто е, защото азъ не говоря като тебе. Когато ти говорѣше по единъ законопроектъ, засегна захарната фабрика въ Горна-Орѣховица и се отдалечи и говори по други въпроси. Не искамъ съветъ отъ Васъ, г-нѣ Дончо Узуновъ. Вие сте много младъ парламентаристъ, за да ми давате съветъ.

Йосифъ Робевъ: Изгрѣващото слънце е все за предпочитане, отколкото залѣзващото.

Никола Стамболиевъ: Данъкоплатците, г-да народни представители, днесъ изнемогватъ много. Днесъ ние виждаме, че на много мѣста въ страната, особено въ селата, данъците не се събиратъ на време. Защо не се плащатъ данъците? Дали затуй, че нѣма желание? Дали затуй, че се агитира между населението да не се плащатъ данъците? Не, г-да народни представители. Нашиятъ селянинъ е добъръ данъкоплатецъ. Нашиятъ селянинъ е лояленъ данъкоплатецъ, той е добъръ платецъ. Той желае да плаща своите задължения къмъ банка, къмъ държава, къмъ бирникъ и пр. Но днесъ той нѣма тая възможностъ. Неговата покупателна сила е намалѣла. Той не може да се нахрани, той не може да се облѣче, а камо ли да плаща данъците, и плюсъ това глобита и лихвитъ — въпроса, който този законопроектъ се мѣчи да разреши.

Но този законопроектъ е палиативъ, г-да народни представители. Преждоговорившиятъ каза, че трѣбва да сѣдатъ премахнати лихвитъ и глобита. Азъ бихъ поддържалъ тая мисълъ и желая да се направи много въ това направление. Но то не трѣбва да стане съ такъвъ частиченъ законъ. Трѣбва радикално да се разреши въпросътъ чрезъ измѣнение на закона за общинитѣ. И той трѣбва да бѣде измѣненъ именно въ тази му часть.

Дончо Узуновъ: Какви облекчения дадохте на селото вие, когато управлявахте?

Никола Стамболиевъ: Той трѣбва да бѣде измѣненъ не само по отношение на кметовѣтѣ и кметскитѣ намѣстници, но и по отношение финансовото положение на общинитѣ. Трѣбва да имаме една пълна унификация на данъцитѣ въ селата. Днесъ данъкоплатците казватъ: „На насъ вече не ни тежи данъкътъ къмъ държавата“. Защото какъвъ данъкъ има да плащатъ къмъ държавата? Поземленъ данъкъ и акцизъ. Само туй събиратъ държавнитѣ бирници. Другото го събиратъ общинитѣ. Всички други данъци ги събиратъ общинитѣ и на данъкоплатците имъ тежатъ данъцитѣ на общинитѣ. „Ние не можемъ — казватъ тѣ — да ги плащаме“. Следователно, трѣбва да се даде финансово облекчение на общинитѣ. И затуй азъ желая г-нѣ министъръ да ни сезира въ скоро време съ единъ законъ за измѣнение на закона за общинитѣ по отношение кметския институтъ и за финансовото облекчение на общинитѣ.

Дончо Узуновъ: Нѣма да стане тая работа. Още не е приетъ законътъ и г-нѣ министърътъ получи хиляди благодарности.

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: (Звъни) Завършвайте, г-нѣ Стамболиевъ.

Никола Стамболиевъ: Г-да народни представители! Данъцитѣ би трѣбвало да се събиратъ не така, както се събиратъ — на срокове, защото нашиятъ селянинъ не може да плаща данъцитѣ си по жетва — тогазъ, когато той сключва заеми за жетвата. Поради това ние имаме вече тия закѣснения, поради това ние имаме тия лихви и глоби за закѣснение. Днесъ повикътъ на селото е: данъцитѣ да се събиратъ веднажъ въ годината, именно презъ м. октомврий, тогазъ когато селянинътъ прибере реколтата, когато има що да продаде и да посрещне своите задължения, да плати своите данъци. Но до този срокъ данъцитѣ, било къмъ държавата, било къмъ общината, да не бждатъ олихвявани, да не бждатъ товарени съ глоби.

Ето защо, г-да народни представители, въ заключение, азъ бихъ помолитъ г-нѣ министра въ скоро време да внесе законопроектъ за измѣнение на закона за общинитѣ — за изборния кметъ, за финансово облекчаване на общинитѣ и за премахване на глобита и лихвитъ. А този законопроектъ, който разглеждаме днесъ, ще разреши въпроса палиативно. (Ръкоплѣскания отъ нѣкои отъ лѣво)

Дончо Узуновъ: Ще гласувате ли или нѣма да гласувате за законопроекта?

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Има думата народниятъ представителъ г-нѣ Еню Поповъ.

Еню Поповъ: Г-нѣ председателю! Предвидъ на наредналото време, азъ бихъ молилъ, съ съгласието на г-нѣ министра, да продължимъ утре.

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Съжалявамъ. Ще продължимъ заседанието и следъ 9 часътъ, защото имаме работа.

Таско Стоилковъ: Преди още законопроектътъ да е приетъ, има хиляди поздравления и благодарности до г-нѣ министра.

Еню Поповъ: (Отъ трибуната) Ние искаме да получимъ още повече благодарности, като коригира закона.

Г-да народни представители! Тогазъ, когато е поставенъ на разглеждане единъ проектъ за облекчаване на данъкоплатците къмъ общинитѣ, не можемъ така изолирано да засегнемъ само въпроситѣ, които е поставилъ въ известни рамки вносителътъ на законопроекта. За да можемъ да видимъ дали таксиратъ данъци сѣ само последница отъ една лоша система и дали ще трѣбва да продължава същата система, ние ще трѣбва да надникнемъ малко въ предпоставките, които сѣ ни докарали до туй положение, щото да си служимъ съ подобенъ законъ за ликвидирание на нѣкои аномалии въ нашата общинска организация.

Г-да народни представители! Общинската организация до 19 май наистина не бѣше свършена. Въ нея имаше твърде много работи, които куцаха. Но следъ 19 май се отиде въ друга крайностъ, като общината се реформира по начинъ такъвъ, по какъвто носителитѣ на идеитѣ за новата държава отъ 19 май искаха да реформиратъ държавата. Обаче съ тия пресловути реформи на администрацията и специално съ новото устройство, организация и управление на общинитѣ азъ сѣмтамъ, че нищо добро не се допринесе за българския народъ, за българския данъкоплатецъ и гражданинъ. Напротивъ, има влошаване. Единъ отъ мотивитѣ за въвеждането на общинската реформа бѣше този: да се направятъ икономии въ разходите на общинитѣ; да се постигнатъ тѣхнитѣ финанси и въобще бюджетитѣ на общинитѣ, които по това време се сѣмтаха че сѣ консумативни, да се направятъ по стегнати, за да отговарятъ на нуждитѣ на времето. Обаче ние всички ще трѣбва да се питаме, дали се постигнаха тия цели. И тогазъ, когато ще отговоримъ ясно и положително на този въпросъ, ние ще мѣамъ да си отговоримъ и на въпроса, дали ще трѣбва да продължава сегашната организация на общинското устройство и дали ще трѣбва финансовата организация на общинитѣ да почива на тѣзи начала, на които почива сега. И наистина, г-да народни представители, кой отъ васъ не се е убедилъ отъ наблюденията, които има въ собствената си община и въ околнитѣ общини, че тази пресловута общинска реформа, вмѣсто икономии даде свършено обратенъ резултатъ? Кой не знае, че днесъ българскитѣ данъкоплатци сѣ огрупани съ много повече общински данъци, отколкото въ миналото? И кой не знае въ края на краищата, че общинскитѣ бюджети днесъ сѣ много повече консумативни, отколкото въ миналото? А ако, като изключение, нѣкъде може да се посочи нѣкое мѣроприятие, извършено отъ общинитѣ, то това е станало изключително, както нѣкои отъ преждоговорившиятъ споменаха, поради амбицията на нѣкои млади кметове, които искаха може би да получатъ атестация за нѣкакво пѣвишение и, така да се каже, правѣха майчинъ поменъ съ чужда пита. Започна се една система на строежи, която не отговаря на реалнитѣ нужди на общинитѣ, която не отговаря на реалнитѣ нужди на населението и на податнитѣ сили на данъкоплатците въ общинитѣ. Ние имаме маса случаи, където се започва отъ краката и се отива къмъ главата. Напр., преди малко единъ нашъ колега ми подшушуна следното. Въ една централна община се строи сграда за кметството за 3 милиона лева, а съставнитѣ две села нѣматъ училище и отъ турско време децата на 2.000 стопани, на 2.000 български граждани и данъкоплатци отиватъ още въ нѣкакъвъ си саманлъкъ да получаватъ просвѣта.

Ето къде, г-да народни представители, трѣбва да погледнемъ. Ние ще трѣбва, ако наистина се налага да правимъ нѣкои строежи, да ги правимъ по добре обмислена система, и да не допускаме такива ексцентричности, каквито наблюдаваме въ сегашно време. А това става защото, както единъ народенъ пресдставителъ се изрази, г-да кметовѣтѣ, назначени отъ тукъ, независещи отъ мѣстното население, свършено не обръщатъ внимание на болкитѣ, на нуждитѣ на належащитѣ нужди на населението. Ние виждаме, че кметовѣтѣ вършатъ работи, които сѣ прѣко противоположни на интереситѣ на селянитѣ. Ние виждаме, че

се правят разходи, които абсолютно не се оправдават. И днес по-голямата част на общинските бюджети отива за консумативни нужди, както въ миналото. Нещо повече дори. Икономии от заплатите не могат да станат, защото вамъ ви е много добре известно, че персоналетъ въ общинитъ, поради комплицираната работа, особено въ сборнитъ общини, трѣбва да бѣде съ по-високъ цензъ, отколкото въ миналото и затова му се плащатъ и по-големи заплати. Днес общинитъ харчатъ повече за заплати, отколкото въ миналото.

Но, г-да народни представители, всичко, което се строи днес въ центъра на една сборна община, става за сметка на една част отъ селата въ тая община. Въ селото, центъръ на общината, обикновено се създаватъ по-добри условия за животъ, защото кметътъ непосредствено е заинтересуванъ да се създадатъ тия условия, а въ другитъ села на общината нищо не се върши. И ако погледнете въ бюджета на една сборна община, ще видите не рѣдко, че за нужди на селата, които даватъ може-би половината, а може би 70 и повече на сто отъ постѣпленията по общинския бюджетъ, се даватъ едва 5 или 10%. И най-често това е само заплатата на кметския намѣстникъ.

Г-да народни представители! Не може да се защитава една система, каквато е настоящата. Ако г-нъ Робевъ преди малко каза, че е противъ системата на Гиргиновъ, той не може въ никой случай да каже, че трѣбва да възприемемъ настоящата система. Ние наистина ще трѣбва да имаме едно стабилно общинско управление, но не по този начинъ, по който то се създава сега — чрезъ системата на назначаванитъ кметове и кметскитъ намѣстници. И азъ сега си спомнямъ, какъ единъ приятелъ, който, изглежда по всичко, е билъ посветенъ въ намѣрението на господата отъ 19 май, преди 19 май каза: „Вие нѣма да бѣдете оправени до тогава, докогато не ви пратимъ въ всѣко село по единъ запасенъ фелдфебелъ, за да ви оправи“ Какво значи това? Въ едно село, въ което има хора не съ прогимназиално, а съ сръдно и съ висше образование, да поставятъ единъ кметския намѣстникъ такъвъ, който най-често обича да угоди на централния кметъ, за да може той да го държи, а отъ това, което се казва самоуправление на общинитъ, да нѣма нито поменъ. И фактически днесъ имаме това положение, че селата сѫ подъ ботуша на кметскитъ намѣстници, често пѣти подъ ботуша на централнитъ кметове, които искатъ да командуватъ, а не да управляватъ и да сътрудничатъ на населението.

Георги Говедаровъ: Какво общо има туй съ законопроекта, по който разискваме?

Еню Поповъ: По тая пѣтъ не може да се върви. (Възречения отъ дѣсно)

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: (Звъни)

Дончо Узуновъ: Два часа се говорятъ излишни работи. Ние не искаме да Ви слушаме.

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: (Звъни)

Еню Поповъ: Щомъ не искате да ме слушате, можете да си отидете. Азъ имамъ право да говоря единъ часъ и ще го използвамъ, за да засегна онѣзи въпроси, които сѫ отъ сѣществено значение. (Възречения отъ дѣсно)

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: (Звъни)

Еню Поповъ: (Къмъ Георги Говедаровъ) Г-нъ Говедаровъ! Поне на Васъ не Ви прилича да пресичате, понеже никой не Ви пресича. Азъ Ви моля да си седнете на мѣстото и, ако обичате, слушайте, но не пресичайте. (Възречения)

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: (Звъни) Вие нѣмате право да правите бележка.

Еню Поповъ: (Къмъ Дончо Узуновъ) Азъ зная защо ставашъ, драги колега — затова, защото и ти изхождашъ отъ това състояние, за което приказвамъ — назначаванитъ кметове.

Дончо Узуновъ: Достойно защитавамъ интереситъ му, а Вие правите демагогия.

Еню Поповъ: Азъ заявявамъ, че вие можете да провеждате тази система, докато провеждате същата система въ управлението на държавата. Но тогава, когато ще се възстановятъ свободитъ на българскитъ граждани, самоуп-

равлението на общинитъ, нито часъ повече не ще бѣде търпѣна тая система. (Възречения)

Дончо Узуновъ: По проекта говорете. Това искаме. Не говорите по законопроекта и затуй протестираме.

Георги Говедаровъ: Неумѣстно е да се говори по други въпроси.

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: (Звъни) Говорете по законопроекта.

Никола Стамболиевъ: Ще Ви прекъсваме и Васъ — да знаете! Оставете го да говори.

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: (Силно звъни) Г-нъ Стамболиевъ! Вие давате поводъ за прекъсване. Вие не можете да правите бележка.

Никола Стамболиевъ: Азъ съмъ въ правото си да прекъсна този господинъ.

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: (Силно звъни) Моля Ви се, седнете си на мѣстото. Нѣма защо да прекъсвате. Има председателъ — той ще възстанови реда.

Еню Поповъ: Г-да народни представители! Когато разглеждаме единъ проектъ като този, засѣгащъ общинитъ, не може да не се засегне и въпросътъ за кметскитъ институти и за кметскитъ намѣстници. Защото, г-да народни представители, една отъ причинитъ да стигнемъ до положение да цѣримъ съ този проектъ това зло, което тежи върху общинаритъ, е тази, че кметоветъ и кметскитъ намѣстници не съобразяватъ презъ кое време трѣбва да събиратъ общинскитъ данѣци, съ които сѫ обложени данѣкоплатцитъ. Тѣ нареждатъ събиране на данѣцитъ, когато наближатъ сроковетъ на вноскитъ къмъ различнитъ фондове, за които ще кажа после нѣколко думи, или когато наближи краятъ на месеца и трѣбва да се събератъ сръдства за изплащане на заплатитъ, безъ огледъ на това, дали чичо, дали онзи, който твори материалнитъ блага на тая страна, има възможностъ въ този моментъ да плати или не. Липсва въобще всѣкаква предвидливостъ и тактъ при събирането на общинскитъ данѣци. Това третиране на българскитъ данѣкоплатци не може да не доведе до изпадане на данѣкоплатцитъ въ закъснение, да не могатъ да се издѣлжатъ навреме, защото тѣ не сѫ потърсени когато иматъ, а отъ друга страна — до обременяванетоъ имъ съ лихва 1% месечно, съ всевъзможни глоби и т. н. Ето връзката, г-да народни представители, между онѣзи, които сѫ начело на управлението на общинитъ, и разглеждания за законопроекта.

А щомъ е така, заключението не може да бѣде друго, освенъ че ние ще трѣбва да имаме начело на общинското управление хора, които добре познаватъ мѣстнитъ нужди и които се съобразяватъ съ мѣстнитъ условия.

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: (Звъни) Г-да народни представители! Часътъ е 9. Азъ ви моля да се съгласите да продължимъ заседанието до приключванетоъ съ тази точка отъ дневния редъ.

Който е съгласенъ съ това предложение, моля, да вдигне рѣжка. Мнозинство, Събрането приема.

Георги Говедаровъ: По въпроса да говори.

Еню Поповъ: Втора една язва на общинскитъ бюджети, която има като непосредственъ резултатъ неизправностъ на данѣкоплатцитъ къмъ общинитъ, е грамадното число фондове, съ които сѫ отрунати общинитъ. Г-да народни представители! Тукъ се изтъкна отъ други, които говориха, че имаме надъ 30 различни фондове, съ които сѫ отрунати общинитъ. При такава система на финансово администриране на общинитъ ние не можемъ да очакваме една прегледна отчетностъ и една по-стегната организация при събирането на общинскитъ доходи, защото при туй положение и самитъ отчетници сѫ затруднени. Тогава, когато би трѣбвало да обърнатъ внимание за навременното събиране на общинскитъ данѣци, тѣ сѫ длѣжни да приготвятъ всевъзможни вносни листове отъ най-разнообразно естество, да губятъ сума време въ канцеларска работа. Косвено това става причина за ненавременно събиране на данѣцитъ, защото и данѣкоплатцитъ, които биха си платили въ удобенъ моментъ, когато иматъ на разположение сръдства, оставатъ да плащатъ съ закъснение и за тѣхъ почватъ да течатъ глоби въ форма на лихва 1% месечно.

Колко много и разнообразни сѫ общинскитъ данѣци, които тежатъ върху данѣкоплатцитъ, това ви е добре из-

вестно. Вие знаете, че съ специален закон от 1935 г. поземелният данък и данъкът сгради се отстъпиха въ полза на общините. Данъкът сгради се дава на общините въ размър на 80%, а другото се разпределя въ разни фондове, въ полза на държавата. Така, напр., 15% от данъка сгради отиват въ фонда за учителски заплати, 4% — въ фонда за пострадали от войните, 1% — въ фонда за постройка на железници. Отъ поземелния данък 63% отиват въ полза на общините, а останалите 37% отиват въ 5 или 6 различни фондове, за които общинският бирник ще трѣбва да съставя отделни списъци, да прави изчисления за всеки единъ фондъ поотделно и да ги внася по смѣтка въ Народната банка. Отъ тѣзи 37%, които отиват въ различни фондове, 15% отиват пакъ въ фонда за учителски заплати, 4% — въ фонда за пострадали отъ войните, 1% — въ фонда за постройка на железници, 2% — за търговско-индустриалните камари и т. н. Изчисляването на тѣзи проценти е една огромна работа, която може да се търпи само у насъ, при нашата бюрократическа система на управление, както въ държавната, така и въ общинската машина.

При това положение, г-да народни представители, когато самите отчетници мъчно могат да се справятъ съ тѣзи многобройни данъци — и затова често пъти сме сезирани тукъ съ формални изчети — колко по-мъчно могат да се справятъ съ тѣхъ данъкоплатците!

Не само това ли е, г-да народни представители? Ако вземете бюджетните бланки на общините, ще видите, както преди малко единъ отъ опаторите каза, че има повече отъ 40 вида такси, налози и берии, съ които сѫ отрупани данъкоплатците въ полза на общините. И не е само това. Въ наредбите-законо за градските и селските общини, съ които се създадоха пресловутите реформи, има постановления, съ които се дава право на общинските съвети да налагатъ нови общински данъци — нѣщо, което е противно на постановленията на основния ни законъ, по което, въпрѣки това, се търпи. Преди малко се посочи, че отъ 1 януарий 1939 г. хората отъ Пловдивския край сѫ били сюрпризирани съ новъ данъкъ. Всеки единъ, който отиде дори съ празна каруца въ града, за да си купи нѣщо за празниците, трѣбва да плати по 3 л. плюсъ онзи налогъ отъ 10 л., който трѣбва да даде, ако каруцата е натоварена. Значи, за една натоварена каруца се плаща вече 13 л. Това е единъ извънреденъ данъкъ, който предизвиква възмущение. Това възмущение бѣше подчертано особено много отъ единъ лѣкаръ, който бѣше взелъ едно такова жълто листче за платени 3 л. отъ човѣкъ, който е каратъ при лѣкаря болното си дете и който не е ималъ пари за прегледъ и за лѣкарство. Този човѣкъ е билъ принуденъ да остави своята абакато залогъ за 3 л., за да получи едно жълто листче, каквото се дава отъ закупчика, че таксата е платена.

Г-да народни представители! Такива данъци, такива такси, такива облози, азъ смѣтамъ, не могатъ да бждатъ търпиви и ние овреме ще трѣбва да се заловимъ да оправимъ тази работа. Ние ще трѣбва да създадемъ наистина приходи за общините, но не по пътя на облагането на българските граждани съ все нови и нови тежести, а ще трѣбва да създадемъ нови доходи, отъ които ще може да се отдели частъ, за да се посрѣщатъ нуждите на обществото. Може ли, г-да народни представители, да се облагатъ съ такси за канализация и пр. жителите на крайните квартали на даденъ градъ, когато изрично се постановява, че ако се прави канализация въ известенъ кварталъ, който не е благоустроенъ, ако се правятъ бардюрни или други благоустройствени работи, разходите ще трѣбва да легнатъ върху тѣзи, които ще се ползватъ отъ това благоустройство? Ако вървимъ все по този пътъ, това значи да смѣтаме, че глътниятъ български народъ е длъженъ да дава винаги храна, за да се върти държавната и общинската машина. И докато ние не се погрижимъ за друго нѣщо — да увеличимъ доходите на българските данъкоплатци, не бива да правимъ никакво увеличение на облаганята, както преди нѣколко дни каза г-нъ министърътъ на финансите, макаръ че съ настоящия бюджетъ той като че ли прекрачи онзи прагъ, за който говорѣше, че не бива да се прекрачва. Това ще можемъ да видимъ при упражнението на бюджета презъ настоящата година, но азъ смѣтамъ, че така не трѣбва да се продължава. Ние ще трѣбва да поставимъ финансовата организация и финансовото администриране на общините на такива начала, че да може да се отговаря на нуждите на общините, но същевременно това да бжде съобразно съ податните сили на данъкоплатците.

Г-да народни представители! Разни видове данъци, които се плащатъ въ полза на общините, било поземеленъ данъкъ, било данъкъ сгради, било други такси и облози, стегчаватъ твърде много положението на българските данъкоплатци. И нѣма да бжде много смѣло, ако кажемъ, че българските данъкоплатци сѫ натоварени съ общински

прѣки данъци много повече, отколкото съ държавни. Разбира се, за смѣтка на това държавата съ косвените данъци събира отъ българските граждани онова, което е необходимо за нея. Преди малко единъ отъ нашите колеги ми даде една бележка за едно село, което, споредъ изчисленията на агронома, имало 7.000 л. годишенъ доходъ на глава, който е сравнително твърде голѣмъ. Излежда, че това село е въ добро състояние, защото вие знаете, че въ много случаи дори 3.000 л. годишно доходъ на глава не може да се падне въ нѣкои села. Това село, което имало 7.000 л. годишенъ доходъ на глава, плащало 800.000 л. общински данъци, такси и берии. Може да си представите какъвъ процентъ представляватъ тѣзи данъци спрямо дохода на селския стопанинъ.

Г-да народни представители! Шомъ е така, ние не можемъ да не си вземемъ добра бележка отъ всичко туй, и вмѣсто да се горещимъ тукъ и да се нападаме за празни работи, ще трѣбва частъ по-скоро заедно съ г-нъ министъра на вътрешните работи да се занимаемъ съ този въпросъ следъ като мине бюджетътъ на държавата. Ние ще трѣбва, отъ една страна, да реорганизираме общините по отношение на управлението имъ, като внесемъ въ тѣхъ по-голяма доза самоуправление, а не пълна опека отъ страна на държавната властъ, и, отъ друга страна, да подобримъ финансовата организация и финансовото администриране на общините.

Г-да народни представители! Въ полза на общините се налагатъ глоби по разни закони. Тѣзи глоби сѫ твърде много, за да може човѣкъ да ги изброи. Азъ имамъ бележка само за 10—12 закони, които предвиждатъ глоби, които се събиратъ въ полза на общините. Единъ отъ тѣхъ сѫ глоби, които биватъ налагани на българските данъкоплатци, поради това, че не сѫ могли въ даденъ моментъ да извършатъ онова, което имъ се налага отъ законите въ страната. И при това голѣмо разнообразие на глоби, безпирно, много хубаво стана, че се турна начало за едно облекчение, а не ликвидирание на тѣзи глоби съ наредбата-законъ отъ 1937 г. по случай раждането на Престононаследника. Тогава съ тази наредба-законъ се каза, че се опрощаватъ лихвите и глобите за всички дължими къмъ общините данъци до 31 декември 1936 г., а също така се опрощаватъ и глобите за нарушения по законите за Столичната община, за градските общини и за селските общини, които глоби сѫ наложени или ще се наложатъ за нарушения, извършени до 16 юний 1937 г. Наистина, това е едно добро начало, което, обаче, е единъ палиативъ и затова съ настоящия законопроектъ г-нъ министърътъ цели да се разширятъ облекченията.

Забележете добре, г-да народни представители, че законопроектътъ носи недостатъци въ себе си. Ако имаше известно оправдание турянето на сроковете 31 декември 1936 г. и 16 юний 1937 г., то е затова, защото, знаете, раждането на Престононаследника бѣше на 16 юний, а наредбата-законъ изтѣзе на 28 юний, и, следователно, не можеше да дава облекчения за бждени нарушения. Но когато искаме да разширимъ тѣзи облекчения съ настоящия законопроектъ, азъ просго недоумявамъ, защо трѣбва да да остане срокътъ 31 декември 1936 г. Ами оттамъ насетне? Та нима отъ тая дата насетне данъкоплатците сѫ станали редовни? Разбира се, не. Нѣщо повече: смѣло можемъ да кажемъ, че оттогава насетне тѣ сѫ станали още по-нередовни въ плащане на данъците си, и следователно глобите въ формата на лихви 1% месечно сѫ се увеличили.

Ето защо азъ апелирамъ къмъ г-нъ министъра на финансите, а също така и къмъ народното представителство да се измѣни срокътъ. Азъ мисля, че за да можемъ да ликвидираме по-ефикасно съ тази язва — глобите, които се дължатъ за неплатени данъци, както и глобите, наложени по разни закони въ полза на общините — ще трѣбва сроковете да бждатъ измѣнени. И споредъ мене, ще трѣбва сроковете да бждатъ възможно най-близко до настояще време. Само по такъвъ начинъ, азъ смѣтамъ, настоящиятъ законопроектъ ще може да отговори на предназначението си и да постигне гонимата целъ, като, разбира се, едновременно съ това ние си дадемъ дума, че ще пристѣпимъ къмъ една пълна ликвидация на сегашния хаосъ въ нашата общинска администрация.

Отъ друга страна, г-да народни представители, азъ смѣтамъ, че ще трѣбва също така да се възприеме едно измѣнение на нѣкои такси, налози и т. н., за които се казва, че като мине известенъ срокъ и не се платятъ, не се налага известенъ процентъ лихва върху тѣхъ като глоба, ами се казва, че се плащатъ съ едно увеличение отъ 50%. Имаме такива такси и налози по общинските бюджети. Азъ конкретно смѣмъ, се справятъ и зная това. Азъ мисля, че въ настоящия законопроектъ ще трѣбва да се вмѣкне, че това облекчение закъа и това увеличение на общинските такси, налози, берии и т. н.

Недоумявамъ също така, когато се цели едно облекчение на данъкоплатците към общините, защо съ специална алинея се изключват глобите по временната трудова повинност? Наистина, въ мотивите на настоящия законопроектъ е казано, че по отношение глобите за временната трудова повинност са дадени облекчения съ разни специални закони. Г-да народни представители! Азъ си направихъ трудъ и се справихъ съ тѣзи специални закони, както и какви облекчения са дадени по отношение глобите за временната трудова повинност. Най-напредъ дължа да подчертая, че временната трудова повинност, наистина, ще трѣбва да бъде добре организирана и добре провеждана, защото тя представлява гордостъ за нашата страна. Тя премина границите на България, България можа да я даде като примѣръ на свѣта. Тя бѣше въведена въ много по-напреднали отъ насъ страни. Но тогава, когато ще провеждаме тази система на трудъ, ние ще трѣбва да избираме най-пригодните начини, по които тя ще трѣбва да бъде провеждана. Също така трѣбва да имаме и една програма за нейното провеждане, а не тя да се провежда тъй, както г-да кметовецъ днесъ я провеждатъ — съ огледъ на тѣхни лични схващания, безъ да се съобразяватъ съ всички условия, като отиватъ дотамъ, щото обкрѣжаватъ съ полска и ношна стража селата и изкарватъ селяните да отиватъ временната си трудова повинност точно тогава, когато тѣ са най-много заети съ своята стопанска работа.

Г-да народни представители! Има маса случаи — вървамъ всѣки единъ отъ васъ знае такива — отъ подобни изстъпления, бихъ казалъ, по приложението на временната трудова повинност. И ако е така, ние не можемъ да не се запитае дали тѣзи глоби, които са наложени за неотработване на временната трудова повинност, са оправдани отъ гледище на всички онѣзи условия, въ които е билъ поставенъ българскиятъ гражданинъ, подлежащъ на временна трудова повинност, за да можемъ наистина да го изключимъ отъ облекчения, които даваме съ настоящия законопроектъ. Какви са тѣзи облекчения, дадени съ минали закони по глобите за временна трудова повинност? Въ една наредба-законъ се даватъ облекчения за недоборите отъ 1921 до 1931 г. Безспорно, такива недобори са много малко останали, затова защото преди 19 май имаме закони, които даваха възможностъ на хората да отработятъ или да заплатятъ въ известенъ срокъ трудовете си по повинност, и ако не я заплатятъ, оставя си тѣ сила старото положение. Въ последния специаленъ законъ за облекчения по временната трудова повинност е казано: за недоборите отъ 1921 до 1931 г. включително, всѣки единъ, който дължи такива за една година или за всички години, плаща 500 л. Ако, обаче, не плати 500 л., ще трѣбва да работи 10 дни. Ако, обаче, не плати въ известенъ срокъ, указанъ въ наредбата-законъ, ще трѣбва да плати съ 50% увеличение.

Има друга една категория закъснѣли повинничари отъ 1932 до 1935 г. включително, които дължатъ временна трудова повинност и ще трѣбва да платятъ по 300 л. за всѣка година. Ако ли не ги платятъ въ дадения срокъ, тѣзи 300 л. за всѣка година ще станатъ 450 л., т. е. съ едно увеличение отъ 50%.

Г-да народни представители! При онѣзи данѣчни тежести, които тежатъ върху българския данѣкоплатецъ, при онѣзи тежести, съ които той е натоваренъ — пажна, желѣзнопѣтна и др. — дали този български данѣкоплатецъ, такъвъ какъвто го познаваме ние и знаемъ неговите податни сили, е въ състояние да плати 450 л. за една година неотработена временна трудова повинност?

Г-да народни представители! Азъ не искамъ да кажа, че съ единъ калемъ ще трѣбва да бъдатъ окончателно ликвидирани тѣзи глоби и лихви, затова защото азъ казахъ, че на временната трудова повинност гледамъ като на нѣщо, което е наистина необходимо за нашата страна. Обаче ние не можемъ въ никой случай да оставимъ въ този размѣръ тия глоби да тежатъ на българските данѣкоплатци.

Ето защо азъ апелирамъ къмъ г-нъ министра и къмъ почитаемото народно представителство, щото въ комисията да се приеме едно измѣнение на законопроекта по отношение глобите за временната трудова повинност, които сега се изключватъ отъ даваните облекчения, като се даде едно осезателно облекчение най-напредъ съ единъ по-дълъгъ срокъ за отработването ѝ и ако не бъде отработена въ опредѣления срокъ, тогава вече да се плати нѣщо като глоба, но въ никакъвъ случай тя да не бъде въ размѣръ на 450 л. Ако се дължи нѣщо повече, да кажемъ, че ще се плати за 2 и повече години.

Само ако направимъ тѣзи поправки въ законопроекта, които казахъ, ние бихме го коригирали така, че той да

постигне тази временна целъ, която преследва — да даде едно що годе облекчение на данѣкоплатците къмъ общините. Ако не сторимъ това, то значи следъ нѣколко месеци да бъдемъ сезирани на нова смѣтка съ подобенъ законопроектъ за облекчение на данѣкоплатците къмъ общините.

Г-да народни представители! Предвидъ напредналото време, азъ привършвамъ моите бележки, които трѣбваше да направя по разглеждания законопроектъ. Ще ви моля да се проникнете отъ съзнанието, че наистина общината, бидейки основната клетка на нашата държавна организация, ще трѣбва да бъде стабилизирана по начинъ такъвъ, щото тя действително да може да отговори на нуждите на времето, въ което живѣемъ — благоустройството на населените мѣста, издигане както поминѣка на населението, така също и културата и просвѣтата му и др. Това, обаче, ще стане само тогава, когато се направи едно основно реформиране въ управлението, въ администрирането на общините, когато наистина възстановимъ тѣхното самоуправление. Може да се изисква по-високъ цензъ за кметовецъ, но тѣ трѣбва да бъдатъ непременно избираеми, като същевременно, разбира се, бъдатъ поставени подъ контрола на по-горната властъ, което е необходимо, за да може да се развива общината, тази основа на държавната организация, въ хармония съ държавата. Имайки стегнато управление на общините, имайки довърне гражданите къмъ ръководителите въ своите общини, имайки довърне гражданите къмъ ръководителите на централната властъ, ние ще можемъ да имаме наистина една стегната държава, една стройна държавна организация, която да отговаря на нуждите на живота въ днешно време. (Ръкоплѣскания отъ лѣво)

Председателствувашъ Димитъръ Пешевъ: Има думата народниятъ представител г-нъ Парашкевъ Забуновъ.

Парашкевъ Забуновъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Обещавамъ да бъда кратъкъ, защото времето е доста напреднало.

Христо Мирски: Не защото е късно, а защото ще падне прстижътъ на Парламента. Срамота е да заседаваме при толкова малко хора. Само 15 души присѣствуватъ сега въ заседанието.

Парашкевъ Забуновъ: Въпросътъ, който е поставенъ на разискване сега, интересува всички. Смѣтамъ, че има нѣкои факти, които не се изнесоха отъ преждеговорившите и затова именно взехъ думата, за да ги изнеса азъ.

Съ сложения на разглеждане въ Народното събрание законопроектъ се цели да се внесатъ измѣнения въ съществуващата наредба-законъ за данѣчни облекчения на данѣкоплатците къмъ общините. Дошли сме до това положение на данѣкоплатците, защото въ България е възприета едно много погрѣшна данѣчна система. Държавната данѣчна система е възприета и отъ общините — ако нѣкой данѣкоплатецъ не плати данѣка си въ срока, веднага му се слага една глоба отъ 1% месечно. И затова сме дошли до положението, че онзи, който не си е платилъ данѣците до 31 декемврий 1936 г., за данѣците, до която дата се даватъ облекчения по този законопроектъ, ако вземе сега да плаща данѣците си, безъ да му се дадатъ облекчения, трѣбва да плати освенъ данѣка и една глоба, която можете да изчислите отъ края на 1936 г. досега, за да видите до какъвъ голѣмъ процентъ достига. Азъ смѣтамъ, че тази данѣчна система е доста дотегнала на българския народъ. Това е съзнато и отъ всички правителства досега, защото се дадоха данѣчни облекчения на гражданите съ нѣколко закони, съ които имъ се опростиха лихвите. Ето защо ще моля г-нъ министърътъ на вътрешните работи и народното здраве да си вземе бележка за премахването на тази аномалия въ нашата данѣчна система — да се налага лихва по 1% за всѣки месецъ и като се закъснѣ съ плащането на данѣка нѣколко години, процентътъ на лихвата да стига до 24%, до 36% дори до 48%, каквито случаи имаме съ данѣкоплатци, които не са платили данѣците си до 31 декемврий 1936 г.

Както казахъ, по този законопроектъ се даватъ облекчения само за онѣи данѣци, които са дължими до 31 декемврий 1936 г. Азъ смѣтамъ, че този срокъ трѣбва да се измѣни и да се дадатъ облекчения за всички общински данѣци, дължими до края на 1938 г. Защото едва ли се дължатъ закъснѣли данѣци до 31 декемврий 1936 г., особено въ селските общини, където финансовата властъ не може да надникне и да контролира начина, по който се събиратъ данѣците. Азъ зная случаи въ нашата околия, където общински бирници и секретаръ-бирници по единъ жестокъ и

принудителен начин, съ пистолети, събират данъците и едва ли са останали неизплатени данъци до 31 декември 1936 г. Затова азъ съмтамъ, че този срокъ трѣбва да се измѣни, като се продължи до 31 декември 1938 г. Иначе облекчението, което се дава по този законопроектъ, не ще засегне чувствително данъкоплатците къмъ общинитѣ и по-специално данъкоплатците къмъ селскитѣ общини, въ които, както казахъ, едва ли са останали несѣбрани данъци, дължими до края на 1936 г.

Въ § 2 на законопроекта се казва, че въ чл. 2 се добавятъ думитѣ: „а също и по всички други закони, глобитѣ по които се събиратъ въ полза на общинитѣ“. Съмтамъ, че този текстъ на § 2 трѣбва да бѣде измѣненъ, защото общинитѣ, освенъ тѣзи глоби, които събиратъ за себе си, събиратъ и други глоби, които отиватъ въ Министерството на финанситѣ. За да може да бѣдатъ засегнати и тѣзи глоби, ще трѣбва да се измѣни § 2 въ смисълъ, че се опрощаватъ всички глоби, които се събиратъ отъ общинскитѣ органи, за да може да се даде едно действително облекчение, като се опростятъ тия глоби, които се дължатъ къмъ общинитѣ, и които се събиратъ отъ общинитѣ.

Въ втората алинея на § 2 се казва: „Отъ облекченията по чл. 2 се изключватъ само глобитѣ, налагани по закона за временната трудова повинностъ“. Азъ съмтамъ тази алинея за съвършено излишна, защото много глоби се наложиха по закона за временната трудова повинностъ. Въ нашата околия, са издадени повече отъ 30.000 постановления, съ които незаконно се глобяватъ жителитѣ на Ломска околия за това, че не са отбили трудовата си повинностъ, когато едни отъ тѣхъ са отбили трудовата си повинностъ, други не са подлежали да я отбиватъ, защото презъ това време, за което са глобени, едни са били ученици, други са били войници, трети са минали предълната възраст, до която са задължени по закона да отбиватъ трудова повинностъ. Ето защо съмтамъ, че е несправедливо да се изключватъ съ алинея втора на § 2 отъ законопроекта глобитѣ, наложени по закона за временната трудова повинностъ.

Освенъ това азъ съмтамъ, че съ този законопроектъ трѣбва да се даде амнистия за ония престѣпления, които са извършени въ връзка съ събирането на общинскитѣ данъци. Азъ ви казахъ отъде, че бирничитѣ въ селскитѣ общини събиратъ общинскитѣ данъци по най-жестокъ начинъ. Напр., запечатватъ колелетата на колата, за да не може селянинътъ да отиде по работа съ колата си, да не може да отиде да смели брашно да се нахрани и да не може да си върши своята всѣкидневна работа. И който се осмѣли да развали турения печатъ на колата му, за да отиде да извърши своята неотложна работа, веднага му съставятъ актъ, че е развалилъ печата, поставенъ отъ общинския бирникъ.

Има други случаи на жестоко отношение къмъ данъкоплатеца; когато той дори безъ да иска, е реагиралъ по нѣкакъвъ начинъ, тъй като е предизвиканъ отъ бруталния начинъ, по който се събиратъ данъцитѣ — веднага се съставя актъ на такъвъ данъкоплатецъ и се издава присѣда за упорство срещу длъжностно лице при изпълнение неговитѣ служебни обязанности. Затова съмтамъ, че този законопроектъ за облекчение на данъкоплатците къмъ общинитѣ трѣбва да се свърже съ опрощаване на наказанието на ония данъкоплатци, които са наказани отъ съдебнитѣ власти въ връзка съ събирането на общинскитѣ данъци.

Ще изтъкна и нѣкои обстоятелства, които се засегнаха отъ преждеговорившитѣ. Данъцитѣ, които се налагатъ отъ селскитѣ общини, са прекалено много високи; хората не могатъ да ги изплащатъ, защото не са въ състояние да ги плащатъ. Тамъ хората са дошли до такова положение, че и последната имъ кофа царевича или жито, която са оставили за храна, се изема по насилственъ начинъ, за да се изплатятъ данъцитѣ, макаръ че по закона не може тая храна да се изема и продава за изплащане на данъцитѣ. А щомъ данъкоплатците са дошли до това положение, по този начинъ да се изплащатъ тѣхнитѣ данъци, трѣбва да се внесе една коренна ревизия въ финанситѣ на селскитѣ общини.

Бюджетитѣ на селскитѣ общини са прѣкомѣрно високи; тѣ не се реализиратъ и всѣка година приключватъ съ дефицити. Това стана система отъ 19 май насамъ. Въ стремежа си да направятъ нѣкои мѣроприятия, новитѣ кметове турятъ голѣми данъци, увеличаватъ бюджетитѣ, но последнитѣ не се реализиратъ. И какво става? Азъ имамъ сведения за утвърденитѣ редовни и допълнителни бюджети на градскитѣ и селскитѣ общини за 1937 г. и реализирани бюджети. За Бургазка областъ утвърденитѣ бюджети на градскитѣ общини възлизатъ на 112.244.033 л., а са реализирани 90.567.635 л. — 81%. За Врачанска областъ бюджетитѣ на градскитѣ общини са реализирани въ 72%

и т. н. А бюджетитѣ на всички градски общини са реализирани въ 83%. Има ли смисълъ да се надуватъ бюджетитѣ до такава степенъ, че да се реализиратъ въ такъвъ процентъ?

Въ Бургазка областъ утвърденитѣ бюджети на селскитѣ общини възлизатъ на 181.463.278 л., а са реализирани 133.442.657 л. — 77%. Въ Врачанска областъ бюджетитѣ на селскитѣ общини са реализирани 65%, а въ Софийската — 63%. Значи бюджетитѣ на селскитѣ общини не се реализиратъ близо съ 50%. Общо бюджетитѣ на селскитѣ общини са реализирани въ 72%. Като оставатъ бюджетитѣ на градскитѣ и селскитѣ общини нереализирани, това показва, че ние имаме погрѣшна финансова политика въ общинитѣ.

Азъ моля г-нъ министъра на вътрешнитѣ работи да си вземе бележка и да обърне внимание на онѣзи свои подведомствени органи, които се занимаватъ съ утвърждаване на общинскитѣ бюджети, да иматъ предвидъ, дали може да се реализиратъ бюджетитѣ, които са гласувани, и да утвърждаватъ само онѣзи бюджети, които могатъ да се реализиратъ, за да не се идва до тая аномалия, щото бюджетитѣ да се реализиратъ само въ 72%.

Отъ тия 72% реализирани приходи по бюджетитѣ на селскитѣ общини и 83% по бюджетитѣ на градскитѣ общини, 30% отиватъ за заплати на общинскитѣ чиновници и 33% отиватъ въ фондоветѣ. Значи, 63% отъ приходитѣ по бюджетитѣ на общинитѣ отиватъ за заплати и фондове. Оставатъ 6% отъ тия приходи за постройки и стопански мѣроприятия. Тия 6% отъ реализирани бюджети приходи на селскитѣ общини въ 1937 г. даватъ 76.000.000 л. Значи за всички селски общини оставатъ 76 милиона лева за стопански мѣроприятия, за разни постройки и за благоустройство. Затова азъ съмтамъ, че заплатитѣ на чиновнитѣ въ селскитѣ общини трѣбва да се намалятъ. Единъ кметъ въ село не може да получава 4.000 л., па дори и повече отъ 4.000 л. заплата, защото освенъ 4.000 л. той получава и командировачни пари. Трѣбва да си признаемъ, че който юристъ е отишълъ да става селски кметъ, макаръ и да е вишистъ, това е човѣкъ, който не е могълъ да си пробие пътъ на свободна практика, и затова може да се задоволи съ по-малка заплата. Обикновено отиватъ кметове въ селата онѣзи юристи, които са стажанти, които не са си вземали държавния изпитъ, ичъ току-що са го вземали. Ако отидатъ на съдебна служба тѣ нѣма да получатъ въ никой случай 4.000 л. заплата.

Нѣкой отъ лѣво: Или са пропаднали адвокати.

Парашкевъ Забуновъ: Или са пропаднали адвокати, както се казва отъ тукъ. — Трѣбва да се намалятъ заплатитѣ на селскитѣ кметове подъ 4.000 л.; трѣбва да се намалятъ заплатитѣ на всички общински чиновници, за да се даде възможностъ на селскитѣ и градскитѣ общини да развиятъ по-голѣма стопанска дейностъ, да имъ останатъ по-голѣми суми отъ бюджета за реализиране на стопански мѣроприятия, каквито налагатъ съвременнитѣ нужди. Това е необходимо да се направи, защото иначе бюджетитѣ ще се приключватъ съ голѣми дефицити, както са приключвани досега. За да се премахне тая аномалия, трѣбва да се утвърждаватъ бюджети, които могатъ да се реализиратъ, а не бюджети, които не могатъ да се реализиратъ.

За да не ви отнемамъ повече времето, моля ви да се съгласите съ предложенитѣ отъ преждеговорившитѣ измѣнения, както и съ измѣненията, които азъ изтъкнахъ, и които написани давамъ на г-нъ председателя, съ молба да ги подложи на гласуване. (Ражкоульскания отъ лѣво)

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Има думата народниятъ представителъ г-нъ Сава Поповъ.

Сава Поповъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Не бихъ взелъ думата въ този късенъ часъ и не бихъ ви отекчавалъ, ако двамата преждеговоривши колеги, г-нъ Стамболиевъ и г-нъ Поповъ, говорейки за нововъведеното следъ 19 май въ общинската управа и за пореднитѣ по трудовата повинностъ въ нашитѣ селски и градски общини не бѣха дерайлирали и не бѣха засегнали толкова чувствително новия кметски институтъ, който съ нищо не е заслужилъ тия порицания и обвинения, които му бѣха отправени. Азъ не бихъ си позволилъ, както сториха споменатитѣ колеги, да оскърбя 1.000 души вишисти, които са станали селски кметове, като кажа, че всички са негодници, че тѣ, защото не могатъ да изкаратъ хлѣба си другаде, затова са отишли да станатъ кметове на селски общини. Може да има между тѣзи кметове и хора по-слаби — това не го отрича никой — но безъ туй не може. Азъ, който кметувахъ 3 години въ новото време, мога да

ви кажа, че тия кметове въ своята дейност се облъскаха съ много трудности. Най-напред, тѣ трѣбваше да наложат отработването на временната трудова повинност. Българският народ по селата бѣше отвикналъ да отбѣня временната си трудова повинност. Изборниятъ кметъ бѣше партизанинъ. Понеже селянитъ избираха кмета, последниятъ отбѣняваше да влиза въ конфликтъ съ тѣхъ и затова нареждаше на чиновника, който завежда трудовата повинност, да ги отпѣта като отработили временната си трудова повинност, макаръ да не сѣ я работили. А и контролата не търсѣше обектитъ на отработената временна трудова повинност, както ги търси сега, когато е придана къмъ Военното министерство, отъ назначаемия кметъ. Днесъ кметътъ не може, като лице, че 1.000 мешаци и 200 колари сѣ отбили временната си трудова повинност, да не заведе контролъора по трудовата повинност да прѣвѣри изработенитъ кубини отъ мешацитъ и донесенитъ камѣни въ кубини отъ коларитъ. И азъ съжалявамъ, че тия думи бѣха казани отъ тѣзи двама наши колеги, които сѣ последователи на тоя, който създаде въ България трудовата повинност. Ако този, когото тѣ се мѣчатъ, да следватъ, станѣше отъ гроба и чуеше, че тѣ днесъ посѣриватъ българското село да не отработва временната си трудова повинност и че упрѣкватъ назначаемия днесъ кметъ за това, че кара трудовоповинничаритъ да отработватъ временната си трудова повинност, би ги изругалъ. Не хванатъ вече мѣсто зашитъ приказки, г-да! Вие, които разгезихте и разгезихте българския народъ по селата, вие, които го научихте да бѣга отъ своитъ задължения, вие, които опорочихте неговото сърце, днесъ пакъ драците. Не, г-да! (Ржкопѣскания отъ дѣсно и центъра)

Еню Поповъ: По законопроекта ли приказвате?

Сава Поповъ: Азъ Ви слушахъ, г-нѣ Еню Поповъ, послушайте ме и Вие сега.

Еню Поповъ: Не приказвате по законопроекта.

Сава Поповъ: Азъ приказвамъ точно по това, по което Вие приказвахте.

Еню Поповъ: Не приказвате по това.

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: (Звъни) Моля Ви, г-нѣ Еню Поповъ! Зачитайте трибуната на Народното събрание. Говори единъ ораторъ — слушайте го!

Сава Поповъ: Г-нѣ Еню Поповъ! Вземахъ думата, за да кажа нѣколко думи по това, което Вие говорихте. Г-нѣ председателъ, който бѣше добъръ да Ви позволи да се отклонитъ отъ законопроекта, смѣтамъ, че и на мене ще позволи да сторя това.

Вие не харесахте новия кметъ въ селото и за това, че е юристъ, че разбира законитъ на нашата страна, че ги обяснява вечеръ въ събранията на земеделско-стопанскитъ задруги, въ събранията при избираната на полски назаичи, при спазаряването говедари и т. н., че обяснява и много други яѣща и населението не се нуждае вече отъ своитъ бивши партийни шефове, които на времето му казваха да не плаща данѣци, защото държавата ще му ги опрости.

Еню Поповъ: Точно сега кметовѣтъ му казватъ така.

Сава Поповъ: Азъ зная, г-нѣ Еню Поповъ, че Вие е мѣчно, защото новитъ кметове станаха надгробни плочи на партийнитъ котерии.

Новиятъ селски кметъ ограничи правата и на вашитъ голѣми помощници въ селата — на горскитъ стражари. Той днесъ не имъ позволява да дерибействуватъ. Накара ги да бѣдатъ пазачи на гората, а не да използватъ гората като своя собствена вещь въ полза на своитъ партизани. (Ржкопѣскания отъ дѣсно и центъра)

Еню Поповъ: Сега ставатъ по-голѣми контрабанди.

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: (Звъни)

Сава Поповъ: Новиятъ кметъ направи редъ постройкѣ въ селото; поправи чешмитъ, които въ миналото, при кметовѣтъ, за които Вие плачете, бѣха сринати за търсене на имане; направи обори, училища и пр. Това, г-да, не можете да отречете, и не бива да се отрича, защото е грѣхота.

Еню Поповъ: Сигурно българскиятъ народъ би Ви се съдѣлъ...

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Г-нѣ Поповъ! Права Ви последното предупреждение. Ако продължавате да прекъсвате, ще постѣя спрямо Васъ съгласно правилника.

Сава Поповъ: Изглежда, г-нѣ Еню Поповъ, че Вие можете да говорите, но Ви липсва слуха да се вслушвате въ това, което говорятъ другитъ. Вашата речъ съ нищо не се различава отъ моята. Предметътъ е сѣщиятъ, само че Вие го разгледахте отъ едната страна, а азъ — отъ другата. И на мене не бѣше удобно да Ви слушамъ, но Ви слушахъ. Ако обичате, слушайте ме, ако не, пререквайте ме, азъ ще Ви отговарямъ.

Казахъ, направиха се редъ постройкѣ и не се пропѣлѣха общинскитъ сѣдства, както Вие искаше да кажете.

Вие говорихте за разхищение на общинскитъ сѣдства и за голѣмитъ заплати на общинскитъ служители, но нѣмахте куражъ да сравните заплатитъ имъ въ миналото и сега и то при подобренъ съставъ на общинската администрация. Вие говорите за 4-тѣ хиляди лева заплата на селския кметъ, Вие завиждате на тая заплата на единъ вишистъ, а не споменавате, че имаше въ миналото селски кметове съ незавършено основно образование, които получаваша 6.000 л. месечна заплата, че имаше секретарь-бирникъ, които си трѣбваша заплата по 7.000 л. месечно.

Г-нѣ Стамболиевъ каза отъ тая трибуна тукъ, че знае единъ секретарь-бирникъ, който не си билъ потапялъ цѣлъ денъ перото въ мастилицата и само ходѣлъ, обаче той нѣмаше смѣлостта да каже, кой е тоя секретарь-бирникъ. Но понеже сме въ съседни околии и зная за кого говори, азъ ще кажа на г-нѣ Стамболиевъ, че тоя секретарь-бирникъ е останалъ отъ миналия режимъ, и бѣше много добъръ, когато избираше него, и когато служеше на партийния режимъ. Ако той е покваренъ, покваренъ е отъ тогава, не отъ сега. Никой нѣма смѣлостта да каже какви сѣ били тогавашнитъ заплати и какви сѣ сегашнитъ. Азъ, обаче, имамъ смѣлостта да ви кажа за единъ кметъ отъ Провадийска околия, който 6 години подредъ стоя кметъ и 6 години получаваше словомъ 8.000 л. месечна заплата, съ знанието на общинския съветъ, отъ която заплата плащаше на двама дѣлководители, които не фигурираха въ раздавателния списъкъ, само и само да може да си гарантира достатъчно голѣма пенсия, която и днесъ получава.

Вѣлю Боневъ: Нека му се отнеме, щомъ я получава несправедливо.

Сава Поповъ: Тя му се даде презъ него време, защото отговорнитъ фактори утвърждаваха бюджета му съ 8.000 л. заплата.

Вѣлю Боневъ: Има такива случаи.

Сава Поповъ: И азъ не мога да разбера, защо, г-да, не щете да признаете, че ако ние тукъ като избраници на българския народъ надаваме повижъ срещу тежкитъ данѣци и се мѣчимъ да изпълнимъ достойно нашия дългъ спрямо тия, които ни изпратиха тукъ, то сѣщиятъ тоя повижъ бѣ направенъ въ околийскитъ конференции отъ селскитъ кметове, които преценяватъ правилно податитъ, платежнитъ сили на българския народъ. Тѣ първи го направиха, както тѣ първи апелираха за плащане на данѣцитъ презъ есенъта — септемврий или октомврий — тогава, когато у производително-селянитъ има пари. Тѣ първи съзрѣха тежестта на глобитъ. И азъ ви казвамъ, г-да, че тия глоби не сѣ дѣло на секретарь-бирникитъ или на кметовѣтъ. Глоби сѣ налагани на тия, които много пѣти сѣ били канени да изѣздатъ и да си отбѣнятъ трудовата повинност, обаче сѣ отказвали да я отбѣнятъ. Трудно отвикватъ силнитъ на деня въ миналото отъ известни привилегии, които сѣ имали.

Понеже предварително казахъ, че ще бѣда кратъкъ, повече нѣма да ви отегчавамъ. Привѣршвайки, азъ апелирамъ къмъ всички да гласуваме този законопроектъ, колкото и ограниченъ да е той. Съ него, макаръ и отчасти, ние ще изпълнимъ достойно дълга си къмъ нашитъ избиратели. (Ржкопѣскания отъ дѣсно)

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Разискванията сѣ приключени. Ще поставя на гласуване законопроектъ.

Тия отъ г-да народнитъ представители, които приематъ на първо четене законопроекта за измѣнение и допълнение на наредбата-законъ за данѣчни облекчения на данѣкоплатитъ къмъ общинитъ, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство. Събранието приема.

Г-да народни представители! Предвидъ спешния характеръ на закона, съ съгласието на г-нъ министра на вътрешните работи предлагамъ да пристъпимъ по спешността, къмъ разглеждането на законопроекта на второ четене.

Тия отъ г-да народните представители, които приематъ това предложение, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля г-нъ секретаря да го докладва.

Зам. секретаръ Стамо Колчевъ: (Чете)

„ЗАКОНЪ

за измѣнение и допълнение на наредбата-законъ за данъчните облекчения на данъкоплатците къмъ общините („Държавен вестникъ“ бр. 136, отъ 28 юний 1937 г.).

§ 1. Въ края на чл. 1, точката става запетая и се прибавятъ думитъ: „налози и такси безъ огледъ на тяхното естество“.

Председателстващъ Димитъръ Пешевъ: Г-да народни представители! По този параграфъ сѫ постъпили две писмени предложения.

Едното е отъ народния представител г-нъ Димитъръ Търкалановъ: (Чете) „Датата 31 декемврий 1936 г. въ наредбата-законъ за данъчните облекчения за данъкоплатците къмъ общините се промѣня на 1 септемврий 1938 г.“

Другото предложение е на народния представител г-нъ Парашкевъ Забуновъ: смята тази дата да се измѣни не на „1 септемврий 1938 г.“, както предлага г-нъ Търкалановъ, а на „31 декемврий 1938 г.“.

Г-нъ министърътъ на вътрешните работи ме упълномощи да заявя, че той не е съгласенъ съ тия измѣнения.

Таско Стойковъ: Търкалановъ го нѣма сега тукъ. Това показва, че той не поддържа предложението си.

Председателстващъ Димитъръ Пешевъ: Той си даде предложението писмено. Има думата народниятъ представител г. Еню Поповъ.

Еню Поповъ: Г-да народни представители! Понеже и азъ въ своитѣ нѣколко думи засегнахъ този въпросъ, въ настоящия моментъ моля г-нъ министра на вътрешните работи да се съгласи съ предложеното измѣнение. Датата 31 декемврий 1936 г. бѣше оправдана на времето, защото наскоро следъ нея се създаде тази наредба-законъ отъ 28 юний 1937 г. Но следъ 31 декемврий 1936 г., презъ 1937 г. и презъ януари 1938 г., г-да народни представители и г-да министри, има глоби и дивии отъ 1% месечно върху дължимитѣ данъци. Абсолютно нищо нѣма да се увреди на законопроекта, нѣщо повече, ще може по-добре да се стигне гонимата отъ него целъ, ако се съгласите да направимъ това измѣнение на датата, както се предлага. Може да се съгласите и съ една друга дата, не съ тая по предложението. Вие ще кажете до коя дата може да се отиде, но въ всякой случай разумно е да се постави нова дата.

И още една молба: следъ думитѣ „налози и такси“ да се прибавятъ думитѣ: „и увеличенията имъ“.

Председателстващъ Димитъръ Пешевъ: Има думата г-нъ министърътъ на вътрешните работи и народното здраве.

Министъръ Никола Недевъ: Азъ не съмъ съгласенъ съ измѣнението на датата по следните съображения.

Когато имаме нагледъ да се роди Престолонаследникътъ, българското правителство, за да ознаменува това голямо събитие, издаде наредбата-законъ за данъчните облекчения на данъкоплатците къмъ общините. Сега съ този законопроектъ се разширяватъ облекченията и върху дължимитѣ налози и такси, които се събиратъ отъ общините, защото се почувствува, че облекченията само на дължимитѣ общински данъци не сѫ били достатъчни.

Ако ние отидемъ до датата 1 септемврий или до датата 31 декемврий 1938 г., зашто да не отидемъ тогава и до датата 15 юний 1939 г.? Но, съгласете се, че тогава край нѣма да има! А ония добросъвестни данъкоплатци, които сѫ платили, ще протестиратъ, че ние даваме облекчения на ония, които не желаятъ да плащатъ. (Ражанѣкання отъ дѣсно)

Мене ми прави впечатление мисълта, която тукъ се изтъква, че българското данъчно законодателство е лошо, защото си служи съ глоби! Сигурно има нѣкаква причина, г-да народни представители, за да се възприеме, да се

заставятъ чрезъ глоби ония, които не желаятъ да плащатъ, да си платятъ задълженията къмъ държавата. Не най-беднитѣ не плащатъ данъцитѣ си: по често богатитѣ не плащатъ. Беднитѣ като че ли по-редовно си плащатъ данъцитѣ. Следователно, глобитѣ сѫ много умѣстни. Може би ще трѣбва да се възпитаваме, и то не чрезъ глоби, за да достигнемъ до положението, което, както казаха нѣкои, съществува въ Дания — да нѣма полиция, да нѣма глоби и т. н. Но това е въпросъ на възпитание. А докато дойдемъ до това положение, ние ще трѣбва да прилагаме санкции, да налагаме глоби, защото ако не правимъ това, не зная въ бъдеще кой добросъвестенъ гражданинъ ще плаща своитѣ задължения къмъ държавата.

Г-да народни представители! Нека помнимъ, че въ желанието си да помагаме не трѣбва да действуваме въ посока на деморализация по отношение отбиването на трудовата повинност. Ние често пакти можемъ да деморализираме, а нашето назначение не е да деморализираме, а да тласкаме живота напредъ. Много прави думи се казва за онези деморализация, която е имало въ миналото по отбиването на трудовата повинност. На нѣкои става много малко сега, когато биватъ принуждавани да отбиватъ трудовата си повинност, тъй като досега тѣ сѫ навикнали да имъ се отмета името въ списъка, безъ да я отработватъ. Такива хора малко се приспособяватъ, но тъкмо затова азъ не съмъ съгласенъ да се опрощаватъ и на тѣхъ глобитѣ. Има държави въ Европа, кдето и 40% отъ данъцитѣ не се събиратъ, но има държави, въ които 99% отъ данъцитѣ се събиратъ. Въ Италия единъ хайлазинъ, който лежи на тротоара при една гара, и когато отидете да го помолите да ви пренесе куфарчето до съседния хотелъ, като му дадете 5 франка, той ще ви погледне съ едно око, нѣма да стане и ще каже: ядохъ днесъ. И ако го напусвате, ще ви даде подъ ежъ и ще ви тури въ затвора, защото сте нарушили неговитѣ права. Но и на този хайлазинъ, на когото не може нищо да се вземе, защото нѣма нищо — той има едни скъсани обуца, които слага подъ главата си за възглавница и сѫ на тротоара, който метатъ общинските служители — днесъ му опредѣлятъ 600 франка данъкъ, и ако той не ги плати, турятъ го въ затвора, но не въ пансионъ, както бѣше по-рано, да го хранятъ и да не работи, а ще работи, докато плати и данъка, и разпоскитъ за храната въ затвора. И за това днесъ въ тази държава всички данъци се събиратъ и никой не протестира, че има тероръ. Има тероръ за този, който не желее да изгълби гражданския си дългъ.

Азъ моля съ всички закони да не поощряваме мързеля, да не поощряваме разврата, да не поощряваме нежеланието у гражданитѣ да се подчиняватъ на държавнитѣ разпоредби. По тия именно съображения не съмъ съгласенъ съ предложението.

Колкото се касае до предложението, което не е направено писмено, за опрощаването на ония процеситѣ отъ глобитѣ, които отиватъ за държавата, не съмъ съгласенъ сега да разрешимъ този въпросъ, защото той ще бѣде разрешенъ съ закона за фискалната администрация, който ще се внесе.

Азъ ви моля колкото се може по-скоро да гласуваме този законопроектъ, защото съ тия облекчения, които даваме, ще будятъ стимулираня данъкоплатците да си платятъ, въ общинските каси ще постъпятъ пари и положението на общините ще се облекчи. Всякъ денъ загубенъ до приемането на този законъ дивна общинитѣ отъ съответни приходи. (Ражанѣкання отъ дѣсно и центъра)

Председателстващъ Димитъръ Пешевъ: Пристъпваме къмъ гласуване.

Ще поставя най-напредъ на гласуване предложението на народния представител г-нъ Димитъръ Търкалановъ.

Таско Стойковъ: Той не е тукъ и може да не го поддържа.

Председателстващъ Димитъръ Пешевъ: Той заяви, че го поддържа и го депозира писмено.

Г-нъ Търкалановъ предлага въ чл. 1 на наредбата-законъ датата 31 декемврий 1936 г. да се промѣни на 1 септемврий 1938 г. Който приематъ това предложение, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието не приема.

Г-нъ Парашкевъ Забуновъ прави предложение, датата 31 декемврий 1936 г. да стане 31 декемврий 1938 г. Който приематъ това предложение, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието не приема.

Ще поставя на гласуване § 1 тѣй, както се докладва. Тѣзи отъ г-да народните представители, които приематъ § 1 тѣй, както се докладва, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Зам.-секретарь Стамо Колчевъ: (Чете)

„§ 2. Въ текста на чл. 2 следъ думитъ: „Селски общини“, се вмъкватъ думитъ: „а също и по всички други закони, глобитъ по които се събиратъ въ полза на общинитъ.“

Къмъ чл. 2 се прибавя следната алинея: „Отъ облекченията по чл. 2 се изключватъ само глобитъ, налагани по закона за временната трудова повинност.“

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: По този параграфъ сж постъпили следнитъ предложения:

Г-нъ Димитъръ Търкалановъ предлага въ текста на § 2 думитъ: „а също и по всички други закони, глобитъ, по които се събиратъ въ полза на общинитъ“, да се замѣнятъ съ думитъ: „а също и по всички други закони, глобитъ, по които се събиратъ отъ общинскитъ органи“.

Които приематъ това предложение, моля, да вдигнатъ рѣка. Нито единъ не вдига рѣка. Събранието не приема.

Г-нъ Забуновъ предлага да се заличи цѣлата втора алинея на § 2. Които приематъ това предложение, моля, да вдигнатъ рѣка. Малцинство, Събранието не приема.

Които приематъ § 2 тѣй, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Зам.-секретарь Стамо Колчевъ: (Чете)

„§ 3. Въ чл. 3, следъ думата „наредба-законъ“, се вмъкватъ въ скоби следнитъ думи: („и нейното измѣнение и допълнение“).“

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: По този параграфъ не сж постъпили никакви предложения. Ще го поставя на гласуване.

Тѣзи г-да народни представители, които приематъ § 3 тѣй, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Г-да народни представители! Съ съгласието на правителството, председателството предлага за утрешното заседание следния дневенъ редъ:

1. Първо четене законопроекта за измѣнение лихвения процентъ на вътрешнитъ държавни заеми 6% 1914 г., 6 1/2% народенъ заемъ 1921 г. и 6% 1923 г.

2. Докладъ на бюджетарната комисия по бюджетно-проектитъ за разходитъ за 1939 бюджетна година по: а) Министерството на финанситъ — продължение разискванията; б) Министерството на войната — министерството, Дирекцията на въздухоплаването, Морска и рѣчна отбрана, Главна дирекция на трудовата повинност.

3. Първо четене законопроекта за отпускане заемъ въ размѣръ 75.000.000 л. отъ Пощенската спестовна каса на Главната дирекция на пошитъ, телеграфитъ и телефонитъ.

Одобрение предложенията:

4. За отпускане еднократна помощъ на съпругата на покойния художникъ-скулпторъ Кирилъ Шиваровъ.

5. За приемане на държавна служба по ведомството на Министерството на народното просвѣщение чужди по-даници.

6. За приемане завещанието на покойната Райна д-ръ Стефанъ Чернева.

7. За отпускане еднократна помощъ на Ана Андонова и др.

Които приематъ предложения дневенъ редъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Закривамъ заседанието.

(Закрито въ 22 часа и 8 минути)

Председателъ: **СТОЙЧО МОШАНОВЪ**

Подпредседателъ: **ДИМИТЪРЪ ПЕШЕВЪ**

Секретари: { **Д-РЪ Н. НАЙДЕНОВЪ**
Д-РЪ П. ЯЛАМОВЪ

Началникъ на Стенографското отдѣление: **Д. АНТОНОВЪ**